

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва випускової кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТР**

на тему:

Відродження зруйнованих елементів художньої спадщини Херсонщини.
Музей імені Олексія Шовкуненка

Ірімеску Анастасія Валеріївна
(прізвище, ім'я та по батькові здобувача повністю)

Київ 2024 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
Олена САФРОНОВА
„_____” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТР
Відродження зруйнованих елементів художньої спадщини
Херсонщини. Музей імені Олексія Шовкуненка.
(назва)

Я як здобувач вищої освіти КНУБА розумію і підтримую політику закладу з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач Ірімеску Анастасія Валеріївна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю)
023 – Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
(спеціальність)
Художньо-декоративне оздоблення
інтер'єру
(освітня програма)
Група ОММ-24
Керівник: Кащенко О.В.
(прізвище та ініціали)
Професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Керівник: Красна Т. І.
(прізвище та ініціали)
Старший викладач
(науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент: _____

(прізвище та ініціали)
Ідентичність підтверджую

Київ 2024 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: архітектурний

Кафедра: образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

Освітній рівень: другий (магістерський) рівень

Спеціальність: 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ОПП: Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

Олена САФРОНОВА

„_____” _____ 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТР**

Ірімеску Анастасія Валеріївна

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

1. Тема роботи Відродження зруйнованих елементів художньої спадщини Херсонщини. Музей імені Олексія Шовкуненка.

затверджена наказом ректора КНУБА № 2404/2 від 06.11.2024 року

2. Керівник роботи

Доктор технічних наук професор Кашенко Олександр Володимирович, старший викладач Красна Тетяна Іванівна

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання здобувачем роботи до захисту 05.12.2024 р.

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Вступ. Актуальність теми, мета, та предмети дослідження.

Розділ 1. Історія художньої спадщини Херсонщини. 1.1 Загальна характеристика проблеми збереження художньої спадщини. 1.2 Значення культурної спадщини регіону. 1.3 Проблема знищення та втрати художніх об'єктів на Херсонщині. 1.4 Ранній період розвитку мистецтва. 1.5 Вплив воєн та природних катастроф.

Розділ 2. Художній музей імені Олексія Шовкуненка. 2.1 Історія та заснування музею. 2.2 Місія та цілі музею. 2.3 Експозиції та колекції. 2.4 Аналіз зруйнованих елементів. 2.5 Методи та стратегії відновлення. Реставрація.

Розділ 3. Музей. Функції музею. 3.1 Типи музею. 3.2 Концепція музею. 3.2.1 Функціональне зонування музею. 3.2.2 Проектування виставкових просторів. 3.2.3 Створення маршрутів простору. 3.2.4 Безпека та збереження. 3.2.5 Освітлення в Музейному просторі. 3.3 Комфорт та естетика. 3.4 Розробка концепції. 3.5 Розробка архітектурних та дизайнерських рішень.

Розділ 4. Засоби та прийому оздоблення інтер'єру музею імені Олексія Шовкуненка. 4.1 Вихідні данні та завдання проекту. 4.2 Композиційне просторове рішення інтер'єру, оздоблювальні матеріали. 4.3 Меблі, декор, деталі інтер'єрного приміщення.

Розділ 5. Творча робота. 5.1 Осінній сільський пейзаж України. 5.2 я творчість я Олексія Шовкуненка. 5.3 Українське селище під Херсоном восени.

Закінчення дод. 1

5. Графічний матеріал за розділами

Розділ 1. Таблиця 1.

Розділ 2. Таблиця 2. (Рис. 1)(Рис. 2)(Рис.3)

Розділ 3. Таблиця 3. Таблиця 4 (Рис. 4) (Рис. 5) (Рис. 6)

Розділ 4. (Рис. 7)

Розділ 5. (Рис. 8)

Закінчення дод. 1

6. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		Дата	Підпис
Розділ 1	Проф. Кащенко О. В.		
Розділ 2	Проф. Кащенко О. В.		
Розділ 3	Проф. Кащенко О. В.		
Розділ 4	Проф. Кащенко О. В.		
Розділ 5	Ст. Викл. Красна Т. І.		

7. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1. Історія художньої спадщини Херсонщини.	04. 10. 2023
Розділ 2. Художній музей ім. Олексія Шовкуненка.	22. 10. 2023
Розділ 3. Музей. Функції музею.	08. 11. 2023
Розділ 4. Засоби та прийоми оздоблення інтер'єру музею.	24. 03. 2024
Розділ 5. Творча робота	22. 11. 2024
Остаточне оформлення роботи	02. 12. 2024
Перевірка роботи на плагіат	02. 12. 2024
Попередній захист роботи на кафедрі	02. 12. 2024
Направлення роботи на рецензування	02. 12. 2024

8. Дата видачі завдання 05.08.2024 року

Зав. кафедри _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Здобувач _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

РЕЗЮМЕ (SUMMARY) <i>до кваліфікаційної випускної роботи здобувача:</i>		Ірімеску Анастасія Валеріївна (Irimescu Anastasia Valerivna) <i>(ПІБ здобувача українською та англійською)</i>	
ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури		
Тема <i>(українською та англійською)</i>	Відродження зруйнованих елементів художньої спадщини Херсонщини. Музей імені Олексія Шовкуненка (Revival of destroyed elements of the artistic heritage of the Kherson region. Oleksiy Shovkunenko Museum.)		
Освітній ступінь	Магістр		
Факультет	Архітектурний факультет		
Випускова кафедра	Образотворче мистецтво та архітектурна графіка		
Спеціальність	Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація		
Освітня програма	Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру		
Керівник	Доктор технічних наук професор Кащенко О. В., старший викладач Красна Т. І.		
Обсяг роботи:	<i>пояснювальна записка, стор.</i>	<i>розділів</i>	<i>креслень формату А₁</i>
	117	5	5
Розділ 1	Розділ I магістерської роботи аналізує художню спадщину Херсонщини, сформовану під впливом різних епох і культур. Розглядаються проблеми збереження культурних об'єктів, що часто руйнуються через природні катастрофи, воєнні дії та недбалість. Підкреслено значення архітектурних пам'яток та мистецьких творів для ідентичності громади, розвитку туризму та позитивного іміджу регіону. Особливу увагу приділено втратам, спричиненим підривом Каховської ГЕС, що знищив археологічні об'єкти й архітектурні споруди. Розділ висвітлює вплив античних, середньовічних та османських культур на формування унікального обличчя Херсонщини, а також наслідки воєн і природних катастроф для її спадщини. Завершується розділ наголосом на необхідності збереження й відновлення культурного надбання як запоруки регіональної ідентичності та національної спадщини.		
Розділ 2	Розділ II магістерської роботи присвячений дослідженню Художнього музею імені Олексія Шовкуненка як важливого елемента культурної спадщини Херсонщини. Розглядається історія заснування музею, його роль у збереженні національної культурної спадщини та популяризації мистецтва. Увага зосереджена на експозиціях і колекціях музею, які відображають багатогранну історію регіону та слугують освітнім і виховним ресурсом. Детально аналізується стан зруйнованих елементів будівлі, спричинених військовими діями, включаючи пошкодження фасадів і виставкових залів. Запропоновано стратегії відновлення музею з використанням сучасних технологій і екологічних матеріалів, а також інтерактивних рішень для підвищення комфорту відвідувачів. Цей розділ підкреслює значення музею як осередку мистецтва і платформи для збереження культурної ідентичності та відродження культурного життя регіону.		

Розділ 3	<p>Розділ III магістерської роботи присвячений аналізу функцій і концепції музею як культурного осередку. У ньому розглядаються сучасні підходи до організації музейного простору, спрямовані на створення комфортних і інноваційних умов для демонстрації та збереження художніх колекцій. Розглянуто типи музеїв, їх специфіку та основні принципи функціонування. Художній музей імені Олексія Шовкуненка аналізується як приклад культурно-просвітницького закладу з потенціалом стати сучасним і технологічно оснащеним простором. Увага приділяється зонуванию простору, створенню маршрутів для відвідувачів, забезпеченню безпеки, збереження експонатів та освітленню, що сприяє комфортному сприйняттю виставок. Окремо розглянуто використання мультимедійних технологій і інтерактивних рішень, що покращують взаємодію з експозиціями. Розроблені архітектурні та дизайнерські рішення адаптують музей до сучасних потреб, гармонійно поєднуючи естетику і практичність. Розділ підкреслює роль музею як сучасного культурного центру, спрямованого на інтерактивне навчання, творчий розвиток і збереження мистецької спадщини.</p>
Розділ 4	<p>Розділ IV магістерської роботи присвячений засобам оздоблення інтер'єру Художнього музею імені Олексія Шовкуненка. Розглядаються архітектурно-дизайнерські рішення, що зберігають історичну автентичність простору та відповідають сучасним естетичним і функціональним вимогам. Окреслено вихідні дані та завдання проекту, зокрема збереження історичної цінності музею, підкреслення експонатів та створення комфортного середовища для відвідувачів. Увага зосереджена на композиційних рішеннях, які поєднують класичні елементи з сучасними технологіями. Особливе значення надано підбору меблів, декору та деталей, що не відволікають увагу від експозицій. Визначено використання екологічно чистих матеріалів та інноваційних технологій, таких як інтерактивні екрани і мультимедійні інсталяції, для покращення взаємодії з відвідувачами. Розділ акцентує на важливості гармонійного поєднання функціональності, естетики та комфорту, що сприяє збереженню унікальності музею та підтримці його культурної місії.</p>
Розділ 5.	<p>Розділ V магістерської роботи присвячений творчій роботі, яка є практичною частиною дослідження, спрямованою на осмислення природи, культури та історії Херсонщини через серію живописних творів. Ключовим компонентом є пейзажна серія, зокрема картина "Осінній сільський пейзаж України", що передає атмосферу природи Херсонщини восени, з акцентом на кольорову гаму та деталі, що відображають гармонію між природою та культурою регіону. Також розглядається творчість Олексія Шовкуненка, що стала натхненням для цього дослідження. Підкреслюється його вміння передавати національний колорит через живопис. Важливою частиною є картина "Українське селище під Херсоном восени", яка поєднує природні мотиви з культурними елементами, створюючи цілісний образ регіону. Картина відображає природне багатство та історичний контекст Херсонщини.</p>

	Розділ акцентує важливість творчості як інструменту збереження культурного надбання, що сприяє розумінню культурної ідентичності Херсонщини та популяризації її мистецької спадщини.
<i>Висновки по роботі:</i>	Магістерська робота присвячена дослідженню та відродженню художньої спадщини Херсонщини, зокрема Художнього музею імені Олексія Шовкуненка. Аналіз виявив ключові проблеми збереження культурних об'єктів, зокрема через війну, природні катастрофи та недбалість, що призводить до руйнування архітектурних пам'яток та експозицій музею. Художній музей розглянутий як основний об'єкт, що репрезентує історичну спадщину регіону. Рекомендації щодо реставрації включають відновлення фасадів, інтер'єрів і виставкових залів, а також інтеграцію сучасних технологій, таких як 3D-моделювання та мультимедійні експозиції. У практичній частині роботи створено серію картин, що відтворюють атмосферу природи та культури Херсонщини, підкреслюючи національний колорит та історію регіону. Дослідження має практичну цінність, оскільки пропонує стратегії збереження та відновлення спадщини, що сприяють розвитку музею та інтеграції Херсонщини у світову культурну спільноту. Результати роботи підтверджують важливість збереження культурної спадщини для відродження національної ідентичності та розвитку суспільства.
<i>Ключові слова:</i> <i>Keywords:</i>	Музей, Дизайн, Херсон, Реставрація, Пейзаж, Творчість, Відродження, Інтер'єр. (Museum, Design, Kherson, Restoration, Landscape, Creativity, Renaissance, Interior)

Здобувач: Ірімеску Анастасія Валеріївна /

Керівник: проф. Кащенко О. В., стар. викл. Красна Т. І /

“ ___ ” _____ 20__

ЗМІСТ

Вступ.	10
РОЗДІЛ I. Історія художньої спадщини Херсонщини.	12
1.1 Загальна характеристика проблеми збереження художньої спадщини.	12
1.2 Значення культурної спадщини регіону.	14
1.3 Проблема знищення та втрати художніх об'єктів на Херсонщині	15
1.4 Ранній період розвитку мистецтва.	21
1.5 Вплив воєн та природних катастроф.	29
РОЗДІЛ II. Художній музей імені Олексія Шовкуненка.	34
2.1 Історія та заснування музею.	34
2.2 Місія та цілі музею.	35
2.3 Експозиції та колекції.	38
2.4 Аналіз зруйнованих елементів.	41
2.5 Методи та стратегії відновлення. Реставрація.	44
РОЗДІЛ III. Музей. Функції музею.	48
3.1 Типи музею.	48
3.2 Концепція музею.	67
3.2.1 Функціональне зонування музею.	68
3.2.2 Проектування виставкових просторів.	70
3.2.3 Створення маршрутів простору.	75
3.2.4 Безпека та збереження.	76
3.2.5 Освітлення в музейному просторі.	79
3.3 Комфорт і естетика.	85
3.4 Розробка концепції.	86
3.5 Розробка архітектурних та дизайнерських рішень	88
РОЗДІЛ IV. Засоби та прийоми оздоблення інтер'єру музею ім. Олексія Шовкуненка.	91
4.1 Вихідні данні та завдання проекту.	91
4.2 Композиційне просторове рішення інтер'єру, оздоблювальні матеріали.	91
4.3 Меблі, декор, деталі інтер'єрного приміщення.	94
РОЗДІЛ V. Творча робота	98
5.1 Осінній сільський пейзаж України.	98
5.2 Творчість Олексія Шовкуненка.	100
5.3 Українське селище під Херсоном восени.	101
Висновок	103
Літературні джерела	106

Вступ

Херсонщина, як ключовий регіональний центр з непересічною культурною спадщиною, є свідком багатьох історичних та соціокультурних змін. Однак, в сучасних не простих воєнних умовах, ця область стикається з викликами збереження, але і відродження свого культурного надбання, зокрема, Художнього музею імені Олексія Шовкуненка. В умовах воєнного конфлікту та інших економічних чинників, музей, який стоїть як своєрідний хранитель історії та духу регіону, відчуває негайну потребу в системному дослідженні та стратегічному підході до свого відродження.

Актуальність теми дослідження визначається не лише потенційною важливістю для розвитку культурного, економічного та освітнього простору Херсонщини, але й нагострюється потребою в збереженні національної історії та культурної спадщини в умовах складнощів. Відновлення та реставрація Художнього музею стає визначальним завданням для забезпечення продовження історичного наративу, формування культурного обличчя регіону та створення унікального центру культурного відродження.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі теперішнього стану Художнього музею імені Олексія Шовкуненка, виявленні зруйнованих елементів та визначенні основних факторів, що призвели до їхньої пошкодженості. Процес відродження цього культурного об'єкта передбачає не лише відновлення матеріальних структур, але і розробку стратегій, спрямованих на відновлення духовних цінностей та розвиток культурного простору.

Об'єктом дослідження виступає сам Художній музей імені Олексія Шовкуненка. Розгляд історії та архітектурних особливостей музею дозволить виявити етапи його розвитку, розкриваючи зміни у функціональних та естетичних аспектах протягом років.

Предмет дослідження включає аналіз архітектурних елементів, таких як фасад, вікна, колони, що формують зовнішній вигляд музею. Велика увага приділяється і його функціональній структурі, включаючи вестибюль, виставкові зали та адміністративні приміщення.

Для досягнення поставлених цілей використовується метод аналізу архівних джерел та історичних документів, що пов'язані з музеєм. Це дозволяє ретроспективно вивчити етапи розвитку об'єкта та з'ясувати його динаміку змін.

Очікувана наукова новизна полягає в розширенні звичайного обсягу досліджень, охоплюючи всебічний аналіз історії, архітектури та поточного стану музею. Також новаторство полягає в інтеграції сучасних підходів до реставрації та відродження культурних об'єктів, використанні екологічно чистих матеріалів та впровадженні концепцій сталого розвитку.

Практична цінність дослідження полягає в розробці конкретних рекомендацій для реставрації зруйнованих елементів музею. Це включає в себе використання сучасних технологій, залучення експертів із реставрації та впровадження інноваційних методів відновлення, що сприятиме не лише відновленню фізичних структур, але і оновленню культурного духу регіону.

РОЗДІЛ І. Історія художньої спадщини Херсонщини.

Історія міст і сіл України” (Херсонська область)

"Історія міст і сіл України" – це документ, що розповідає про становлення та розвиток Херсонської області. Зокрема, вказується на архітектурні та історичні особливості міст та сіл. Джерело дозволяє краще зрозуміти етапи еволюції культурної спадщини регіону, враховуючи важливість архітектурних об'єктів у формуванні ідентичності та культурної спадщини.

Надніпрянська правда 1995р. 21 лютого. Гурепко М. “Яка турбота, так й робота”. (Проблеми культурного життя Херсонщини)

В статті “Яка турбота, так й робота” в "Надніпрянській правді" 1995 року, автора М. Гурепко, розглядаються проблеми культурного життя Херсонщини. В цій статті проведено аналіз та оцінку культурних викликів, що стоять перед регіоном, такі як: збереження історичних пам'яток, розвиток культурної ідентичності та проблеми культурного життя.

“Південна краса України” Х. 1998р.

Робота "Південна краса України" 1998 року є важливим джерелом для вивчення художньої спадщини Херсонщини. Вона, ймовірно, включає описи архітектурних шедеврів, що розкривають багатство та різноманіття культурного надбання регіону.

“Культура Херсонщини” Х. 1991р.

Публікація "Культура Херсонщини" 1991 року, розглядає ключові аспекти культурного розвитку регіону. Це джерело може містити історичні та культурні розділи, в яких можна знайти інформацію про специфіку мистецтва та архітектури Херсонщини.

1.1 Загальна характеристика збереження художньої спадщини Херсонщини.

Збереження художньої спадщини Херсонщини – дуже актуальне завдання, яке потрібно поставити перед собою сучасному суспільству. Регіон, збагачений історією та культурним доробком, зазнає викликів у збереженні та відновленні своїх цінностей.

Унікальність художньої спадщини, представленої архітектурними пам'ятками та художніми творами, піддається загрозі через воєнні дії, природні фактори та

соціальні зміни. Зруйнування та недбале ставлення можуть призвести до втрати неповторності та історичної цінності.

Один із ключових викликів полягає у розробці ефективних стратегій відновлення та збереження. Сучасні технології та підходи, в області консервації, стають необхідними для забезпечення тривалої експлуатації культурних об'єктів.

Головна мета – зберегти та передати майбутнім поколінням багатство культурного спадку Херсонщини. Важливими чинниками у здійсненні цієї мети – є підтримка влади, науково-дослідницькі ініціативи та активна участь громади.

Таким чином, збереження художньої спадщини Херсонщини стає не лише завданням сьогодення, але й запорукою збереження ідентичності та унікальності культурного надбання регіону. Для того, щоб зберегти художню спадщину Херсонщини важливо враховувати не тільки фізичний стан об'єктів, але й їхнє значення для культурного самовизначення громади. Цифрові рішення та інформаційні технології можуть стати ефективними інструментами у цьому процесі, забезпечуючи відкритість управління цією сферою та полегшуючи доступ до інформації про культурні об'єкти.

Враховуючи культурні, соціальні та економічні виміри, збереження художньої спадщини вимагає інтегрованого підходу. Освітні ініціативи, програми залучення громади та розробка туристичних маршрутів сприяють не лише збереженню, але і популяризації культурного надбання регіону.

Основним завданням є виявлення історично важливих об'єктів та їх включення до переліків об'єктів культурної спадщини. Ключовими чинниками в цьому процесі можуть стати заохочення ініціатив громади, розробка концепцій реставрації та партнерство з приватним сектором.

Необхідним елементом формування сталої культурної ідентичності регіону та вкладення його в загальнодержавний культурний контекст є усвідомлення важливості збереження художньої спадщини. Це вимагає взаємодії всіх зацікавлених сторін – від місцевих громадян до владних структур. Запорукою довгострокового існування спадщини може стати формування культурного середовища, яке підтримує і просуває її цінності.

Важливо надати належну увагу освіті та інформаційним компаніям, що спрямовані на підвищення свідомості громади щодо значення та унікальності культурних об'єктів. Досвід вивчення та взаємодія з художньою спадщиною може

збагатитись, впровадженням інновацій у процесі збереження, такі як використання віртуальної реальності чи мобільних додатків.

Зокрема, ініціативи з відновлення та реставрації мають базуватися на дослідженнях і аналізі сучасних технологій. Критично важливим для успіху таких проектів є залучення фахівців, які мають досвід у сфері реставрації, архітектури та мистецтва.

Для фінансової підтримки проектів збереження не менш важливою є ініціатива залучення меценатів та партнерів. Сталість та ефективність реставраційних заходів може забезпечити співпраця із бізнес-структурами та неприбутковими організаціями.

Отже, лише завдяки синергії зусиль громади, владних органів, експертів та партнерів можливо забезпечити успішне збереження та відновлення художньої спадщини Херсонщини. Обов'язковим елементом сталого розвитку та збереження культурної ідентичності регіону є спільні дії в цьому напрямку .

1.2 Значення культурної спадщини

Збереження Ідентичності

Збереження ідентичності через культурну спадщину набуває глибокого значення для регіонів. Своєрідними амбасадорами минулого стають архітектурні шедеври, які витримали випробування часом. Вони не лише створюють візуальні спогади, але й приносять відчуття традицій та історії. Збереження цих аспектів підтримує відчуття приналежності та глибокого зв'язку з коріннями, укорінюючи сучасне населення у своєму культурному спадку.[6]

Туристичний Потенціал

Туристична привабливість культурної спадщини стає ключовим фактором для розвитку регіональної економіки. Магнітами для туристів, які прагнуть поглибити свої знання та відчутти атмосферу минулого стають історичні пам'ятки, вражаючі музеї та традиційні свята. Використання культурної спадщини для розвитку туризму сприяє не лише залучення інвестицій, але й збереження та відновлення унікальних об'єктів.

Свідомість спільноти

Залучення громад до збереження культурної спадщини веде до створення спільної свідомості та ідентичності. Взаєморозумінню та співпраці сприяють проекти та ініціативи, які залучають місцевих мешканців. Збереження спадщини стає не

лише завданням експертів, але й руханням, яке активізує громади для збереження унікальності свого регіону.

Освітні Ініціативи

Освітні програми, пов'язані з культурною спадщиною, відіграють ключову роль у формуванні культурної грамотності. Інтелектуальний розвиток громадян активізують інтерактивні музеї, лекції та вивчення історії через практичні заходи. Розумінню та повазі до власної та загальної історії сприяє освіта в галузі культурної спадщини.

Збереження Натурального Середовища

Культурна спадщина часто переплітається з природним оточенням. Важливою частиною управління культурною спадщиною стає збереження традиційних методів господарювання та ландшафтів. Збалансоване використання ресурсів та утримання природних резерватів допомагають не лише зберегти культурне надбання, але й зберегти біорізноманіття регіону.

Розвиток та збереження культурної спадщини для регіонів не тільки збагачує сучасне суспільство, але й стає важливою ланкою для сталого розвитку. Відчуття глибокого коріння та спільної ідентичності, забезпечуючи гармонійний розвиток регіонів, підтримує взаємодія між історією, сучасністю та майбутнім.[6]

1.3 Проблема знищення та втрати художніх об'єктів на Херсонщині.

Корені проблем.

Корені проблеми, які пов'язані із знищенням та втратою художніх об'єктів Херсонщини, глибоко заплутані в недбалому ставленні до культурної спадщини та історичного надбання регіону. Однією з найважливіших причин є відсутність свідомого сприйняття цінності цих об'єктів серед місцевого населення та владних структур.

1. Несвідомість та Байдужість

Багато людей можуть не розуміти важливість збереження історичних та художніх об'єктів, їхню роль у формуванні культурної ідентичності та привабливості регіону. До недостатнього фінансування та підтримки збереження цих цінностей призводить байдужість до минулого.

2. Відсутність Ефективного Управління

Неправильному розподілу ресурсів, неадекватній охороні та відсутності стратегій відновлення для об'єктів, що зазнали пошкоджень, сприяють нестабільність та неефективність управління процесами збереження.

3. *Брак Фінансової Підтримки та Інвестицій*

Відсутність значущих фінансових ресурсів та інвестицій для реставрації та утримання художніх об'єктів стає суттєвим фактором, що гальмує їхнє збереження та відновлення.

4. *Неправильне Використання Території до війни*

Потреба у нових будівлях призводила до неправильного використання території, що включала знос та перебудову історичних споруд на користь нових, що порушувала гармонію історичного ландшафту.

Вплив війни:

1. *Фізичні Пошкодження та Знищення*

Війна спричинила фізичні пошкодження та знищення архітектурних пам'яток, музеїв та інших художніх об'єктів. Обстріли, бомбардування та військові дії стали причиною непоправних втрат у культурному надбанні. Через підрив Каховської ГЕС російськими військовими відбулася масштабна екологічна та культурна катастрофа, що завдала значної шкоди культурній спадщині Херсонщини. Загалом було затоплено 102 пам'ятки культури на лівобережжі області та ще 16 на правому березі. Ці події стали важким ударом для історичної та археологічної спадщини регіону.

Однією з найбільш постраждалих споруд у Новій Каховці став Літній театр, розташований у парковій зоні на березі Дніпра. За словами дослідниці Тетяни Євсєвої, театр був затоплений майже до даху естради і залишався під водою приблизно тиждень. Це спричинило значні пошкодження конструкції. Інша важлива споруда — Палац культури — була затоплена майже до рівня вікон. Вода зруйнувала орнаменти, розташовані під вікнами, що додатково ускладнює подальше збереження цієї архітектурної пам'ятки.

Середньовічна Вежа Вітовта, яка є унікальним архітектурним об'єктом, на щастя, уникла руйнувань, оскільки розташована на вищому рівні порівняно з греблею. Проте, як зазначає Євсєва, для цієї пам'ятки існують інші загрози, пов'язані з можливими процесами ерозії та зневагою з боку окупаційних військ.

Повністю під водою опинилася територія Тягинського городища — археологічного комплексу, що має велике історичне значення. Як розповідає Наталя Бімбірайте, голова правління Культурного центру "Україна-Литва", місце археологічних розкопок було затоплене, але найцінніші знахідки вдалося вивезти до Києва за кілька тижнів до початку війни. Це місце колись було важливим торговим центром на Шовковому шляху, про що свідчать унікальні знахідки, такі як рештки керамічного водогону та каналізації, датовані XIV століттям.

Суттєвих втрат зазнав будинок-музей Поліни Райко, розташований у тимчасово окупованих Олешках. Через затоплення більшість внутрішніх стін обвалилися, а фрески збереглися лише на 30–40 відсотків. За словами представника Херсонського обласного благодійного фонду імені Поліни Райко Семена Храмцова, було втрачено кілька ключових робіт художниці, таких як "Стіна з сестрами", "Муж-рибак", "Дорога в рай" та інші.[23]

Головний спеціаліст Департаменту культурної спадщини Мінкультури Сергій Немцев зазначає, що найбільше постраждали пам'ятки, розташовані нижче греблі на лівому березі Дніпра. Зокрема, це археологічні пам'ятки в районах Козачих Лагерів, села Кринки, Олешківська Січ і Великий Потьомкінський острів. Серед них і середньовічне літописне місто Олешня, яке мало важливе історичне значення. На високому правому березі руйнування спричиняють процеси берегової ерозії, які значно прискорилися через високий рівень води.

Підрив Каховської греблі також вивільнив території, які раніше були затоплені, зокрема, острів Тавань. Цей острів, який колись був важливою переправою через Дніпро за часів Золотої Орди, зараз став доступним, однак це відкриває можливості для діяльності так званих "чорних археологів".

Наразі всю інформацію про пошкоджені та затоплені пам'ятки систематизують і аналізують. Дослідження та можливість реставрації цих об'єктів стануть реальними лише після повної деокупації лівого берега Дніпра.

2. Втрата Документації та Архівів

Воєнні дії призвели до втрати документації, архівів та іншої історичної інформації, яка є ключовою для розуміння контексту та значення культурних об'єктів.

3. Розселення та Втрата Культурного Середовища

Внаслідок війни велика кількість людей була змушена залишити свої домівки, що веде до розселення та втрати традиційного культурного середовища. Це може призвести до розрушення спільнот та традицій.

4. Фінансові Ускладнення та Зниження Фінансування

Воєнні дії призвели до фінансових труднощів для країни. Зменшення бюджетних асигнувань на культурні програми та збереження спадщини стає проблемою у період воєнного часу.

5. Руйнування Інфраструктури та Засобів Комунікації

Воєнні дії призвели до руйнування інфраструктури та засобів комунікації, ускладнюючи доступ до художніх об'єктів, а також заважають процесам їхнього відновлення та збереження.

6. Втрата Творчих Майстрів та Експертів

Війна призвела до втрати творчих майстрів, експертів у галузі консервації та реставрації, що поглиблює проблеми збереження культурної спадщини.

Рішенням цих проблем може бути міжнародна співпраця, гуманітарна допомога та спрямовані зусилля на відновлення та збереження художньої спадщини, постраждалої внаслідок воєнних конфліктів.

Природні катастрофи як фактор знищення

Природні катастрофи додають ще один важливий фактор у контексті знищення художньої спадщини на Херсонщині. Зазначимо кілька можливих впливів:

1. Фізичні пошкодження:

Природні катастрофи, такі як землетруси, повені чи урагани, можуть призвести до серйозних фізичних руйнувань архітектурних пам'яток та інших об'єктів культурної спадщини. Наприклад, землетрус може спричинити руйнування стін, дахів та фундаментів історичних будівель.

2. Втрата історичних місць:

Повені можуть викликати втрату історичних місць, які є частинами культурного надбання. Наприклад, старовинні населені пункти можуть бути затоплені, що призводить до неповорнення унікальних історичних значень.

3. Зруйнування інфраструктури:

Пошкодження інфраструктури, такої як дороги, мости та електромережі, підсилює труднощі у відновленні та збереженні об'єктів культурної спадщини. Наприклад, важко дістатися до руїн або музеїв через пошкодження шляхів.

4. *Втрата традиційного середовища:*

Зміни в природному середовищі можуть впливати на традиційне культурне середовище. Наприклад, при зміні ландшафту може загрозувати втрата традиційних місць та обрядів, що є частиною спадщини.

5. *Неадекватна підготовка та превентивні заходи:*

Недостатня підготовка та відсутність ефективних заходів можуть суттєво погіршити наслідки. Брак планів захисту та недостатня попередня підготовка можуть збільшити ризик втрати культурної спадщини.

6. *Стратегія захисту та відновлення:*

Ключова стратегія у вирішенні цих проблем полягає в розробці та впровадженні планів захисту та відновлення. Це включає в себе створення механізмів передбачення, евакуації та відновлення, спрямованих на збереження цінностей культурної спадщини в умовах природних катастроф.

Брак фінансової підтримки та інвестицій

Брак фінансової підтримки та інвестицій у сфері збереження та відновлення художньої спадщини Херсонщини є однією з основних проблем, яка суттєво ускладнює завдання збереження культурного надбання регіону. Відсутність значущих фінансових ресурсів призводить до обмежених можливостей реставрації, консервації та налагодження необхідної інфраструктури для ефективного управління об'єктами культурної спадщини. [9]

Ця проблема різко поглиблюється внаслідок відсутності інвестицій, які б дозволили розширити обсяги робіт з відновлення історичних пам'яток, створити інноваційні методи збереження та підтримувати освітні та наукові ініціативи в сфері культурної спадщини. Недостатність фінансування гальмує розвиток програм, спрямованих на популяризацію та вивчення культурних цінностей, а також обмежує зусилля залучення громади та створення інфраструктурних умов для їх участі у процесі збереження спадщини. У цьому контексті, вирішення проблеми браку фінансової підтримки стає стратегічно важливим завданням для забезпечення тривалої експлуатації та охорони цінностей художньої спадщини Херсонщини на благо сучасного та майбутніх поколінь.

Наполегливе не вирішення проблеми браку фінансової підтримки та інвестицій може призвести до подальшого погіршення стану художньої спадщини на Херсонщині. Без необхідних ресурсів стає складно втілювати амбітні проекти реставрації та консервації, а також впроваджувати інноваційні підходи до збереження цінностей культурної спадщини.

Додатково, брак фінансової підтримки може впливати на привабливість регіону для туристів та інвесторів, які враховують стан та збереженість культурних об'єктів при виборі напрямку подорожей чи місця для вкладення коштів.

Одним із варіантів вирішення проблеми може стати активізація пошуків грантів, сприяння філантропічним ініціативам та встановлення партнерств із приватним сектором. Також важливим є розробка ефективних стратегій просування регіональної художньої спадщини для привертання додаткових фінансових ресурсів та інвестицій. [31]

Історія художньої спадщини Херсонщини насичена подіями та культурним розвитком, які віддзеркалюють багатовікову та різноманітну спадщину регіону. Ця історія включає в себе архітектурні пам'ятки, мистецтво, традиції та інші аспекти, які формували культурний образ Херсонщини.

Важливо відзначити вплив різних етапів історії на формування художньої спадщини регіону: античні періоди, середньовіччя, період Османської імперії, а також етапи сучасності.

Археологічні розкопки та знахідки свідчать про те, що територія Херсонщини мала важливе значення в античному світі, зокрема, як частина античного грецького світу та Боспорської цивілізації.

Середньовіччя внесло свій внесок у розвиток художньої спадщини через взаємодію з різними культурами, такими як хазари, печеніги та інші етнічні групи.

Особливий період формування художньої спадщини пов'язаний із Таврійською губернією під час російської імперії. Тут з'являються впливи російської та європейської культур, що відображаються в архітектурних стилях і традиціях.

Херсонщина також пережила важливий період під час радянської епохи, коли були споруджені нові об'єкти та проведені реконструкції, враховуючи ідеологію того часу.

Сучасний етап історії художньої спадщини Херсонщини включає роботу зі збереження та відновлення цінних об'єктів, розвиток музеїв і галерей, а також активну участь громади у збереженні свого культурного надбання.

1.4 Ранній період розвитку мистецтва

Ранній період розвитку мистецтва Херсонщини визначається багатством археологічних знахідок та специфічним впливом різноманітних культур на формування художньої та архітектурної спадщини регіону.

Артефакти античності на Херсонщині є важливими свідченнями давньої історії та культури регіону. Ці артефакти охоплюють різні аспекти античного життя, включаючи архітектуру, релігійні об'єкти, предмети побуту та мистецтво.

Античні артефакти на Херсонщині свідчать про багатий культурний спадок та важливу роль регіону в античному світі. Серед цих артефактів виокремлюються античні римські амфори, мозаїки та статуї, які свідчать про інтенсивний обмін товарами та ідеями в античних часах.

Місто Ольвія, що розташовується на Херсонщині, стало важливим торговельним центром та культурним плацдармом, що сприяло розповсюдженню античної культури. Археологічні розкопки в цьому регіоні розкривають складне плетіння різноманітних культурних впливів та торговельних контактів.[7]

Античні артефакти також вказують на високий рівень ремесленницької майстерності та художнього таланту мешканців Херсонщини. Мозаїки, зокрема, свідчать про високу культуру декоративного мистецтва та вміння втілювати витончений смак у художніх творах.

Правозахисні та оборонні артефакти, такі як обладунки та зброя, розкривають особливості воєнної та оборонної підготовки античних мешканців регіону. Це свідчить про важливість стратегічного положення Херсонщини в історії античних конфліктів.

Усе це формує унікальний мозаїчний образ античного періоду на Херсонщині, де різні аспекти культури, мистецтва та побуту перепліталися, взаємодіяли та впливали один на одного, надаючи регіону визначальний відблиск у загальному історичному контексті.

Архітектурні Споруди: Римські амфітеатри, храми та водяні конструкції, такі як античний "Акрополь" в Херсонесі, відзначаються своєю майстерністю та архітектурною величчю.

Скульптура та Рельєфи: Античні скульптури та рельєфи на Херсонщині часто втілюють міфологічні сюжети та ідеали краси. Вони є прикладом високої майстерності античних скульпторів.

Римські Мозаїки: Мозаїки, знайдені в античних римських будівлях, демонструють мистецтво роботи з кольоровим склом та каменем, а також розкривають щоденне життя та міфологічні сюжети.

Побутові Предмети: Античні побутові предмети, такі як посуд, інструменти та прикраси, розкривають аспекти щоденного життя та ремесел того часу.

Монети та Амулети: Знайдені античні монети та амулети є свідченням економічної та релігійної активності, які відбувалися в регіоні[5].

Ці античні артефакти становлять цінний ресурс для реконструкції минулого та розуміння давніх цивілізацій на Херсонщині.

У ранній період розвитку мистецтва Херсонщини **вплив хазар та печенігів** виявився ключовим для формування культурного обличчя регіону. Торговельні зв'язки, що пролягали через територію Херсонщини завдяки хазарам, не лише сприяли економічному розвитку, але й внесли різноманіття в культурні та мистецькі вияви. [23]

Це період був періодом культурної амальгами, де різні етнічні групи зустрічалися і взаємодіяли. Змішання грецької, хазарської та печенізької культур створило унікальні та оригінальні вирази в мові, мистецтві та архітектурі.

Архітектурні досягнення хазарської та печенізької культур виявилися важливими для Херсонщини. Фортеці та оборонні споруди відображали стратегічне мислення хазар, а також особливості життя та обліку печенігів.

Також слід враховувати етнічну диверсифікацію, яку принесли хазари та печеніги. Це призвело до формування нових соціокультурних та мовних контекстів, які вплинули на колорит мистецького світу Херсонщини.

Важливим аспектом були воєнні конфлікти, які, незважаючи на свій негативний характер, стали важливим фактором впливу хазар та печенігів на мистецтво та культуру Херсонщини. Розбудова оборонних споруд, адаптація до воєнних реалій, все це створювало нові архітектурні та художні тенденції.

Торгові Зв'язки: Хазари, завдяки своєму стратегічному положенню, стали важливими учасниками торгових маршрутів, що проходили через Херсонщину. Це призвело до розвитку торгівлі та обміну культурними впливами.

Культурна Амальгама: Зустріч різних етнічних груп, таких як греки, хазари та печеніги, сприяла культурній амальгамі. Це проявилось в мові, звичаях, мистецтві та архітектурі.

Оборона та Архітектура: Хазари внесли свій внесок у побудову оборонних споруд, зокрема фортець та оборонних стін, що мали стратегічне значення на території Херсонщини. Печеніги також мали вплив на архітектурні рішення, враховуючи їхні табори та поселення.

Етнічна Диверсифікація: Прибуття хазар та печенігів призвело до етнічної диверсифікації населення регіону. Це вплинуло на формування нових соціокультурних та мовних реалій.

Воєнні Конфлікти: Крім позитивних аспектів, вплив хазар та печенігів також мав свої темні сторони, такі як війни та конфлікти, які могли негативно позначитися на стані архітектури та культурних пам'яток.

Усі ці фактори спільно визначали культурний ландшафт Херсонщини, роблячи його унікальним місцем зустрічі різних цивілізацій та традицій.

Середньовічна архітектура Херсонщини вражає різноманітністю та виражає складний розвиток регіону протягом того періоду. Фортеці, такі як Біла Криниця та Білозерська фортеця, відігравали ключову роль у забезпеченні оборони та є свідками історичних подій. Середньовічні церкви, наприклад, церква Святого Юра, відображають релігійний дух та розкіш того часу.

Замки, такі як Олеський, стали центрами культурного та соціального життя. Вони демонструють витонченість та майстерність будівельників. Середньовічні міста, наприклад, Херсон та Чигирин, вражають своєю архітектурою житлових та торговельних кварталів, що віддзеркалюють соціально-економічний розвиток регіону. [45]

Архітектурна спадщина Середньовіччя Херсонщини є важливою складовою культурного спадку регіону, додаючи глибину та значення його історії.

Фортеці та Оборонні Споруди:

Середньовічні фортеці, такі як Біла Криниця та Білозерська фортеця, відігравали ключову роль у забезпеченні безпеки та оборони регіону. Вони є архітектурними свідками важливих історичних подій.

Церкви та Споруди Релігійного Значення:

Середньовічні церкви на Херсонщині, такі як церква Святого Юра та інші, відображають релігійний дух та художній розкіш того часу. Стилїстика об'єктів відбиває впливи греко-візантійської та київської архітектурної традиції.

Архітектурні Елементи Замків та Палаців:

Замки та палацові комплекси, наприклад, Олеський замок, стали не лише важливими об'єктами оборони, а й центрами культурного та соціального життя. Середньовічна архітектура цих споруд демонструє витонченість та майстерність будівельників.[5]

Міста та Торговельні Квартали:

Середньовічні міста, такі як Херсон та Чигирин, мали характерні архітектурні рішення для житлових та торговельних кварталів. Вулична забудова та ринкові площі віддзеркалюють соціально-економічний розвиток регіону.

Середньовічна архітектура Херсонщини є невід'ємною частиною культурного спадку та вкладається в унікальний характер регіону. Вона додає глибину та значення історії цього територіального ареалу.

Вплив Османської імперії на художню спадщину Херсонщини був надзвичайно значущим. Цей період, який тривав від 14 до 20 століття, визначався інтенсивним культурним обміном, новаторством у мистецтві та архітектурними досягненнями.

Архітектурні впливи османської культури привнесли унікальні елементи у пейзаж Херсонщини. Мінаретти, дзвіниці та складні орнаменти стали характерними рисами архітектурних пам'яток, що історично збереглися.

Художні традиції цього періоду розкрилися через розвиток різноманітних художніх промислів. Виробництво килимів, кераміки та металевих виробів стало різноманітним та вишуканим, віддзеркалюючи характерні елементи османської культури.

Літературна традиція періоду сприяла розвитку поетичних творів на різних мовах, об'єднуючи елементи різних культур та традицій.

Взаємозв'язок між різними релігійними групами сприяв створенню міжрелігійного культурного середовища. Релігійні архітектурні споруди та художні твори стали свідками цієї взаємодії.

У цілому, вплив Османської імперії відіграв визначальну роль у формуванні унікального художнього спадку Херсонщини, зберігаючи свою важливу позначку в історії культури регіону.

Вплив Християнства на художню спадщину Херсонщини виявився визначальним для формування культурного обличчя регіону на різних етапах його історії.[4]

На ранніх етапах розвитку християнства в регіоні з'явилися ранні християнські споруди, зокрема храми та монастирі, що стали не лише релігійними, а й важливими елементами художньої спадщини. Архітектурні рішення та розписи цих об'єктів не лише віддзеркалювали християнську символіку, а й визначали естетичні тенденції регіону.

Художня творчість і літературні традиції також були глибоко проникнуті християнською тематикою. Іконопис, створення рукописів та інші види художнього вираження використовувались для ілюстрації біблійних сюжетів та релігійних образів.

Архітектурні зразки культури в Херсонщині були сильно визначені християнством, зокрема спорудами церковного призначення. Ці об'єкти не лише служили релігійним цілям, але й стали об'єктами, що віддзеркалювали дух та традиції християнства.

На пізньому середньовіччі християнські традиції у художньому вираженні продовжували розвиватися, виявляючи багатшаровість та витонченість тем християнської тематики.

Таким чином, християнство виявилось не лише важливим аспектом релігійного життя Херсонщини, але й ключовим чинником, що вплинув на її культурну та художню спадщину, надаючи регіону унікальний характер і визначаючи його творчий ландшафт.

Ранні Християнські Споруди:

Ранні християнські храми та монастирі стали важливою частиною художньої спадщини Херсонщини. Архітектурні рішення і розписи цих об'єктів відображали християнські теми та символи.

Художня Творчість та Література:

Християнська тематика вплинула на художню творчість та літературні традиції регіону. Іконопис, створення рукописів та інші художні види вираження висвітлювали біблійні сюжети та релігійні образи.

Архітектурні Зразки Культу:

Християнські культові споруди, такі як церкви та катедральні комплекси, визначали архітектурні тенденції регіону. Стройові елементи та декор відзеркалювали дух християнської традиції.[5]

Розквіт Мистецтва Візантії:

Візантійський вплив, що супроводжував розповсюдження християнства, зміцнив мистецтво регіону. Мозаїки, ікони та архітектурні рішення були сповнені релігійної символіки.

Художні Традиції В Пізньому Середньовіччі:

У пізньому середньовіччі художні традиції розвивалися, відзначаючи себе вишуканістю і виразністю тем християнської тематики.[5]

Християнство в Херсонщині не лише сприяло релігійному життю, але й збагатило культурну та художню спадщину регіону, формуючи його унікальний характер.

Творчість майстрів на Херсонщині відзначалася різноманітням та вишуканістю на протязі різних історичних періодів.

Ранній Період:

У цей період майстри виявляли свою творчість через розписи релігійних об'єктів та храмів, де основними елементами були ікони та мозаїки. Творчість відображала вплив ранньохристиянських та візантійських мистецтв.

Середньовіччя:

Під час цього періоду майстри розширювали свої можливості через різьблення, гончарство та створення витончених декоративних елементів, таких як вироби з дерева та металу. Кожен майстер мав свій унікальний стиль.

Вплив Османської імперії.

Під час цього періоду майстри взаємодіяли з різними культурами, а їхні творіння відзначались злиттям традиційних стилів з новими елементами. Орнаментика та вишуканість стали визначальними рисами їхньої творчості.

Вплив Християнства:

Майстри вплетали християнську символіку в свої творіння, створюючи ікони, розписи та архітектурні елементи, які служили не лише художньою виразністю, але й релігійною функцією.

Вплив Особливого Місцевого Середовища:

Творчість майстрів також віддзеркалювала особливості природного та культурного середовища Херсонщини, зокрема, виробництво виробів з місцевих матеріалів та використання традиційних зображень.

Завдяки різноманітності творчості майстрів регіону, сьогодні можна відчутти багатство та унікальність художньої спадщини Херсонщини.

Архітектурні перлини бароко та ренесансу на Херсонщині втілюють в собі унікальний характер регіону, де традиції цих стилів взаємодіють та створюють неповторний архітектурний ландшафт.[4]

Бароко на Херсонщині відзначається елегантністю та розкішшю своїх архітектурних творінь. Приголомшливі споруди, що відображають основні риси барокового стилю, вирізняються серед архітектурної спадщини регіону.

Палацовий комплекс у Скадовську є яскравим прикладом барокової архітектури на Херсонщині, який вражає своєю елегантністю та вишуканістю.

Архітектурний Стиль:

Будівлі комплексу чітко відзначаються основними рисами барокового стилю. Елементи, такі як: багаторівневі фасади, карельські балкони створюють вишукану атмосферу та визначають епоху, в яку вони вписані.

Фасади та Деталі:

Фасади споруд вражають своєю різноманітністю та деталізацією. Стуккато, різноманітні барельєфи, та орнаментальні візерунки прикрашають архітектурні форми, надаючи будівлям витонченості та неповторності.

Ландшафтний Дизайн:

Палацовий комплекс у Скадовську охоплює не лише самі будівлі, але й розкішні сади, що відтворюють традиційний ландшафтний дизайн барокових епох. Асиметричні форми та композиції додають краси історичному середовищу.

Культурна Спадщина:

Палацовий комплекс у Скадовську став важливою частиною культурної спадщини Херсонщини, яка привертає увагу туристів та дослідників. Його збереження та популяризація важливі для розуміння історії та архітектурних традицій регіону.

Асиметрія та розкіш в архітектурі палацового комплексу у Скадовську створюють унікальний архітектурний образ, який вражає своєю естетикою та вишуканістю.

Асиметрія:

Асиметричні форми в архітектурі комплексу викликають враження живого та непередбачуваного. Розташування елементів, таких як вікна, балкони та арки, не симетрично, створює враження легкої непередбачуваності та динаміки.

Розкіш:

Розкіш у використанні матеріалів та декору підкреслює вишуканість комплексу. Різноманіття деталей, таких як стуккато, барельєфи та орнаментальні візерунки, підкреслюють багатство та велич архітектурного ансамблю.

Індивідуальність та Елегантність:

Асиметричний підхід у поєднанні з розкішшю створює індивідуальний стиль, який надає об'єкту особливого характеру. Елегантні лінії та витончені деталі підкреслюють архітектурну велич комплексу.

Витонченість Композицій:

Композиції архітектурних елементів у комплексі є витонченими та гармонійними, надаючи будівлям особливої естетичної привабливості. Кожен детально виважений елемент додає до загальної краси об'єкту.

Асиметрія та розкіш у поєднанні створюють неперевершений архітектурний образ, який відзначає палацовий комплекс у Скадовську серед архітектурних перлин Херсонщини.

Ренесанс на Херсонщині виявляється у видатних архітектурних творах, де гармонійні пропорції та деталізовані елементи витонченого стилю стають ключовими рисами.[4]

Церква Святого Юра у Херсоні виступає унікальним архітектурним об'єктом, представником ренесансного стилю на Херсонщині.

Архітектурні Риси:

Церква вражає своїм елегантним фасадом та гармонійними пропорціями, що є характерними для ренесансної архітектури. Висока арка, ретельно виконані деталі та орнаменти створюють вишуканий образ.

Детальна Обробка:

Фасад церкви відзначається детальною обробкою, що є важливим аспектом ренесансного стилю. Резьблені деталі, архітектурні орнаменти та гравірування роблять церкву видатною серед архітектурних пам'яток.

Фрески та Художня Декорація:

Внутрішнє прикрашення церкви включає елегантні фрески, які розповідають релігійні історії та зображують святців. Це типовий елемент ренесансного підходу до художньої декорації.

Архітектурна Інтеграція:

Церква гармонійно вписується в оточуючий ландшафт та міську архітектуру, використовуючи ренесансні принципи інтеграції будівельного комплексу з природним середовищем.

Церква Святого Юра у Херсоні стоїть, як важливий свідок ренесансної естетики, прикрашаючи культурний пейзаж Херсонщини своєю вишуканістю та художньою вартістю.[7]

1.5 Вплив воєн та природних катастроф

Друга світова війна невід'ємно вплинула на культурну спадщину Херсонщини, залишаючи глибокі сліди в історії та архітектурному обличчі регіону. Фізичні пошкодження стали природним наслідком військових дій, внаслідок чого архітектурні шедеври, церкви та історичні пам'ятки піддалися обстрілам та знищенню. Це призвело до великих втрат, які перейшли в історичний досвід регіону. [28]

Втрата історичної інформації стала справжньою трагедією, оскільки архіви та документація, що характеризували історію об'єктів культурної спадщини, зазнали великого пошкодження або були втрачені. Ця втрата стала викликом для подальшого наукового дослідження та реставраційних проектів.

Деякі символічні споруди та пам'ятники, які раніше відігравали ключову роль у культурному житті Херсонщини, стали невід'ємними жертвами війни. Їхнє

знищення або серйозні пошкодження залишили глибокий слід на душі громади та спричинили потребу в активних діях для відновлення та збереження культурної спадщини.

Важливим аспектом відновлення стало зусилля громади та підтримка міжнародних організацій. Проекти реставрації, включення місцевих мешканців у збереження пам'яток та впровадження програм відновлення стали ключовими стратегіями для протистояння втратам, завданім війною.

Зрозуміння впливу Другої світової війни на культурну спадщину Херсонщини визначає важливі завдання з реставрації, консервації та подальшого дослідження, спрямованих на збереження та передачу цінностей минулого майбутнім поколінням.

Друга світова війна суттєво вплинула на культурну спадщину Херсонщини, залишивши сліди фізичних та історичних змін у регіоні.

Вплив війни України з Росією на Херсонщину включає фізичні пошкодження та знищення історичних об'єктів, втрату історичних місць, розселення та зміни в соціокультурному середовищі, втрату культурних зв'язків та припинення культурних ініціатив. Ці аспекти суттєво впливають на культурну спадщину регіону, потребуючи невідкладних заходів для збереження та відновлення цінностей. [20]

Внаслідок війни на Херсонщині виникли фізичні пошкодження архітектурних пам'яток, музеїв та інших художніх об'єктів через обстріли, бомбардування та військові дії. Такі події можуть призвести до непоправних втрат у культурному надбанні регіону. Крім того, військові конфлікти можуть вплинути на інфраструктуру та засоби комунікації, ускладнюючи доступ до художніх об'єктів та обмежуючи їх відновлення.

Втрата історичних місць, які мають важливе значення для регіональної ідентичності та культурного надбання, стає суттєвим аспектом впливу війни. Зміни в соціокультурному середовищі та розселення людей можуть призводити до руйнування спільнот та традицій.

Втрата документації та архівів, яка є ключовою для розуміння контексту та значення культурних об'єктів, також є серйозним наслідком воєнних дій. Недостатня підготовка та відсутність ефективних заходів передбачення можуть погіршити наслідки природних катастроф для художньої спадщини. Умови війни

можуть призвести до втрати творчих майстрів та експертів у галузі консервації та реставрації, що загострює проблеми збереження культурної спадщини.

Вирішенням цих проблем може бути міжнародна співпраця, гуманітарна допомога та спрямовані зусилля на відновлення та збереження художньої спадщини, постраждалої внаслідок воєнних конфліктів.[2]

Фізичні Пошкодження:

Архітектурні пам'ятки, музеї, палаци, церкви та інші культурні об'єкти Херсонщини зазнали фізичних пошкоджень під час обстрілів та військових дій. Зруйновані будівлі та пам'ятки стали свідками жорсткості воєнного конфлікту.

Втрата Історичної Інформації:

Війна також призвела до втрати історичної документації та архівів, які були ключовими для розуміння контексту та значення культурних об'єктів. Ця втрата інформації поглибила складнощі у реставрації та збереженні культурної спадщини.

Втрата Символів Та Спадщини:

Деякі об'єкти, які відігравали важливу роль у культурній спадщині Херсонщини, стали жертвами війни. Це можуть бути символічні споруди, пам'ятники або музеї, які зазнали великих пошкоджень або були знищені під час бойових дій.

Зусилля зі Сторони Громади та Міжнародного Співтовариства:

Попри труднощі, громада та міжнародні організації здійснюють зусилля для відновлення та збереження культурної спадщини. Проекти реставрації, програми пам'яток та участь громади в збереженні об'єктів стають ключовими аспектами відновлення культурних цінностей Херсонщини.

Вплив війни на культурну спадщину Херсонщини є значущим, а вивчення цих аспектів допомагає розуміти складнощі та виклики, пов'язані зі збереженням історичних та художніх цінностей під час воєнного конфлікту.

Природні катастрофи в Херсонщині неодноразово впливали на культурну спадщину, наносячи серйозні збитки як архітектурним пам'яткам, так і історичним об'єктам. Фізичні пошкодження, втрата історичних місць та зруйнування інфраструктури стали невід'ємною частиною наслідків природних негод.

Землетруси, вражаючи регіон, призводили до пошкоджень архітектурних пам'яток, що мають велике історичне значення. Повені, особливо під час

природних аномалій, спричиняли втрату історичних місць, які складають основу регіональної культури.

Зруйнування інфраструктури, включаючи шляхи до доступу до культурних об'єктів, робило ускладненим їхнє відновлення та збереження. Втрата традиційного культурного середовища під впливом природних змін також вносила свій вклад у втрату культурних цінностей.

Неадекватна підготовка до природних катастроф та відсутність ефективних заходів передбачення підвищували ризик серйозних пошкоджень. Отже, ключовим стратегічним напрямком стає розробка та реалізація планів захисту та відновлення, спрямованих на мінімізацію впливу природних катастроф на цінності культурної спадщини Херсонщини.

Висновок

В контексті Херсонщини культурна спадщина відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні ідентичності та культурного обличчя регіону. Аналізуючи історію художньої спадщини, виявлено численні виклики та проблеми, серед яких фізичні пошкодження, втрата історичних місць, вплив природних катастроф та війennих конфліктів.

Однією з ключових кореневих причин проблем виявляється відсутність свідомого сприйняття цінності художніх об'єктів серед місцевого населення та владних структур. Небажання або байдужість до збереження історії і культурного надбання призводить до недостатнього фінансування, погіршує стан об'єктів та ускладнює їхнє відновлення.

З іншого боку, історичні події, зокрема війни, призводять до фізичних руйнувань, розселення населення та загрози фінансового ускладнення для збереження культурної спадщини. Також, природні катастрофи стають важливим фактором у знищенні та втраті цінних артефактів.

Розв'язанням цих проблем може бути комплексний підхід, включаючи підвищення свідомості громадськості, ефективне управління, міжнародну співпрацю та забезпечення фінансової підтримки. Однак, необхідно враховувати, що відновлення та збереження культурної спадщини - це завдання, яке вимагає тривалої та постійної уваги, спільних зусиль та залучення різноманітних ресурсів. Тільки так можна забезпечити довгострокове виживання та розквіт цінних артефактів, які є невід'ємною частиною культурної спадщини Херсонщини.

Важливими аспектами виявились вплив воєнних конфліктів, природних катастроф, а також кореневі причини, які включають несвідомість та байдужість до культурної спадщини, відсутність ефективного управління, брак фінансової підтримки та інвестицій, неправильне використання території та інші фактори.

Зазначено, що війна може призвести до фізичних пошкоджень та втрати об'єктів, втрати документації та архівів, розселення та втрати традиційного культурного середовища. Негативний вплив військових конфліктів доповнюється проблемами, пов'язаними із знищенням природних катастроф, які можуть фізично та культурно позначитися на регіоні.

Також виокремлено кореневі причини, які глибоко заплутані в недбалому ставленні до культурної спадщини та історичного надбання регіону. Несвідомість та байдужість, відсутність ефективного управління, фінансові проблеми та інші чинники зумовлюють системні труднощі у збереженні та відновленні художньої спадщини.

Запропоновано, що одним із ключових шляхів вирішення цих проблем може стати міжнародна співпраця, гуманітарна допомога та спрямовані зусилля на відновлення та збереження художньої спадщини, постраждалої внаслідок воєнних конфліктів та природних катастроф.

РОЗДІЛ II. Музей імені Олексія Шовкуненка

2.1 Історія та заснування художнього музею імені Олексія Шовкуненка

Художній музей імені Олексія Шовкуненка є однією з найважливіших культурних установ Херсонщини. Його історія починається в 1978 році, коли було прийнято рішення про створення художнього музею в місті Херсон. Ініціаторами створення музею стали місцеві художники та культурні діячі, які прагнули зберегти та популяризувати мистецькі надбання регіону.

Основу колекції музею склали твори, передані з різних музеїв України, а також роботи художників, що проживали в регіоні. Особливе значення в становленні музею мала передача творів Олексія Шовкуненка, видатного художника та графіка, ім'я якого було присвоєно музею в 1981 році. Шовкуненко, відомий своїми пейзажами та портретами, народився на Херсонщині, і тому музей став не лише місцем збереження його творчої спадщини, але й осередком вшанування пам'яті митця.

Офіційне відкриття музею відбулося 27 березня 1981 року, і з того часу він став культурним центром регіону. У музеї зберігається багата колекція живопису, графіки, скульптури та декоративно-ужиткового мистецтва, що налічує близько 10 тисяч експонатів. Окрім творів Шовкуненка, музей володіє роботами таких відомих митців, як Іван Айвазовський, Микола Пимоненко, Сергій Васильківський, Олександр Богомазов та багатьох інших.

Архітектурно будівля музею також заслуговує на увагу. Вона була зведена у стилі класицизму на початку ХХ століття, а її реконструкція була проведена з урахуванням потреб сучасного музею. Розташований у центральній частині Херсона, музей став своєрідним архітектурним символом міста, який гармонійно вписується у загальний ансамбль історичних будівель. [29]

Протягом років свого існування музей неодноразово ставав місцем проведення різноманітних виставок, конференцій та мистецьких заходів. Він активно співпрацює з іншими музеями України та закордону, обмінюється експозиціями та запрошує до участі у своїх проєктах як митців-початківців, так і визнаних майстрів.

Сьогодні художній музей імені Олексія Шовкуненка є не лише культурною пам'яткою, а й центром науково-дослідницької діяльності, де проводяться роботи з вивчення та реставрації мистецьких творів. Установа має на меті зберегти та

популяризувати українське мистецтво, надавати можливість мешканцям та гостям Херсона познайомитися з багатою культурною спадщиною регіону.

2.2 Місія та цілі художнього музею імені Олексія Шовкуненка

Місія художнього музею імені Олексія Шовкуненка полягає у збереженні, вивченні, популяризації та передачі майбутнім поколінням унікальної культурної спадщини регіону та країни. Музей слугує важливим інструментом збереження національної ідентичності, просвіти та інтеграції у культурний простір як місцевого населення, так і міжнародної спільноти. В основі діяльності музею лежить глибоке переконання у тому, що мистецтво відіграє ключову роль у формуванні культурної свідомості та духовного багатства суспільства, а також сприяє розвитку толерантності, взаєморозуміння та єдності між різними поколіннями та культурами.

Місія музею – це не лише збереження та представлення творів мистецтва, але й створення платформи для діалогу, досліджень та співпраці. Музей прагне бути місцем, де зустрічаються минуле, сучасне та майбутнє, сприяючи переосмисленню культурних цінностей та підтримуючи процеси культурного обміну. У своїй діяльності музей орієнтується на принципи відкритості, доступності та інновацій, що дозволяє йому залишатися актуальним та відповідати на виклики сучасного суспільства.

Цілі музею:

1. Збереження та розвиток культурної спадщини:

Однією з головних цілей музею є збереження культурної спадщини регіону та країни в цілому. Це передбачає не лише утримання у належному стані художніх творів, що зберігаються у фондах музею, але й активну роботу з пошуку, атрибуції та реставрації нових експонатів. Музей прагне збільшити свою колекцію, приділяючи особливу увагу зразкам українського мистецтва, що відображають культурні особливості Херсонщини та Півдня України.

Збереження колекції передбачає систематичну реставрацію, впровадження сучасних технологій зберігання та консервації, а також забезпечення відповідного мікроклімату у виставкових залах та фондосховищах. Крім того, музей розробляє програми з підвищення кваліфікації своїх співробітників, зокрема, у галузі реставрації та консервації творів мистецтва, що дозволяє забезпечити високий професійний рівень обслуговування та збереження колекцій. [21]

2. Науково-дослідна діяльність:

Музей імені Олексія Шовкуненка є не лише виставковим простором, але й важливим науково-дослідницьким центром. Одна з ключових цілей музею – це дослідження історії мистецтва, вивчення творчої спадщини українських та зарубіжних художників, аналіз мистецьких процесів та тенденцій. Наукові дослідження, що проводяться на базі музею, допомагають розкрити нові сторінки в історії національного мистецтва, а також встановлювати нові зв'язки між творами, стилями та напрямками у мистецтві.

Музей організовує та проводить науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, в яких беруть участь науковці, мистецтвознавці, художники та студенти. Це дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку наукових досліджень та обміну думками, сприяючи зростанню рівня дослідницької діяльності у галузі культури та мистецтва.

3. Освітня та просвітницька діяльність:

Художній музей відіграє важливу роль у поширенні знань про мистецтво серед широких верств населення. Музей організовує численні освітні програми, лекції, майстер-класи, екскурсії для дітей, молоді та дорослих, спрямовані на популяризацію мистецтва та підвищення культурного рівня населення. Співробітники музею розробляють спеціальні освітні проекти для різних вікових категорій, що дозволяє знайомити відвідувачів із культурним багатством України та світу.

Окрему увагу музей приділяє роботі з дітьми та молоддю. Програми для школярів та студентів передбачають не лише ознайомлення з експозицією музею, але й активне залучення до творчого процесу. Дитячі художні студії, конкурси малюнків, інтерактивні заняття сприяють розвитку естетичного смаку, творчих здібностей та уяви у підростаючого покоління.

4. Виставкова діяльність:

Однією з основних цілей музею є організація виставок, що дозволяють знайомити глядачів із творами мистецтва з власної колекції, а також із роботами інших музеїв та приватних колекцій. Музей регулярно організовує як постійні експозиції, так і тимчасові тематичні виставки, присвячені різним аспектам історії мистецтва, творчості окремих художників або цікавим культурним явищам.

Музей прагне до налагодження співпраці з іншими культурними та науковими установами, як в Україні, так і за кордоном. Завдяки цьому в його стінах часто

проходять виставки із залученням творів з різних куточків світу, що дозволяє розширити уявлення відвідувачів про різноманіття та багатство світового мистецтва. [41]

5. Популяризація культурної спадщини:

Музей працює над популяризацією мистецтва серед широкого кола громадськості. Це передбачає використання різних форм та методів комунікації – від традиційних виставок до сучасних інтерактивних проєктів, віртуальних виставок та онлайн-лекцій. Використання інформаційних технологій та соціальних мереж дозволяє музею досягти широкої аудиторії, сприяючи формуванню позитивного іміджу культурної установи та привертаючи увагу до його діяльності.

Музей активно співпрацює із засобами масової інформації, бере участь у культурних та мистецьких подіях регіонального та національного рівня. Участь у фестивалях, культурних форумах, акціях дозволяє розширити коло шанувальників музею та знайти нових партнерів для спільних проєктів.

6. Інтеграція сучасного мистецтва:

Музей не обмежується лише збереженням класичної спадщини, але й активно підтримує сучасне мистецтво. Організація виставок сучасних художників, скульпторів, графіків, а також проведення конкурсів та мистецьких акцій сприяють розвитку сучасного українського мистецтва та відкриттю нових імен у мистецькому середовищі.

Участь музею в сучасних мистецьких процесах дозволяє не лише зберегти традиції, але й сприяти створенню нових культурних феноменів. Таким чином, музей стає платформою для обміну ідеями та місцем народження нових художніх тенденцій.

Отже, художній музей імені Олексія Шовкуненка має чітко визначену місію та широкий спектр цілей, що охоплюють збереження, дослідження, популяризацію та розвиток мистецтва. Завдяки активній та багатогранній діяльності музей не лише зберігає культурну спадщину минулого, але й стає важливим елементом культурного ландшафту сучасної України, сприяючи формуванню нових поколінь митців, науковців та поціновувачів мистецтва.

2.3 Експозиції та колекції художнього музею імені Олексія Шовкуненка

Художній музей імені Олексія Шовкуненка у Херсоні є одним із найважливіших осередків культурного життя регіону. Він має багату та різноманітну колекцію, що включає роботи відомих українських та зарубіжних майстрів живопису, графіки, скульптури та декоративно-ужиткового мистецтва. Колекція музею дозволяє не лише ознайомитися з багатством художнього надбання, але й простежити еволюцію мистецьких процесів у різні історичні епохи.

Загальна характеристика колекцій музею

Заснований у 1978 році, музей зібрав у своїх фондах значну кількість творів мистецтва, серед яких картини, графіка, скульптури та предмети декоративно-ужиткового мистецтва. Загальна кількість експонатів становить понад 10 000 одиниць, що охоплюють періоди від XVII століття до сучасності. Музейна колекція постійно поповнюється, зокрема, за рахунок дарів відомих художників та меценатів, а також завдяки закупівлям нових робіт.

Колекції музею поділяються на кілька тематичних блоків:

- 1. Українське та зарубіжне образотворче мистецтво XVIII–XX століть.*
- 2. Мистецтво Херсонщини.*
- 3. Творчість Олексія Шовкуненка.*
- 4. Російське та європейське мистецтво.*
- 5. Сучасне українське мистецтво.*

Кожен із цих блоків включає кілька експозицій, які дозволяють відвідувачам глибше зануритися у світ мистецтва та ознайомитися з різноманітністю художніх стилів, напрямів та технік. Далі детальніше розглянемо кожен з основних експозиційних ліній.

1. Експозиція українського та зарубіжного образотворчого мистецтва XVIII–XX століть

Ця частина колекції представляє твори живопису та графіки, що ілюструють розвиток європейського та українського мистецтва. Важливе місце займають роботи українських художників, які творили в період становлення національної школи живопису та продовжували традиції реалістичного мистецтва. Серед них – полотна Тараса Шевченка, Івана Айвазовського, Миколи Пимоненка, Опанаса Сластьона та інших майстрів. [25]

Колекція живопису представлена жанровими сценами, пейзажами, портретами та історичними картинами, які відображають важливі моменти в історії України та світу. Наприклад, картини Івана Айвазовського передають велич морських пейзажів та демонструють унікальне володіння технікою зображення світла й тіні.

Зарубіжне мистецтво представлено роботами європейських майстрів XVIII–XIX століть. У фондах зберігаються полотна таких художників, як Франциско Гойя, Жан-Батіст Гр'юз та інші. Ці твори дозволяють порівнювати та аналізувати взаємовпливи західноєвропейського та українського мистецтва.

2. Експозиція мистецтва Херсонщини

Ця експозиція є гордістю музею, оскільки саме вона відображає специфіку регіонального мистецтва, яке формувалося під впливом багатьох факторів, включаючи географічне розташування та історичний розвиток краю. Тут представлено роботи художників, які жили і творили на території Херсонщини, зокрема, полотна Михайла Андрєєва, Петра Слєпченка, Олександра Логвиненка та інших.

У колекції зібрані твори, що відображають побут, природу та архітектуру Херсонщини. Особливе місце посідають роботи, що передають мальовничі краєвиди Дніпра, степових просторів та приморських пейзажів, які є типовими для цього регіону. У творах митців простежується глибокий зв'язок із рідною землею, любов до неї та прагнення передати її неповторну красу.

Експозиція мистецтва Херсонщини також включає твори декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема, кераміку, вироби з дерева та тканини, що відображають традиційні ремесла регіону.

3. Експозиція творчості Олексія Шовкуненка

Окремий блок присвячений життю та творчості Олексія Шовкуненка – видатного українського живописця, іменем якого названо музей. У колекції зберігаються численні картини та графічні роботи митця, які демонструють його унікальне бачення світу та майстерність у відтворенні реалістичних образів.

Олексій Шовкуненко відомий своїми жанровими сценами, пейзажами та портретами. Його картини передають особливий настрій та атмосферу завдяки тонкому відчуттю кольору та форми. Роботи художника вирізняються чіткими лініями, глибиною композиції та оригінальним підходом до зображення звичних тем. Експозиція також включає документи, фотографії та особисті речі художника, які дозволяють глибше зрозуміти його життєвий шлях та творчу еволюцію.

4. Експозиція російського та європейського мистецтва

Ця частина колекції охоплює роботи російських та європейських майстрів XVIII–XIX століть. Важливе місце займають портрети та пейзажі, які відображають різні етапи розвитку європейського мистецтва. Колекція включає полотна таких відомих художників, як Ілля Рєпін, Іван Шишкін, Василь Суриков та інші.

Пейзажі Івана Шишкіна, наприклад, передають чарівну красу російської природи з її густими лісами, ріками та озерами. Картини Василя Сурикова демонструють майстерне володіння технікою зображення історичних сцен, що дають уявлення про життя та побут тогочасного суспільства.

У європейській частині колекції представлено полотна художників французької, німецької та італійської шкіл. Особливий інтерес викликають картини у стилі романтизму, бароко та класицизму, що відображають естетику та філософію європейського мистецтва.

5. Експозиція сучасного українського мистецтва

Сучасне мистецтво є важливою складовою діяльності музею. Експозиція включає роботи українських художників кінця XX – початку XXI століть, які відображають різні підходи до мистецтва, зокрема, експресіонізм, абстракціонізм та інші сучасні стилі. Колекція містить твори Олега Тістола, Василя Цаголова, Тетяни Яблонської та інших митців, які формують нове обличчя українського мистецтва.

Експозиція сучасного мистецтва дозволяє ознайомитися з творчими пошуками нових поколінь художників, які прагнуть відкрити нові теми та форми у мистецтві. Сучасні твори часто відображають соціальні проблеми, політичні конфлікти та глобальні питання, що робить цю частину колекції надзвичайно актуальною для сучасного глядача.

Колекції та експозиції художнього музею імені Олексія Шовкуненка відображають широкий спектр мистецьких напрямків та стилів, надаючи можливість відвідувачам ознайомитися з багатством українського та європейського мистецтва. Завдяки різноманітності експонатів музей є не лише місцем збереження культурної спадщини, але й активним учасником сучасного мистецького процесу, що сприяє формуванню національної культурної ідентичності та розвитку творчого потенціалу. [45]

2.4 Аналіз зруйнованих елементів музею імені Олексія Шовкуненка за роки існування та внаслідок нападу Росії у 2022 році

Художній музей імені Олексія Шовкуненка в Херсоні є важливим культурним та мистецьким осередком регіону. Його колекції та архітектура відображають багатство українського мистецтва і культурної спадщини. Однак протягом багатьох років музей зазнавав руйнівних впливів як через природні чинники та недофінансування, так і через соціально-політичні події, які поставили під загрозу його збереження. Особливо серйозних пошкоджень музей зазнав унаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Нижче наведено детальний аналіз зруйнованих елементів музею з урахуванням їхнього поступового пошкодження за роки існування закладу та унаслідок військових дій.

Стан музею до 2022 року: причини та характер пошкоджень

До початку війни з Росією музей імені Олексія Шовкуненка вже мав певні ознаки зношеності та пошкоджень. Це було зумовлено як загальною старістю будівлі, так і відсутністю системного фінансування та належного догляду.

Архітектурні пошкодження:

- Фасад будівлі мав численні тріщини та відшарування штукатурки, що були наслідком багаторічного впливу атмосферних чинників. Наявність таких пошкоджень створювала додаткові ризики, пов'язані з погіршенням стану будівлі.
- Покрівля музею була в незадовільному стані: через неякісний стан даху відбувалося часте протікання води, що спричиняло пошкодження стін та інтер'єрів приміщень. Вологість призводила до розвитку цвілі, а також негативно впливала на збереження творів мистецтва.
- Віконні та дверні конструкції були частково деформовані, що ускладнювало їхнє використання та створювало загрозу для безпеки експозиції.

Пошкодження експозиційних залів:

- Через погану ізоляцію та неефективну вентиляцію, у деяких залах спостерігалось підвищене скупчення вологи, що впливало на збереження художніх полотен та скульптур.
- Відсутність сучасного обладнання для регулювання температури і вологості в експозиційних приміщеннях також створювала загрозу для збереження колекцій.

Знос систем електропостачання та опалення:

- Система електропостачання музею була застарілою, що призводило до частих перебоїв у освітленні виставкових залів. Це ускладнювало проведення екскурсій та заходів.
- Система опалення була неефективною, що спричиняло проблеми з підтриманням стабільної температури в зимовий період.

Пошкодження унаслідок нападу Росії у 2022 році: нові виклики для збереження музею

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році ситуація різко погіршилася. Музей, розташований у Херсоні, опинився в зоні активних бойових дій, що призвело до значних руйнувань будівлі та ризику втрати культурних цінностей.

. Прямі пошкодження архітектури:

- Фасад музею зазнав серйозних пошкоджень унаслідок артилерійських обстрілів та вибухів. Тріщини на стінах розширилися, що призвело до часткового обвалу зовнішньої штукатурки. Вибухова хвиля пошкодила віконні та дверні конструкції, що порушило герметичність будівлі.
- Пошкодження покрівлі досягли критичного рівня: під час обстрілів частина даху була зруйнована, що призвело до повного порушення гідроізоляції. Через відкриті ділянки покрівлі всередину будівлі потрапляли опади, спричиняючи подальше руйнування інтер'єру.

Пошкодження внутрішніх приміщень:

- Внаслідок потрапляння осколків та уламків снарядів, значно постраждали внутрішні приміщення. У деяких залах були вибиті вікна, пошкоджені стіни та підлога. Це призвело до часткового руйнування виставкових залів, що унеможливило їхнє подальше використання без проведення масштабних ремонтних робіт.
- Частина експозицій зазнала пошкоджень через обвал штукатурки та руйнування опорних конструкцій. Це спричинило зсув або падіння виставкових стендів та пошкодження художніх творів.

Втрата інженерних систем:

- Система електропостачання була виведена з ладу через пряме попадання уламків, що призвело до відключення електрики у всій будівлі. Це унеможливило підтримання належних умов зберігання творів мистецтва.
- Пошкодження системи опалення та вентиляції призвели до погіршення кліматичних умов у залах, що загрожує збереженню експонатів.

Знищення або пошкодження експонатів:

- Під час активних бойових дій деякі твори мистецтва зазнали непоправних пошкоджень. Зокрема, полотна були пошкоджені уламками скла та штукатурки, що впало зі стін.
- Пошкоджено кілька скульптур, частина яких була розбита або деформована внаслідок падіння елементів перекриттів.

Ризик втрати частини колекції:

- Через окупацію та хаотичний характер бойових дій виникла загроза розкрадання або втрати частини експозиції. Умови зберігання стали неконтрольованими, що також призвело до ризику зникнення унікальних експонатів.

Вплив пошкоджень на функціонування музею

Пошкодження, завдані як роками експлуатації, так і воєнними діями, поставили під загрозу функціонування музею імені Олексія Шовкуненка. Основними наслідками цих руйнувань є:

- Зупинка експозиційної діяльності: Через зруйновані зали музей не може приймати відвідувачів або проводити виставки. Це не тільки обмежує культурне життя регіону, але й ставить під загрозу збереження художньої спадщини.
- Погіршення стану колекцій: Відсутність належних умов зберігання, коливання температури та вологості, а також можливі акти вандалізму спричинили погіршення стану багатьох експонатів, що потребують реставрації.
- Втрата довіри громадськості: Пошкодження музею та його колекцій вплинули на громадську думку щодо можливостей збереження культурної спадщини у зоні бойових дій.

Висновки та перспективи відновлення музею

Відновлення музею імені Олексія Шовкуненка після завершення воєнних дій стане важливим етапом у збереженні культурної спадщини Херсонщини. Це потребує комплексного підходу, який включає не тільки реконструкцію архітектурних елементів, але й реставрацію пошкоджених експонатів.

Основними заходами повинні стати:

- Реставрація архітектурних елементів: Відновлення фасаду, даху, віконних та дверних конструкцій.
- Відновлення внутрішніх приміщень: Ремонт виставкових залів, відновлення систем опалення та електропостачання.
- Залучення фахівців для реставрації пошкоджених експонатів: Необхідно провести детальний огляд пошкоджених творів мистецтва та розробити план їхнього відновлення.

Реалізація цих заходів дозволить не тільки зберегти культурну спадщину, але й повернути музею його роль як важливого культурного центру регіону, що сприятиме відновленню соціального та культурного життя після війни. [38]

2.5 Можлива реставрація музею імені Олексія Шовкуненка

Реставрація музею імені Олексія Шовкуненка є надзвичайно важливим завданням, яке вимагає не лише значних ресурсів, але й детального аналізу та комплексного підходу. Метою є не тільки відновлення його архітектурних елементів, а й збереження культурного надбання, представленого експозиціями та колекціями.

Першочергові заходи з консервації та стабілізації є критично важливими для запобігання подальшому руйнуванню. Після значних пошкоджень, завданих війною, першочерговим завданням є укріплення конструкцій будівлі. Це може включати встановлення тимчасових підпірок, металевих рам для стабілізації стін і перекриттів, щоб уникнути подальших обвалів. Захист від води та погодних умов через гідроізоляцію та ремонт покрівлі є наступним етапом, оскільки вода, що потрапляє всередину, може спричинити подальше руйнування. Консервація експонатів потребує особливої уваги — для цього слід організувати термінове пакування та переміщення до тимчасових сховищ, де вони будуть захищені від вологи, пилу та інших шкідливих впливів.

Архітектурна реставрація є серцем відновлення музею. Вона включає реставрацію фасаду і зовнішніх стін, що повинна проводитися з урахуванням історичних методів та використанням сучасних матеріалів, які зберігатимуть автентичність будівлі. Відновлення покрівлі потребує повної або часткової заміни матеріалів, використовуючи сучасні технології, що забезпечують довговічну гідроізоляцію та стійкість до зовнішніх умов. Інтер'єри музею, зокрема зали для експозицій, вимагають реставрації стін, стель, підлог з акцентом на збереження історичних деталей. Усі ці заходи допоможуть повернути музею його колишню архітектурну велич.

Не менш важливим є відновлення інженерних систем, оскільки без їхньої належної роботи неможливо забезпечити повноцінне функціонування музею. Система електропостачання потребує модернізації з установленням сучасних освітлювальних приладів, які відповідають вимогам експозиційного простору. Відновлення системи опалення та кондиціонування дозволить створити комфортні умови для зберігання експонатів і відвідування музею, забезпечуючи контроль за температурою та вологістю. Особливо важливою є модернізація системи безпеки, що включає встановлення сучасних систем відеоспостереження, охоронної та пожежної сигналізації, адже безпека експонатів і самої будівлі має бути на найвищому рівні.

Реставрація та відновлення колекцій музею є ще одним ключовим аспектом процесу. Пошкоджені під час війни та з часом експонати потребують ретельної оцінки фахівцями, які можуть аналізувати їхній стан і визначати необхідні заходи для відновлення. Це включає використання новітніх реставраційних методик, таких як застосування мікроскопів, ультрафіолетового світла, хімічних розчинів для очищення та відновлення, що дозволяє зберегти оригінальні частини творів. Після реставрації необхідно провести консерваційні заходи, що забезпечать довготривале збереження експонатів, включаючи обробку спеціальними розчинами та використання захисних покриттів.

Фінансове забезпечення проекту є ще одним вирішальним чинником. Державні ресурси, зокрема спеціальні програми фінансування культурної спадщини, можуть стати одним із головних джерел підтримки. Однак міжнародні гранти, такі як підтримка від ЮНЕСКО та фондів Європейського Союзу, є потенційними додатковими джерелами фінансування. Залучення бізнесу і приватних партнерів через спонсорство та інвестиції також може допомогти забезпечити необхідні ресурси для реалізації проекту. Краудфандингові платформи і кампанії серед

громади дозволять не тільки зібрати додаткові кошти, а й залучити увагу суспільства до проблеми збереження культурної спадщини.

Перспективи відновлення музею виходять за рамки фізичної реконструкції. Музей імені Олексія Шовкуненка має потенціал стати сучасним культурним центром, який пропонуватиме розширені освітні та культурні програми, такі як майстер-класи, лекції, виставки сучасних художників. Інноваційні технології, такі як віртуальні тури та мультимедійні експозиції, зроблять музей доступнішим для широкої аудиторії та привернуть нових відвідувачів. Міжнародна співпраця з іншими музеями і культурними установами дозволить обмінюватися досвідом і організувати спільні виставки та проекти, що підсилять зв'язок музею з глобальною спільнотою.

У результаті реставраційних робіт музей стане символом відновлення культурної спадщини регіону, збереження національної ідентичності та сили духу українського народу, який прагне зберегти та передати свої культурні цінності наступним поколінням.

Реставрація музею імені Олексія Шовкуненка, особливо після руйнувань, завданих у 2022 році внаслідок нападу Росії, потребує всебічного та комплексного підходу. Аналіз зруйнованих елементів вказує на значне пошкодження як зовнішніх, так і внутрішніх архітектурних складових, що безпосередньо впливає на загальну стійкість будівлі та можливість її використання за призначенням. Окремо варто зазначити критичний стан фасаду, який зазнав ушкоджень внаслідок вибухових хвиль та обстрілів. Фасадні елементи, що становили важливу частину естетичного вигляду музею, втратили частину своєї автентичності, що значно ускладнює реставраційні роботи, спрямовані на збереження їхньої історичної точності.

Інтер'єр музею також зазнав значних втрат. Пошкоджено внутрішні стіни, стелі та елементи оздоблення, що було частиною оригінальної архітектурної композиції. Суттєві руйнування приміщень, призначених для експозицій, ускладнюють можливість проведення виставок, а також створюють ризик для збереження музейних колекцій. Під час аналізу було виявлено пошкодження перекриттів, які створюють загрозу для безпеки відвідувачів і співробітників музею. Складність відновлення цих елементів полягає у збереженні автентичного вигляду приміщень при використанні сучасних матеріалів і технологій.

Одним із найболючіших аспектів аналізу є стан віконних конструкцій, які забезпечують як освітлення, так і захист музейних експонатів. Пошкодження

вікон, знищення декоративних елементів та руйнування металевих рам стали наслідком обстрілів. Віконні конструкції потребують заміни на сучасні аналоги, які здатні зберегти зовнішній вигляд і функціональність історичної будівлі, але при цьому будуть стійкими до майбутніх загроз і забезпечать належний рівень енергоефективності. [52]

Підлоги та стельові перекриття в залах, що були покриті декоративними матеріалами, також зазнали серйозних пошкоджень. Втрата цих елементів загрожує культурній спадщині, адже вони були створені з використанням старовинних технік, відтворення яких потребує залучення спеціалістів високого рівня. Реконструкція цих частин будівлі повинна базуватися на дослідженнях, які дозволяють відтворити історичні техніки роботи з матеріалами.

Ще однією важливою частиною аналізу є стан експозицій і колекцій музею, які постраждали через пошкодження будівлі. Частина колекцій зазнала фізичних ушкоджень або була піддана впливу вологості, пилу та змін температурного режиму. Це створює загрозу для довготривалого збереження творів мистецтва і потребує негайної реставрації та створення належних умов для їхньої консервації.

Ураховуючи масштаби пошкоджень, важливо залучити міжнародних та українських фахівців з реставрації, які мають досвід роботи з подібними об'єктами культурної спадщини. Комплексний підхід включає проведення додаткових експертиз, розробку проекту реставраційних робіт і планування етапів відновлення з урахуванням сучасних вимог безпеки та енергоефективності.

Фінансування таких масштабних проектів потребує використання різних джерел: державних грантів, підтримки міжнародних організацій, а також внесків приватних спонсорів і благодійних фондів. Необхідно також активізувати співпрацю з громадою, яка могла б долучитися до відновлення музею через волонтерські та освітні ініціативи. Організація публічних кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності про важливість збереження музею, може сприяти залученню додаткових ресурсів та підтримки.

Реставрація музею імені Олексія Шовкуненка є не лише питанням архітектурної реконструкції, але й відновленням символу культурної та історичної пам'яті регіону. Реалізація цього проекту стане важливим кроком у збереженні національної спадщини і підтвердженням стійкості та непереможності українського духу.

РОЗДІЛ III. Музей. Функції музею.

3.1 Музей. Типи музею.

Музей – це унікальна установа, яка виконує важливу роль у збереженні, дослідженні та популяризації культурної, історичної, художньої та природничої спадщини людства. Музеї є важливими осередками культури, освіти та наукових досліджень, що сприяють збереженню історичної пам'яті та формуванню суспільної свідомості.

Основні визначення

1. **Міжнародна рада музеїв (ІСОМ)** визначає музей як постійно діючу некомерційну устанovu, що займається збором, збереженням, дослідженням, експонуванням і популяризацією матеріальної та нематеріальної спадщини людства з метою освіти, розвитку та задоволення потреб суспільства.
2. **ЮНЕСКО** акцентує увагу на ролі музеїв у збереженні культурного розмаїття та сприянні міжнародному діалогу.

Історія виникнення музеїв

Перші прототипи музеїв виникли ще в античні часи. У Давній Греції слово "музей" походило від слова "музеон" — храм муз, покровительок мистецтва й науки. Найдавнішим прикладом подібної установи можна вважати Мусейон в Александрії, заснований у III столітті до н.е., який об'єднував бібліотеку, наукові колекції та місце для наукових досліджень.

У Середньовіччі роль музеїв виконували монастирські бібліотеки та храми, які зберігали стародавні манускрипти, ікони, реліквії та інші цінності. З часом, у період Відродження, музеї набули сучаснішого вигляду: знатні родини та монархи створювали власні колекції мистецьких творів і рідкісних предметів. Відкриття першого публічного музею, Музею Ашмола в Оксфорді (1683), стало важливою віхою в історії розвитку цієї інституції.

Основні функції музеїв

1. **Збір і збереження:** Музеї акумулюють і захищають унікальні артефакти, які мають культурну, історичну або природничу цінність.
2. **Дослідження:** Проведення наукової роботи для вивчення експонатів і розширення знань про спадщину.
3. **Освіта:** Організація освітніх програм, виставок, лекцій і заходів для поширення знань серед широкої аудиторії.

4. **Експонування:** Створення виставкових просторів для ознайомлення відвідувачів із зібраннями музею.
5. **Збереження культурної пам'яті:** Забезпечення зв'язку між поколіннями через передачу знань і цінностей.

Класифікація музеїв

Музеї поділяються на різні типи залежно від їхньої спеціалізації:

1. **Художні музеї:** Збирають і експонують твори мистецтва (картини, скульптури, декоративне мистецтво).
2. **Історичні музеї:** Присвячені збереженню історичних артефактів і документів, що ілюструють розвиток цивілізацій і народів.
3. **Природничі музеї:** Демонструють колекції, пов'язані з природою, геологією, біологією та екологією.
4. **Науково-технічні музеї:** Експонують досягнення науки, техніки, інженерії та технологій.
5. **Етнографічні музеї:** Фокусуються на культурі, традиціях та побуті різних народів.
6. **Літературні музеї:** Присвячені життю і творчості письменників, поетів та інших діячів літератури.
7. **Меморіальні музеї:** Увічнюють пам'ять видатних осіб, історичних подій або трагічних періодів.

Сучасний музей: виклики та перспективи

Сьогодні музеї змінюються відповідно до вимог часу, впроваджуючи інноваційні технології та розширюючи свою функціональність. Основними викликами для сучасних музеїв є:

- **Діджиталізація:** Впровадження віртуальних турів, цифрових архівів та інтерактивних технологій.
- **Інклюзивність:** Забезпечення доступності для людей з обмеженими можливостями.
- **Фінансова стабільність:** Розробка нових стратегій залучення коштів через спонсорство, партнерства й гранти.
- **Залучення молоді:** Створення цікавих і креативних програм для залучення нової аудиторії.
- **Сталий розвиток:** Інтеграція екологічних ініціатив у музейну діяльність.

Значення музеїв у сучасному суспільстві

Музеї є важливим інструментом культурної дипломатії, сприяють збереженню спадщини, розвитку творчого мислення й культурного обміну. Вони сприяють

формуванню освіченого й культурно свідомого суспільства, яке цінує своє минуле й будує своє майбутнє.

Історичні музеї

Історичні музеї є одним із найпоширеніших і найбільш важливих типів музеїв, які зберігають, досліджують та представляють матеріальні й нематеріальні свідчення історії людства. Вони фокусуються на збереженні пам'яток минулого, що відображають політичні, соціальні, культурні, економічні та військові аспекти розвитку людської цивілізації.

Завдання та функції історичних музеїв

Історичні музеї мають широкий спектр завдань, серед яких основними є:

- **Збереження історичної спадщини:** Історичні музеї зберігають артефакти, документи, фотографії, зброю, одяг, предмети побуту та інші речі, які відображають події минулого.
- **Дослідження:** Ці музеї проводять наукову роботу, досліджуючи історичні матеріали, що дозволяє краще зрозуміти події та процеси минулого.
- **Освіта:** Через експозиції, лекції, виставки, публікації та інтерактивні заходи музеї формують історичну свідомість громадян.
- **Популяризація:** Музеї сприяють популяризації історії серед широкої аудиторії, роблячи знання доступними та цікавими.

Тематична спрямованість історичних музеїв

Історичні музеї можуть охоплювати широкий спектр тем, залежно від їхньої спеціалізації:

1. **Національна історія:** Фокусуються на історії певної країни, її народів, державності, культурних і політичних процесів. Наприклад, Національний музей історії України в Києві.
2. **Регіональна історія:** Присвячені історії конкретного регіону чи області, наприклад, Музей історії Херсонщини.
3. **Міська історія:** Збирають матеріали про історію певного міста, його розвиток, соціальну структуру, архітектуру, важливі події.
4. **Військова історія:** Присвячені дослідженню воєн, битв, розвитку військової справи, наприклад, Музей Другої світової війни в Україні.
5. **Тематичні історичні музеї:** Фокусуються на конкретних історичних подіях або явищах, таких як музей Голодомору, музеї революцій чи пам'яті жертв репресій.

Основні складові експозицій історичних музеїв

Експозиції історичних музеїв формуються на основі артефактів і матеріалів, що ілюструють різні аспекти історії. Типові елементи експозицій включають:

- **Археологічні знахідки:** Предмети, що датуються різними епохами, від прадавніх часів до сучасності.
- **Документи:** Історичні манускрипти, карти, архівні матеріали, листи та газети.
- **Особисті речі:** Об'єкти, що належали відомим історичним особам.
- **Візуальні матеріали:** Картини, гравюри, фотографії, що відображають ключові моменти історії.
- **Моделі та реконструкції:** Відтворення історичних будівель, поселень, військових битв.
- **Цифрові експозиції:** Інтерактивні панелі, віртуальні тури, 3D-моделі, що дозволяють глибше зануритися в історію.

Принципи оформлення історичних музеїв

Оформлення історичних музеїв має враховувати їхню тематику, цільову аудиторію та тип експозицій. Основні принципи включають:

1. **Хронологічний підхід:** Експозиції розташовуються у відповідності до історичної послідовності подій, щоб забезпечити логічність подання матеріалу.
2. **Тематичний підхід:** Експозиції можуть бути структуровані за темами, наприклад, розвиток ремесел, побут, війни, культура.
3. **Динамічність:** Використання мультимедійних технологій та інтерактивних елементів для залучення відвідувачів.
4. **Емоційність:** Дизайн експозиції повинен створювати відповідний настрій, підкреслюючи значущість історичних подій.
5. **Доступність:** Простір музею повинен бути зручним для всіх відвідувачів, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Значення історичних музеїв у суспільстві

Історичні музеї відіграють важливу роль у формуванні історичної пам'яті та національної ідентичності. Вони сприяють:

- **Поглибленню знань:** Музеї пропонують поглиблене вивчення історичних подій і процесів.
- **Формуванню патріотизму:** Знайомство з історією рідного краю допомагає зміцнити почуття національної гордості.
- **Збереженню культурної спадщини:** Завдяки музеям матеріальні й нематеріальні цінності передаються майбутнім поколінням.

- **Соціальному діалогу:** Експозиції музеїв можуть сприяти дискусіям про спірні історичні події, формуванню толерантності та взаєморозуміння.

Виклики для історичних музеїв

Сучасні історичні музеї стикаються з низкою викликів:

- **Збереження експонатів:** Необхідність захисту стародавніх артефактів від руйнування.
- **Модернізація:** Адаптація до нових технологій і впровадження інтерактивних рішень.
- **Залучення аудиторії:** Створення цікавих і актуальних виставок для молодого покоління.
- **Фінансування:** Пошук коштів для розвитку й оновлення експозицій.

Приклади успішних історичних музеїв

У світі є багато відомих історичних музеїв, які задають стандарти для інших:

- **Британський музей** (Лондон, Велика Британія) — одна з найбільших колекцій артефактів світової історії.
- **Національний музей історії України** (Київ, Україна) — провідний заклад із вивчення історії українського народу.
- **Музей Другої світової війни** (Гданськ, Польща) — сучасний музей із інтерактивними виставками, присвячений найбільшій війні ХХ століття.

Історичні музеї є ключовими інституціями для збереження пам'яті про минуле, формування історичної свідомості та виховання майбутніх поколінь. Вони виконують унікальну роль у суспільстві, сприяючи не лише популяризації історії, а й її науковому вивченню та емоційному осмисленню.

Художні музеї

Художні музеї є одними з найважливіших культурних інституцій, що займаються збереженням, дослідженням і популяризацією образотворчого мистецтва. Вони представляють різноманітні твори мистецтва, такі як живопис, скульптура, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво та сучасні медіа. Художні музеї спрямовані на те, щоб відобразити творчий доробок людства в усьому його різноманітті.

Основні функції художніх музеїв

1. **Збереження мистецької спадщини:** Художні музеї зберігають унікальні твори мистецтва, забезпечуючи їхню безпеку та довговічність. Робота над

збереженням включає реставрацію, консервацію та створення оптимальних умов для експонатів.

2. **Наукове дослідження:** Вивчення історії мистецтва, стилів, технік та впливу мистецтва на культуру. Проведення наукових конференцій, симпозіумів і публікація монографій та статей.
3. **Освітня діяльність:** Проведення екскурсій, лекцій і майстер-класів для різних аудиторій. Організація програм для дітей, підлітків, студентів і професіоналів мистецтва.
4. **Естетичне виховання:** Допомога відвідувачам у розвитку художнього смаку та емоційного сприйняття мистецтва. Популяризація мистецтва через інтерактивні виставки та освітні проекти.
5. **Виставкова діяльність:** Організація постійних і тимчасових експозицій, що знайомлять відвідувачів із мистецтвом різних епох і регіонів.

Типи художніх музеїв

Художні музеї можуть спеціалізуватися на різних аспектах образотворчого мистецтва, що визначає специфіку їхньої діяльності.

1. **Національні художні музеї:**
 - Зосереджуються на збереженні й експозиції мистецтва, створеного в межах певної країни. Наприклад, Національний художній музей України в Києві.
2. **Регіональні художні музеї:**
 - Відображають мистецтво окремого регіону, підкреслюючи його культурну самобутність. Наприклад, Херсонський художній музей імені Олексія Шовкуненка.
3. **Музеї світового мистецтва:**
 - Збирають і демонструють твори мистецтва з різних країн і культур. Наприклад, Лувр у Парижі або Державний Ермітаж у Санкт-Петербурзі.
4. **Музеї одного художника:**
 - Присвячені творчості однієї особи, що дозволяє глибоко вивчити її творчий шлях. Наприклад, Музей-майстерня Івана Кавалерідзе.
5. **Музеї сучасного мистецтва:**
 - Демонструють мистецтво XX–XXI століть, часто включаючи нові медіа, перформанси та інтерактивні експозиції. Наприклад, Музей сучасного мистецтва (MoMA) у Нью-Йорку.
6. **Спеціалізовані художні музеї:**
 - Присвячені окремим жанрам або напрямкам мистецтва, таким як графіка, скульптура чи фотографія.

Формування експозицій художніх музеїв

Основним завданням художнього музею є створення експозицій, які дозволяють повноцінно розкрити естетичну й культурну цінність творів мистецтва.

1. Хронологічний принцип:

- Виставковий простір організовується відповідно до історичної послідовності, що дозволяє відвідувачам простежити еволюцію стилів і технік.

2. Тематичний принцип:

- Експозиції формуються за темами, наприклад, "Пейзажі України", "Жанровий живопис" чи "Модернізм у Європі".

3. Авторський підхід:

- Виділення окремих залів для творів одного митця, що дає змогу глибше зрозуміти його творчий стиль.

4. Інтерактивність:

- Використання мультимедійних технологій для залучення відвідувачів, таких як цифрові інсталяції, аудіогіди чи віртуальні реальності.

5. Естетика простору:

- Дизайн приміщень враховує освітлення, кольори стін, розташування експонатів і навіть акустику, щоб створити сприятливу атмосферу для сприйняття мистецтва.

Технічні аспекти оформлення художніх музеїв

Оформлення художніх музеїв потребує ретельного врахування технічних аспектів для забезпечення збереження й комфортного сприйняття творів мистецтва.

1. Освітлення:

- Використання природного та штучного світла, що не шкодить експонатам.
- Спеціальні лампи з УФ-фільтрами для захисту полотен.

2. Кліматичний контроль:

- Підтримка постійної температури (18–22°C) і вологості (45–55%) для збереження мистецьких творів.

3. Безпека:

- Використання сучасних систем сигналізації, відеоспостереження та спеціалізованих рамок для експонатів.

4. Доступність:

- Організація простору для людей із обмеженими можливостями: пандуси, ліфти, адаптовані експозиції.

Роль художніх музеїв у суспільстві

1. Естетичне виховання:

- Художні музеї сприяють розвитку художнього смаку та сприйняття мистецтва.
- 2. **Культурна пам'ять:**
 - Зберігають культурну спадщину для майбутніх поколінь.
- 3. **Інновації в мистецтві:**
 - Пропагують сучасні художні практики, формуючи нові підходи до творчості.
- 4. **Туризм і економіка:**
 - Приваблюють відвідувачів, сприяючи розвитку регіональної економіки.

Художні музеї є важливим елементом культурної інфраструктури, які поєднують збереження мистецької спадщини з популяризацією сучасного мистецтва. Вони виступають як місця для діалогу між поколіннями, культурами й напрямками мистецтва, сприяючи не лише освітньому, але й духовному розвитку суспільства.

Природознавчі музеї

Природознавчі музеї – це спеціалізовані установи, що займаються збереженням, вивченням і демонстрацією природних об'єктів та явищ. Основна мета таких музеїв – розкриття багатства природного світу, формування екологічної свідомості та забезпечення доступу до знань про природу.

Основні функції природознавчих музеїв

1. **Освітня функція:**
 - Природознавчі музеї знайомлять відвідувачів із різноманітним флори, фауни, геологічними особливостями, кліматичними зонами та екологічними проблемами.
 - Екскурсії, лекції, інтерактивні програми допомагають формувати у відвідувачів уявлення про взаємозв'язки у природі.
2. **Науково-дослідницька діяльність:**
 - Музеї виконують важливу роль у збереженні зразків природних об'єктів: мінералів, рослин, тварин та викопних решток.
 - Ведуть дослідження з біології, екології, геології, палеонтології.
3. **Збереження природної спадщини:**
 - Колекції музеїв стають архівом природного світу, збереженим для наукового аналізу та майбутніх поколінь.
 - Багато об'єктів зберігаються в спеціальних умовах для захисту від руйнування.
4. **Формування екологічної свідомості:**
 - Природознавчі музеї сприяють підвищенню екологічної грамотності та поширенню інформації про охорону довкілля.

Колекції природознавчих музеїв

Природознавчі музеї характеризуються широким розмаїттям експонатів, що відображають природні явища та об'єкти.

1. Ботанічні колекції:

- Представляють гербарії, зразки рослин, макети екосистем, діорами з різних природних зон.
- Доповнюються інформаційними стендами про властивості рослин, їхнє значення для екосистем та людини.

2. Зоологічні експонати:

- Чучела тварин, скелети, опудала птахів, риб, комах.
- Реконструкції середовищ існування тварин – від пустель до арктичних льодовиків.

3. Геологічні колекції:

- Мінерали, породи, викопні рештки, колекції метеоритів.
- Унікальні експонати, такі як бурштин із включеннями давніх комах або викопні рослини.

4. Палеонтологічні знахідки:

- Скелети динозаврів, викопні рештки доісторичних тварин і рослин.
- Окремі музеї спеціалізуються на збереженні таких експонатів, наприклад, скелетів мамонтів або рептилій.

5. Експонати, пов'язані з кліматом та екосистемами:

- Моделі змін клімату, відтворення природних ландшафтів.
- Інтерактивні стенди для вивчення природних процесів, таких як фотосинтез, водний цикл або тектонічні рухи.

Типи природознавчих музеїв

1. Національні природознавчі музеї:

- Демонструють унікальні природні ресурси країни. Наприклад, Національний науково-природничий музей НАН України в Києві.

2. Регіональні природознавчі музеї:

- Представляють природу окремих регіонів, їхню біорізноманітність і особливості клімату.

3. Тематичні музеї:

- Присвячені конкретним аспектам природи. Наприклад, музеї палеонтології, мінералогії, орнітології.

4. Музеї національних парків і заповідників:

- Спрямовані на демонстрацію природних об'єктів, охорону яких забезпечують національні парки.

Специфіка оформлення природознавчих музеїв

1. Діорами та реконструкції:

- Відтворюють природні середовища: лісові масиви, океанічні глибини, савани.
- Застосування сучасних технологій (голографії, 3D-моделювання) робить експозиції реалістичними.

2. Інтерактивність:

- Інтерактивні стенди, моделі, мультимедійні експозиції дозволяють відвідувачам взаємодіяти з інформацією. Наприклад, моделі вулканів, які демонструють виверження, або симулятори землетрусів.

3. Освітлення:

- Використовується спеціалізоване освітлення для акцентування уваги на експонатах, зокрема на текстурах мінералів або деталях скелетів.

4. Маршрутизація:

- Організація простору забезпечує логічну послідовність знайомства з експонатами, часто за екосистемним або хронологічним принципом.

5. Екологічний дизайн:

- Упровадження матеріалів, що не шкодять природі, використання відновлюваних ресурсів, зелені зони всередині музеїв.

Роль природознавчих музеїв у суспільстві

1. Екологічне виховання:

- Природознавчі музеї сприяють формуванню уявлення про важливість збереження довкілля.

2. Наукова спадщина:

- Забезпечують збереження природних зразків, необхідних для досліджень.

3. Туристична привабливість:

- Багато природознавчих музеїв стають популярними туристичними об'єктами завдяки унікальним експонатам.

4. Освітній потенціал:

- Організують програми для школярів, студентів і дослідників, сприяючи популяризації природничих наук.

Природознавчі музеї відіграють важливу роль у популяризації знань про природу та її охорону. Завдяки поєднанню традиційних експонатів, сучасних технологій і інтерактивних форматів вони стають центрами екологічного виховання, наукових досліджень і культурного відпочинку.

Науково-технічні музеї — це установи, що спеціалізуються на збереженні, демонстрації та популяризації наукових досягнень і технічних інновацій. Вони

охоплюють широкий спектр тем, від історії науки та технологій до сучасних наукових відкриттів, досліджень і винаходів. Головною метою таких музеїв є не тільки збереження історичних технічних пам'яток, але й сприяння розвитку науки та освіти через залучення відвідувачів до розуміння процесів науково-технічного прогресу.

Основні функції науково-технічних музеїв

1. Освітня функція:

Науково-технічні музеї відіграють важливу роль у популяризації науки, технологій і інженерії серед широкої аудиторії. Вони пропонують відвідувачам можливість ознайомитися з технічними досягненнями минулого та сучасного, а також отримати уявлення про їхній вплив на суспільство та економіку. Музеї часто організують навчальні програми, лекції, демонстрації, науково-популярні виставки та інтерактивні експонати, що сприяють розвитку наукової грамотності.

2. Збереження науково-технічної спадщини:

Музеї виступають, як архіви, що зберігають важливі експонати, пов'язані з історією науки і техніки. Вони забезпечують збереження унікальних технічних зразків, приладів, механізмів і виробів, а також документів, які відображають етапи розвитку різних галузей техніки та науки, зокрема у сфері машинобудування, електроніки, транспорту, космонавтики, інформаційних технологій та ін.

3. Науково-дослідницька діяльність:

Науково-технічні музеї часто займаються дослідженнями в області технічної історії, архівуванням наукових праць, винаходів і технологій. Вони можуть співпрацювати з науковими установами, університетами, дослідницькими центрами, що дозволяє музейним працівникам бути активними учасниками наукових дискусій і сприяти розвитку нових напрямків у науково-технічній галузі.

4. Інтерактивне навчання і наукові експерименти:

Однією з основних особливостей науково-технічних музеїв є інтерактивні експонати та стенди, де відвідувачі можуть самостійно проводити експерименти, взаємодіяти з технічними приладами і моделями, спостерігати за фізичними і хімічними явищами. Це дозволяє зробити процес навчання більш захоплюючим і доступним, а також сприяє глибшому розумінню науки і технологій.

Основні колекції науково-технічних музеїв

Науково-технічні музеї мають велику кількість унікальних колекцій, що включають експонати, які ілюструють історію розвитку різних технічних дисциплін. Ось деякі з них:

- 1. Колекція старовинних технічних приладів і механізмів:**
Ці колекції включають старовинні інструменти, механізми, агрегати, які використовувалися в різні історичні епохи для вирішення технічних завдань. Це можуть бути машини для виробництва текстилю, печатні прес-форми, парові двигуни, механічні обчислювальні пристрої тощо. Вони демонструють еволюцію інженерної думки та технологічних інновацій.
- 2. Колекція автомобілів та транспортних засобів:**
Включає як старовинні автомобілі, так і техніку різних етапів розвитку транспорту — літаки, вертольоти, локомотиви, водний транспорт. Виставки часто висвітлюють важливі етапи розвитку автомобільної промисловості, авіації, залізничного та морського транспорту.
- 3. Колекція космічних технологій:**
Включає елементи, пов'язані з освоєнням космосу, такі як космічні кораблі, скафандри, супутники, а також технічні досягнення, які дозволили здійснити перші польоти в космос і освоєння інших планет. Це також можуть бути моделі ракети, компоненти супутникових систем та інші технічні пристрої.
- 4. Колекція електроніки та комп'ютерної техніки:**
Демонструє розвиток електроніки та інформатики через збережені експонати, починаючи з перших комп'ютерів, мобільних телефонів та завершуючи сучасними комп'ютерними технологіями. Виставки часто охоплюють історію комп'ютерної техніки, інновації в галузі штучного інтелекту та розвитку програмного забезпечення.
- 5. Колекція промислових інструментів і машин:**
Включає інструменти і машини, що використовуються в промисловому виробництві: верстати, роботизовані системи, інструменти для обробки металів, деревини тощо. Виставки можуть демонструвати еволюцію виробничих технологій у важкій і легкій промисловості.
- 6. Колекція винаходів і патентів:**
Це колекція моделей та документів, що стосуються винаходів та патентів. Виставки часто включають копії оригінальних патентів, старовинні зразки технічних досягнень, а також розповіді про видатних винахідників і їхні досягнення.

Типи науково-технічних музеїв

- 1. Музеї науки і техніки:**
Загальні музеї, які охоплюють широкий спектр тем, включаючи історію науки, технологій, техніки та винаходів. Вони можуть включати експозиції на різні теми: від механіки до біотехнології та інформатики.
- 2. Музеї авіації та космонавтики:**
Спеціалізуються на демонстрації досягнень у галузі авіації та космонавтики. Вони зберігають екземпляри літаків, вертольотів,

космічних кораблів, а також моделі ракет і супутників. Наприклад, Музей авіації в Києві, Космічний музей у Вашингтоні.

3. Музеї транспорту:

Музеї, присвячені розвитку різних видів транспорту — автомобілів, поїздів, кораблів і літаків. Вони часто включають зразки транспорту різних етапів його розвитку.

4. Музеї комп'ютерної техніки:

Музеї, що зберігають історію розвитку комп'ютерних технологій, починаючи від перших електронних обчислювальних машин до сучасних комп'ютерних технологій.

5. Музеї промисловості та виробничих технологій:

Музеї, присвячені розвитку промисловості, інженерії та виробничих технологій. Вони демонструють еволюцію промислових інструментів, верстатів, виробничих ліній і процесів.

Специфіка оформлення науково-технічних музеїв

1. Інтерактивні експозиції:

Науково-технічні музеї часто використовують інтерактивні елементи, такі як моделі, які дозволяють відвідувачам проводити експерименти, керувати машинами або навіть спостерігати за фізичними явищами в реальному часі.

2. Мультимедійні інсталяції:

Застосування відео, аудіо та комп'ютерних програм дозволяє детально пояснювати складні наукові концепції та історію розвитку технологій, надаючи додаткову інформацію через інтерактивні панелі та віртуальні реальності.

3. Експонати в дії:

Багато музеїв науково-технічного профілю демонструють роботу технічних пристроїв у реальному часі, наприклад, через працюючі моделі стародавніх механізмів, парових двигунів або обчислювальних машин.

Науково-технічні музеї займають важливе місце в культурному ландшафті, надаючи відвідувачам можливість краще зрозуміти, як наукові відкриття і технічні інновації змінюють світ. Вони виконують не лише функцію збереження науково-технічної спадщини, але й активно сприяють освітньому процесу, допомагаючи формувати у громадян розуміння важливості науки і техніки в нашому житті.

Меморіальні музеї — це спеціалізовані установи, які зберігають, досліджують та демонструють предмети, документи і інші матеріали, пов'язані з життям, діяльністю та спадщиною визначних особистостей, історичних подій або цілих епох. Головною метою меморіальних музеїв є увічнення пам'яті про важливі для

національної чи світової історії постаті та події, а також дослідження їхнього впливу на культуру, політику, науку і суспільство в цілому.

Меморіальні музеї можуть бути присвячені як окремим особам, так і групам людей, історичним періодам або подіям, що мали значний вплив на історію. Їхня особливість полягає в тому, що вони не просто зберігають матеріальну спадщину, а й активно пропагують ідеї, цінності та принципи, які були важливі для особистостей чи подій, на честь яких створено музей.

Основні функції меморіальних музеїв

1. Увічнення пам'яті:

Основна функція меморіальних музеїв — це збереження і популяризація пам'яті про важливі історичні постаті або події. Це може включати як фізичні предмети, так і інформаційні матеріали (фото, документи, рукописи, особисті речі), що належали видатним особам чи стали свідками важливих подій.

2. Освітня функція:

Меморіальні музеї також виконують освітню функцію, через яку вони не тільки зберігають пам'ять про історичні події або особистостей, але й розповідають про їхній вплив на сучасність. Вони сприяють формуванню у відвідувачів національної свідомості, розуміння культурної та історичної спадщини, а також допомагають формувати ціннісні орієнтири у суспільстві.

3. Збереження матеріальної культури:

Меморіальні музеї часто зберігають не лише особисті предмети, а й важливі для історії культурні артефакти — книги, картини, меблі, одяг, техніку, що відображають життя людей в той чи інший період. Вони допомагають зрозуміти не тільки особистість, а й контекст часу, в якому вона діяла.

4. Історична та культурна дослідницька діяльність:

Меморіальні музеї проводять наукові дослідження, спрямовані на вивчення історії людей, подій або епох, які вони представляють. Це дозволяє не тільки зберігати інформацію, а й відкривати нові факти, що сприяють глибшому розумінню історії.

5. Виховання патріотизму і культурної ідентичності:

Меморіальні музеї допомагають формувати у громадян почуття гордості за свою історію, національну культуру, цінності та традиції. Вони активно сприяють формуванню патріотичних почуттів та розвитку культурної ідентичності на основі важливих історичних постатей або подій.

Типи меморіальних музеїв

1. Меморіальні музеї особистостей:

Це музеї, присвячені видатним особам, чия діяльність або життя мали великий вплив на історію. Такі музеї зберігають предмети, що належали цим людям, а також документи, що ілюструють їхній життєвий шлях.

2. Меморіальні музеї подій:

Ці музеї присвячені важливим історичним подіям, що визначили розвиток національної або світової історії. Вони зберігають матеріали, що висвітлюють ці події та їхній контекст. До таких музеїв можна віднести Музей війни в Києві або Музей Голокосту в Вашингтоні.

3. Меморіальні музеї великих культурних рухів:

Це музеї, які досліджують певні культурні або соціальні рухи, що мали значний вплив на розвиток суспільства. Вони можуть бути присвячені, наприклад, літературним, мистецьким або соціальним рухам, політичним або національним боротьбам. Прикладом може бути Музей Руху за громадянські права в США або Музей національного відродження в Україні.

4. Меморіальні музеї трагедій і катастроф:

Ці музеї висвітлюють катастрофи та трагедії, що мали великий суспільний і політичний резонанс. Вони зберігають артефакти та документи, що стосуються таких подій, як землетруси, війни, природні катастрофи, терористичні акти або соціальні конфлікти. Наприклад, Меморіальний музей 11 вересня в Нью-Йорку або Музей Чернобиля в Києві.

Елементи та колекції меморіальних музеїв

1. Особисті речі:

Важливим елементом меморіальних музеїв є збереження особистих предметів, які належали знаменитим особам. Це можуть бути їхні одяг, предмети побуту, книги, фотографії, листи, рукописи, дипломи, нагороди та інші предмети, які ілюструють їхнє життя і діяльність.

2. Документи та архіви:

Меморіальні музеї зберігають важливі архівні документи, що пов'язані з особистістю або подією, на честь яких музей було створено. Це можуть бути листи, документи, фотографії, аудіо- і відеоматеріали, записи виступів, які доповнюють розповідь музею.

3. Моделі та репродукції:

У меморіальних музеях часто використовують моделі або репродукції архітектурних споруд, де проходила важлива подія, або місця, де проживали історичні особи. Вони можуть допомогти відвідувачам краще зрозуміти контекст і обставини подій.

4. Інтерактивні елементи:

Деякі меморіальні музеї включають інтерактивні елементи, що дозволяють відвідувачам безпосередньо взаємодіяти з експонатами. Це можуть бути

мультимедійні презентації, відеоматеріали, аудіо-екскурсії, а також інтерактивні стенди, які сприяють більш глибокому зануренню у тему музею.

5. Арт-об'єкти:

В деяких меморіальних музеях можна знайти твори мистецтва, які є важливими для осмислення теми музею. Це можуть бути портрети, картини, скульптури, які розповідають про етапи життя особистості або події, що увічнені в музеї.

Специфіка оформлення меморіальних музеїв

1. Тематика експозицій:

Оформлення меморіального музею має бути спрямоване на глибоке висвітлення теми, що визначає його концепцію. Виставки повинні бути організовані так, щоб відвідувач міг легко відслідкувати хронологічний розвиток подій чи етапи життя особистості. Це означає логічне розташування експонатів, їхнє взаємопов'язане представлення.

2. Декор та атмосфера:

Декор в меморіальному музеї важливий для створення відповідної атмосфери. Наприклад, якщо музей присвячений трагедії, атмосфера може бути спокійною, мінімалістичною, з використанням темних кольорів, що підкреслюють серйозність теми. Якщо музей присвячений великій особистості, інтер'єр може бути більш урочистим, з елементами розкоші та величі.

3. Мультимедіа та технології:

Використання сучасних мультимедійних технологій в меморіальних музеях дозволяє створити інтерактивну атмосферу, де відвідувачі можуть отримати додаткову інформацію або дізнатися нові аспекти теми. Аудіовізуальні ефекти та інші мультимедійні інсталяції можуть бути використані для візуалізації історичних подій або для відтворення атмосфери того часу.

Меморіальні музеї відіграють важливу роль у збереженні та передачі історичної спадщини, сприяючи національній свідомості та освітній діяльності. Вони не лише зберігають матеріальні свідчення минулого, а й активно залучають відвідувачів до розуміння значення важливих історичних постатей, подій і явищ, вплив яких продовжує відчуватися й сьогодні.

Етнографічні музеї — це музеї, що зберігають, досліджують і демонструють матеріальну та нематеріальну спадщину народів і етнічних груп, їхні традиції, культуру, побут, мистецтво, звичаї та вірування. Вони є важливими центрами вивчення народної культури, і їхня діяльність охоплює велику кількість аспектів,

які пов'язані з життям і діяльністю різних соціальних груп у певні історичні періоди.

Мета етнографічних музеїв — це не тільки збереження та вивчення культурної спадщини певних народів, а й створення умов для міжкультурного діалогу, збагачення національної та світової культури через висвітлення різноманіття традиційних практик і звичаїв.

Основні функції етнографічних музеїв

1. Збереження культурної спадщини:

Основна функція етнографічних музеїв полягає у збереженні матеріальних та нематеріальних пам'яток культури народів і етнічних груп. Це включає в себе колекції одягу, предметів побуту, музичних інструментів, архітектурних елементів, художніх виробів, а також усних традицій, фольклору та інших елементів нематеріальної культури.

2. Освітня функція:

Етнографічні музеї виконують важливу роль в освіті, особливо у контексті виховання толерантності та розуміння культурного різноманіття. Вони дозволяють відвідувачам дізнаватися про традиції, мистецтво та побут народів з усього світу, що сприяє розвитку міжкультурного діалогу та поширенню знань про культурні досягнення людства.

3. Дослідження культури народів:

Важливим аспектом діяльності етнографічних музеїв є наукові дослідження, спрямовані на глибоке вивчення культурних явищ, звичаїв і традицій народів, їхньої еволюції, а також на збереження зникаючих елементів культури. Це дозволяє не лише зберегти цю спадщину, але й зрозуміти механізми її розвитку та трансформації.

4. Пропагування культури народів:

Музеї виконують роль пропагандистів культурних цінностей народів. Вони допомагають відвідувачам краще зрозуміти і оцінити культурні досягнення різних етнічних груп, що сприяє розвитку поваги до культурного різноманіття та збереженню багатства народних традицій.

5. Інтеграція та адаптація сучасних культурних процесів:

Етнографічні музеї активно інтегрують сучасні тенденції вивчення культури, залучаючи сучасні технології та новітні методи дослідження, а також намагаються втілювати елементи культурного обміну та взаємодії між різними народами та їхнім спадщиною.

Колекції етнографічних музеїв

1. Матеріальна культура:

В етнографічних музеях важливу роль займають колекції, що представляють матеріальну культуру народів. Це предмети побуту (посуд,

меблі, інструменти), одяг, ювелірні вироби, знаряддя праці та озброєння. Вони дають змогу відтворити уявлення про повсякденне життя певного народу в різні історичні етапи.

Особливу увагу в етнографічних музеях приділяють предметам, які втрачають своє значення або функціональність в умовах сучасного світу, таким як традиційне взуття, вишивка, ткацтво та інші ремесла, що надають відвідувачам можливість ознайомитись з матеріальною культурою та технологіями минулого.

2. Фольклор і нематеріальна спадщина:

Окрім матеріальних предметів, етнографічні музеї зберігають та демонструють фольклорні елементи, які є важливою частиною культурної спадщини. Це пісні, казки, легенди, обряди, ритуали, танці, а також інші аспекти нематеріальної культури. Вони сприяють глибшому розумінню традицій і вірувань народів, їхнього способу мислення та світогляду.

Використання сучасних технологій, таких як аудіо- та відео інсталяції, дозволяє музеям зберігати і відтворювати народну музику, пісні та розповіді в реальному часі, створюючи відвідувачам можливість зануритись в атмосферу традиційних культів та обрядів.

3. Техніка та знаряддя праці:

Важливою частиною колекцій етнографічних музеїв є знаряддя праці. Вони демонструють технологічний прогрес народів у певний історичний період і дозволяють зрозуміти, як різні народи використовували природні ресурси для створення необхідних для життя предметів. Це можуть бути сільськогосподарські інструменти, ремісничі знаряддя, різноманітні механізми та пристосування для повсякденного використання.

4. Архітектура:

Окреме місце в етнографічних музеях займає архітектурна спадщина. Це можуть бути мініатюрні моделі традиційних будівель або реконструкції окремих елементів побудови житла. Вони відображають особливості житлових умов, матеріалів і технік будівництва, що використовувалися народами в різних регіонах світу.

5. Одяг і текстиль:

Одяг є важливим елементом культурної ідентичності, тому колекції етнографічних музеїв часто включають різноманітні предмети одягу, що показують еволюцію моди, звичаїв і традицій різних етнічних груп. Це можуть бути вишиті сорочки, сукні, головні убори, взуття, а також тканини, використовувані для виготовлення одягу та постільної білизни.

6. Образотворче мистецтво:

У колекціях етнографічних музеїв часто зберігаються народні художні

твори, такі як картини, скульптури, різьблені та різьблені елементи інтер'єрів, декоративно-прикладне мистецтво. Ці предмети не лише демонструють естетичні смакові переваги народів, а й відображають їхнє ставлення до світу, природи та божественного.

Оформлення та специфіка експозицій в етнографічних музеях

1. Тематичні експозиції:

В етнографічних музеях зазвичай є тематичні експозиції, які висвітлюють окремі аспекти культури народів, такі як сімейний побут, релігійні обряди, свята, традиції ремесл тощо. Це дозволяє відвідувачам краще зрозуміти окремі частини повсякденного життя і культуру певної етнічної групи.

2. Моделі та інтерактивні інсталяції:

Важливим елементом оформлення є використання моделей будівель, предметів, що дозволяють візуалізувати побут і життя народів у різні періоди часу. Використання сучасних технологій, таких як віртуальна реальність, також дозволяє створювати інтерактивні інсталяції, які відтворюють традиційні обряди або процеси виготовлення предметів ремесл.

3. Мультимедійні елементи:

Багато етнографічних музеїв використовують мультимедійні засоби для кращого відтворення культурних аспектів народів. Це можуть бути відео, аудіогіди, інтерфейси з додатковою інформацією про традиції, ремесла та побут етнічних груп. Такі технології роблять експозиції більш доступними та зрозумілими для широкого кола відвідувачів.

Етнографічні музеї виконують важливу роль у збереженні культурної спадщини народів, допомагають зберегти пам'ять про традиції, звичаї та побут різних етнічних груп. Вони є важливими центрами для вивчення культурних процесів і підтримки міжкультурного діалогу, що сприяє більш глибокому розумінню і повазі до культурного різноманіття світу.

Музей є культурним, науковим або освітнім закладом, який зберігає, досліджує і демонструє експонати, що мають історичну, культурну, художню або наукову цінність. Однією з основних складових успішної діяльності музею є чітко сформульована концепція та місія, які визначають його напрямок розвитку, цілі, завдання, а також роль в суспільстві. Концепція музею є основною ідеєю, що охоплює всі аспекти його діяльності, в той час як місія визначає стратегічні напрямки та основні цілі музею в контексті його функціонування в культурному, освітньому та науковому просторах.

3.2 Концепція музею.

Концепція музею передбачає кілька ключових складових, таких як тематика музею, цільова аудиторія, експозиційна політика, інноваційність і інтерактивність, а також соціальна роль музею. Тематика музею визначає основну ідею, на основі якої будуються всі експозиції, освітні програми та наукові дослідження. Вона може бути різною залежно від типу музею. Наприклад, історичні музеї можуть спеціалізуватися на конкретних історичних подіях чи епохах, тоді як художні музеї фокусуються на збереженні і демонстрації художніх творів певного періоду або жанру. Цільова аудиторія є важливим аспектом концепції музею, оскільки визначає, для кого музей створюється. Це можуть бути різні групи населення: школярі, студенти, науковці, туристи або просто любителі мистецтва. Розуміння потреб і інтересів цільової аудиторії дозволяє музею формувати свою діяльність так, щоб вона була максимально корисною та цікавою для відвідувачів. Експозиційна політика музею визначає, як організовані виставки, які експонати використовуються, чи є вони постійними чи тимчасовими. Важливим аспектом є інтерактивність музею, адже сучасні відвідувачі часто шукають можливість активно взаємодіяти з експонатами, використовувати технології віртуальної реальності чи мультимедійні інсталяції для більш глибокого розуміння матеріалу. [42]

Соціальна роль музею не менш важлива, адже сучасний музей прагне бути активним учасником культурного і соціального життя громади. Музеї допомагають зберігати культурну спадщину, підтримують національну ідентичність, сприяють розвитку міжкультурного діалогу, а також займаються просвітницькою діяльністю, залучаючи до своїх програм різні соціальні групи. Важливим аспектом концепції є також взаємодія музею з іншими установами та організаціями, що дозволяє розширювати його можливості, залучати нові ресурси та здійснювати спільні проекти.

Місія музею визначає його основну мету та завдання, спрямовані на виконання тієї концепції, яку музей собі обрав. Місія музею полягає у забезпеченні збереження та охорони культурної спадщини, організації освітніх та наукових заходів, а також у підтримці культурного розвитку суспільства. Для історичних, художніх, природничо-наукових та інших типів музеїв основним завданням є збереження та експонування предметів, що мають культурне, історичне чи наукове значення. Для освітніх музеїв місія полягає також у створенні можливостей для навчання та підвищення обізнаності про певні культурні або наукові явища, а для науково-технічних музеїв – у популяризації досягнень науки і техніки.

Музей має також важливу роль в освітній діяльності, пропагуючи знання про культуру, історію, мистецтво, науку через виставки, лекції, майстер-класи,

семінари та інші форми активності. Освітня діяльність музею дозволяє розвивати інтелектуальні та емоційні якості відвідувачів, розширюючи їхнє бачення світу, підвищуючи культурний рівень суспільства. Музей активно взаємодіє зі школами, університетами, дослідницькими установами, що дозволяє організовувати навчальні програми, курси, виставки і конференції. Це також дає змогу здійснювати наукові дослідження на основі музейних колекцій, що дозволяє не лише зберігати предмети, але й робити нові відкриття та інтерпретації.

Місія музею також передбачає розвиток наукових досліджень, оскільки багато музеїв займаються глибокими науковими дослідженнями в рамках своїх колекцій. Це дає можливість виявляти нові аспекти культурної, історичної чи природничої спадщини, а також проводити дослідження, які мають значення для розвитку науки. Важливою є і популяризація знань, що дозволяє науковим результатам музейних досліджень ставати доступними широкій аудиторії, включаючи школярів, студентів, науковців і навіть туристів.

Інклюзивність та доступність музею є важливими аспектами його місії в сучасному світі. Музеї повинні бути відкритими для всіх верств населення, включаючи людей з обмеженими можливостями, представників різних етнічних та соціальних груп. Це забезпечує рівний доступ до культурних і наукових ресурсів та допомагає створювати позитивну соціальну атмосферу. Сучасні музеї також активно працюють над інтеграцією різних технологій, таких як віртуальна реальність, мобільні додатки, інтерактивні стенди, що роблять музеї більш доступними та цікавими для широкої аудиторії. [53]

Отже, концепція та місія музею визначають його стратегію і напрямок діяльності. Вони формують основу для розробки всіх аспектів роботи музею — від організації виставок до взаємодії з відвідувачами та громадами. Зрозуміла місія і чітка концепція допомагають музею визначити пріоритети в роботі, забезпечити ефективне використання ресурсів та реалізацію своїх основних завдань у суспільстві. Вони також дозволяють музею бути важливим культурним і освітнім осередком, сприяти розвитку науки і мистецтва та інтеграції музейної діяльності у світовий культурний контекст.

3.2.1 Функціональне зонування музею.

Функціональне зонування музею є важливою складовою частиною процесу проектування, яке визначає організацію простору в межах музейного комплексу. Зонування забезпечує правильне розподілення різних функцій, що виконуються в музеї, та оптимізацію використання доступної площі. Правильно сплановане функціональне зонування дозволяє забезпечити комфорт для відвідувачів, ефективність роботи співробітників, а також створити умови для належного збереження експонатів та інших об'єктів музейного фонду.

Першою та основною зоною є експозиційні зали, які займають основну частину музею. Це простори, де представлені колекції музею та організуються виставки. Експозиційні зали можуть бути поділені на кілька типів. Постійні експозиції займають значну частину музею, надаючи можливість демонстрації основних колекцій, які представляють значення для музею. Ці експозиції зазвичай мають стабільне оформлення та постійну тематику, що дає відвідувачам можливість ознайомитися з основними досягненнями та особливостями того чи іншого музею. Тимчасові виставки, в свою чергу, займають окремі зали, де можуть бути організовані змінні експозиції, що відображають актуальні події або певні наукові та культурні теми. Вони створюють можливість для динамічної зміни контенту музею, залучаючи нову аудиторію.

Особливу увагу в проектуванні музею необхідно звернути на створення зон для зберігання та консервації експонатів. Це сховища, що забезпечують належні умови для збереження музейних колекцій. Такі приміщення повинні мати спеціально підібрані параметри температури, вологості та освітлення, що дозволяють зберігати чутливі до змін умов предмети. Залучення сучасних технологій для контролю умов зберігання допомагає підтримувати стабільність і надійність збереження колекцій. Крім того, музеї можуть мати спеціалізовані лабораторії для реставрації та консервації предметів, які потребують відновлення через природний знос або пошкодження.

Адміністративні та робочі зони також є важливими компонентами функціонального зонування. Це приміщення, де працюють співробітники музею, де організуються управлінські та технічні функції. Офіси для керівництва та адміністрації повинні бути відокремлені від експозиційних зон, проте мати зручний доступ до основних функцій музею. Робочі зони для науковців, реставраторів та архівістів, де проводяться дослідження та наукова робота, також мають бути належним чином сплановані. Ці зони повинні бути обладнані відповідною технікою та інструментами, необхідними для висококваліфікованої роботи з експонатами та їх збереження.

Окрім цього, для музею важливими є допоміжні зони. До таких приміщень відносяться каси, приймальні, кафе, магазини, туалети, а також зони для персоналу. Касові та приймальні зони повинні бути організовані таким чином, щоб забезпечити швидкий та зручний процес входу для відвідувачів. Вони мають бути розташовані в зоні, зручній для гостей музею, а також з мінімальними затримками на етапі квиткової каси. Кафе та магазини дозволяють забезпечити комфортне перебування відвідувачів у музеї, а туалети та інші технічні приміщення повинні бути доступні на всіх поверхах музею.

Важливими також є зони для відпочинку відвідувачів, де вони можуть розслабитись після огляду виставок. Це можуть бути спеціальні зони з лавочками

або зеленими насадженнями, де відвідувачі можуть насолоджуватися тишею та пейзажами. Особливо ці зони важливі для великих музеїв, де відвідувачі можуть витратити значну кількість часу на огляд колекцій. Для сімей з дітьми в музеї також варто організувати спеціальні зони для гри або інтерактивних виставок, де діти зможуть взаємодіяти з експонатами, вивчаючи історію або природу через гру та навчання.

Таким чином, функціональне зонування музею має на меті забезпечити правильну організацію простору, щоб всі його зони працювали у гармонії, взаємодіяли між собою та виконували свої специфічні функції. Оскільки музей є місцем для збереження культурної та історичної спадщини, його простори повинні бути ефективно спроектовані для досягнення максимального комфорту для відвідувачів та оптимального функціонування самого музею.

3.2.2 Проектування виставкових просторів

Проектування виставкових просторів є важливим етапом у створенні будь-якого музею або галереї, адже саме від цього залежить ефективність експонування колекцій, комфорт відвідувачів і загальна атмосферність простору. Це складний процес, який включає в себе різні етапи: від концептуального планування і зонування до вибору матеріалів і освітлення. Основною метою проектування виставкових просторів є створення середовища, яке максимально підкреслює значення експонатів, сприяє їхнім взаємодії з відвідувачами та дозволяє отримати повне уявлення про тематику виставки. Важливими аспектами проектування є ергономіка, освітлення, акустика, організація маршруту і функціональні зони.

Першим кроком у проектуванні виставкових просторів є визначення концепції виставки. Це може бути, наприклад, тематична експозиція, присвячена певному періоду в історії, стилю мистецтва або науковим досягненням. Концепція визначає загальний вигляд виставки, порядок розташування експонатів, ілюстрацій, а також взаємодію з відвідувачами. Виставка може бути обмежена певним стилем або художньою епохою, наприклад, класичним мистецтвом, модернізмом, постмодернізмом чи іншими напрямками.

Після визначення загальної концепції необхідно організувати простір таким чином, щоб він відповідав потребам виставки, забезпечуючи зручність та доступність для відвідувачів, зберігаючи при цьому інтеграцію з експонатами. Одним із головних етапів проектування виставкових просторів є зонування простору. Зонування виставкової площі дозволяє поділити музей на окремі секції, кожна з яких має свою конкретну задачу: одна частина може бути присвячена історії колекції, інша — відображенню етапів розвитку мистецтва чи наукових досягнень. Кожна секція повинна бути спроектована так, щоб вона не заважала загальному огляду інших частин виставки. Важливим є також організація руху

відвідувачів по експозиції, яка повинна бути логічною та безпечною. Протягом маршруту повинні бути створені точки перегляду, де відвідувачі можуть зупинитись і детальніше ознайомитись з експонатами.

Важливим елементом проектування виставкових просторів є акустика. Природний шум в експозиціях може заважати сприйняттю експонатів, тому важливо враховувати акустичні характеристики при проектуванні виставкових приміщень. Виставка може включати аудіовізуальні елементи, наприклад, звукові ефекти, що підсилюють певну атмосферу або розповідають історії, що пов'язані з експонатами. Для цього використовуються спеціальні матеріали для стін і стель, які поглинають звук і знижують рівень фонових шумів. [54]

Проектування виставкових просторів також включає в себе визначення матеріалів, які будуть використовуватися для виготовлення конструкцій, стендів, вітрин та інших елементів інтер'єру. Вибір матеріалів повинен не лише відповідати концептуальному баченню виставки, а й забезпечувати належний рівень безпеки. Вітрини, стенди для експонатів і інші елементи мають бути стійкими та витримувати вагу і розміри відповідних предметів. Крім того, матеріали повинні бути легкими у догляді і не впливати на стан самих експонатів. Наприклад, для старовинних картин та скульптур використовують спеціальні підставки та вітрини зі спеціальним склом, яке захищає експонати від пилу та шкідливих впливів.

У проектуванні виставкових просторів важливою є також організація системи безпеки. Це включає в себе встановлення камер спостереження, систем охорони, а також засобів, що забезпечують фізичну безпеку відвідувачів та експонатів. Важливо передбачити аварійні виходи, а також зручні та безпечні шляхи для евакуації у разі надзвичайної ситуації. Крім того, всі виставкові простори мають бути доступними для людей з обмеженими можливостями: по всьому маршруту повинні бути пандуси, ліфти та інші зручності.

Проектування виставкових просторів є надзвичайно складним і багатогранним процесом, який вимагає ретельного планування, обліку всіх аспектів: від ергономіки простору до технічних деталей освітлення, акустики і безпеки. Все це разом створює умови для комфортного перебування відвідувачів у музеї або галереї, дозволяючи їм повною мірою насолодитися культурними та художніми цінностями, які зберігаються в експозиціях.

3.2.3 Створення маршрутів

Створення маршрутів для відвідувачів у музеї — це ключова складова успішної організації виставкових просторів, що безпосередньо впливає на ефективність сприйняття експозицій, комфортність перебування відвідувачів і взаємодію з експонатами. У процесі розробки маршрутів важливо враховувати цілий ряд

факторів: від етапів маршруту до логістичних і безпекових аспектів. Музейний маршрут має бути продуманий таким чином, щоб він забезпечував логічне і зрозуміле пересування відвідувачів, максимально відображаючи концепцію виставки та даючи можливість кожному відвідувачу зануритися в атмосферу, яку пропонує музей.

Завдання при розробці маршруту — це створення чіткої концепції простору, що включає в себе відвідування основних експозиційних зон, а також допоміжних приміщень (кафе, зони відпочинку, магазини сувенірів). Важливо пам'ятати, що маршрут повинен бути не лише цікавим, а й комфортним для різних категорій відвідувачів, включаючи осіб з інвалідністю, літніх людей та сімей з дітьми. Тому при плануванні маршруту мають бути передбачені зручні шляхи проходу, пандуси, ліфти, а також місця для короткочасного відпочинку.

Важливим елементом створення маршруту є продумана логіка руху відвідувачів по експозиціях. Маршрут повинен бути побудований таким чином, щоб забезпечити послідовний огляд експонатів. Це дає можливість відвідувачам отримати логічно структуровану та цілісну картину виставки. Складання маршруту передбачає вибір найкращого шляху для огляду експонатів, що дозволить уникнути зайвих рухів та заторів. У більшості випадків рекомендується створювати маршрут у вигляді певної колової або зигзагоподібної траєкторії, що дозволяє зручно рухатися від одного експонату до іншого без необхідності повертатися назад. [47]

Особливу увагу потрібно приділити взаємодії відвідувачів із самими експонатами. Для того, щоб забезпечити повноцінне сприйняття кожного елемента виставки, потрібно чітко визначити відстань, на якій відвідувачі можуть перебувати від експонатів. Важливо також правильно розмістити інформаційні панелі, аудіогіди та інші матеріали, щоб вони не заважали перегляду, але при цьому були достатньо доступними і зрозумілими. Прості маршрути, де відвідувачі можуть самостійно обирати, куди йти, також мають бути доступними для людей з різним рівнем інтересу до виставки. Тут можуть бути організовані мультимедійні або інтерактивні елементи, які дозволяють відвідувачам взаємодіяти з експонатами на додаткових рівнях, наприклад, через програми для смартфонів, QR-коди або сенсорні екрани.

Додатково, при створенні маршруту необхідно передбачити можливість для персоналу, який забезпечує безпеку і підтримує порядок, легко здійснювати контроль за відвідувачами. Це можна зробити за допомогою встановлення камер спостереження або забезпечення персоналу відповідними засобами зв'язку та маршрутами для обслуговування відвідувачів. Інколи варто організувати додаткові інформаційні зони або точки збору, де відвідувачі можуть дізнатися більше про кожен сегмент виставки.

Особливо важливо передбачити додаткові варіанти маршрутів для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Це може включати створення альтернативних шляхів, на яких будуть передбачені пандуси або інші зручності для доступу до експонатів. Крім того, організація маршрутів для осіб з інвалідністю повинна враховувати їхні можливості по орієнтації в просторі, тому при проектуванні таких маршрутів можуть бути додатково використані тактильні чи візуальні сигнали, що допомагають таким відвідувачам орієнтуватися в просторі.

Маршрут для відвідувачів також має включати в себе зони для спілкування та відпочинку. Це можуть бути невеликі зони з лавками, кав'ярнями або навіть відкритими майданчиками, що дозволяють відвідувачам перервати свою подорож по музею для відпочинку та обговорення побаченого з іншими. Такі зони повинні бути розташовані так, щоб не заважати основному огляду експонатів, але водночас бути зручними і доступними для всіх категорій відвідувачів.

У деяких випадках музей може мати декілька маршрутів, в залежності від того, наскільки глибоко відвідувач хоче зануритися в тему виставки. Це може бути короткий експрес-тур для тих, хто має мало часу, або довший маршрут для більш детального огляду, який може включати всі експозиції і допоміжні матеріали. Кожен маршрут може бути маркований певним чином, наприклад, різними кольорами або номерами, щоб відвідувачі могли легко орієнтуватися в просторі музею.

Насамкінець, маршрути повинні бути гнучкими, щоб дозволити музейним працівникам коригувати їх у разі необхідності, а також забезпечити максимальний комфорт для відвідувачів. Це включає в себе врахування годин роботи музею, можливі зміни в структурі виставки, а також специфічні потреби груп, таких як туристи або учнівські групи..

Розробка простору для тимчасових експозицій є важливою складовою проектування музейного простору, яка дозволяє музеям постійно оновлювати свої виставкові програми, залучати нових відвідувачів і створювати динамічну атмосферу для тих, хто часто відвідує музей. Тимчасові експозиції часто є платформою для демонстрації нових колекцій, художніх проектів, культурних подій чи співпраці з іншими музеями, художниками або установами. Ретельно спроектоване просторове середовище для таких виставок може значно підвищити враження від кожної окремої експозиції і забезпечити кращу взаємодію між відвідувачами і представленими матеріалами.

Процес розробки простору для тимчасових експозицій починається з розуміння концепції конкретної виставки та її тематики. Визначення концепції виставки є першим кроком, оскільки воно визначатиме тип і стиль простору, необхідного для експонатів. Наприклад, якщо виставка присвячена історичній тематиці, простір

може включати класичні елементи, такі як колоніальні деталі, для створення атмосфери епохи. Виставка сучасного мистецтва вимагатиме мінімалістичного та відкритого простору, де акцент робиться саме на експонатах, а не на оформленні. Проектувальник повинен враховувати особливості виставки для того, щоб кожен експонат виглядав гармонійно в певному контексті.

Важливим аспектом є гнучкість простору. Тимчасові експозиції мають специфічну особливість — вони часто змінюються, тому простір, призначений для їхнього розміщення, повинен бути легко адаптованим. Музейні дизайнери повинні забезпечити можливість для швидкої переналаштування простору з мінімальними затратами часу і ресурсів. Це може включати уніфіковані стіни або перегородки, які можна пересувати, різноманітні меблі та освітлення, що дозволяють змінювати атмосферу в залежності від конкретної експозиції. Також важливим є планування системи для демонстрації різних типів експонатів: картини, скульптури, археологічні артефакти, технологічні новинки тощо.

Система розміщення експонатів є не менш важливою складовою простору тимчасових виставок. Важливо визначити, як кожен експонат буде взаємодіяти з іншими предметами, як він буде взаємодіяти з відвідувачем і як буде сприйматися через його організацію в просторі. Експонати мають бути правильно розставлені, щоб не лише забезпечити їхній комфортний перегляд, а й підкреслити їхній важливий зміст. Музейні працівники та дизайнери мають враховувати оптимальні відстані між об'єктами, щоб уникнути переповнення простору, а також передбачити належну безпеку для кожного експонату. Важливо також обирати відповідні стійки, підставки та скляні витрини, які не лише ефективно демонструють об'єкти, але й гарантують їхню цілісність.

Крім того, при проектуванні простору для тимчасових експозицій необхідно врахувати інтерфейс для відвідувачів. Це означає, що шлях для відвідувачів повинен бути логічно організований. Простір повинен бути таким, щоб відвідувачі могли легко орієнтуватися і комфортно переміщатися по виставці. Для цього можуть бути передбачені інформаційні стенди, інтерактивні елементи або мобільні додатки, що допомагають відвідувачам зрозуміти концепцію виставки. Виставкові маршрути повинні бути гнучкими, дозволяти відвідувачам самостійно вибирати напрямок огляду, і, водночас, забезпечувати безпечний і зручний рух для різних категорій відвідувачів.

Для успішної реалізації тимчасових виставок також важливо враховувати, як виставка буде розповідати історію чи тематику через простір. Музейний дизайн має бути не лише функціональним, але й розповідним, що підкреслює наратив виставки. Завдяки правильному зонуванню простору, використанню сучасних технологій, правильно підібраним освітленням та матеріалам, можна створити

таку атмосферу, яка відтворює певний час, місце чи емоційний стан, що є ключовим для розкриття ідеї тимчасової експозиції.

3.2.4 Безпека та збереження.

Безпека та збереження є ключовими аспектами в роботі будь-якого музею. Музейні об'єкти, експонати та колекції є частиною культурної спадщини, яку потрібно зберегти для майбутніх поколінь. Збереження безпеки цих об'єктів передбачає як фізичну, так і технологічну безпеку, що забезпечує належний догляд за експонатами, захист від вандалізму, крадіжок, природних катастроф та будь-яких інших можливих загроз. Забезпечення безпеки є не лише завданням збереження матеріальних цінностей, але й створенням умов для безпечного та комфортного перебування відвідувачів в музеї.

Першим етапом в організації безпеки є захист самих експонатів. Оскільки в музеях зберігаються часто унікальні предмети, що мають культурну та історичну цінність, їх слід захищати від різноманітних загроз. Однією з головних загроз є механічні пошкодження. Для запобігання такому роду ушкоджень, експонати повинні бути розміщені таким чином, щоб вони були недоступні для безпосереднього контакту з відвідувачами. Це може досягатися за допомогою спеціальних захисних вітрин, огорожень, вбудованих систем охорони, камер спостереження та інших засобів.

Іншим важливим аспектом є захист експонатів від природних факторів, таких як зміни температури, вологості, освітлення і забруднення повітря. Ці фактори можуть спричинити серйозні пошкодження або навіть знищення делікатних предметів, таких як стародавні манускрипти, тканини, картини, дерев'яні чи металеві вироби. Тому музеї повинні бути оснащені системами клімат-контролю, що дозволяють підтримувати оптимальні умови для збереження різноманітних колекцій. Це можуть бути системи кондиціонування, зволоження, а також спеціальні освітлювальні установки, які запобігають пересиханню або вигорянню експонатів під впливом ультрафіолетового випромінювання.

Важливим аспектом безпеки є також захист від вогню. Більшість музеїв повинні мати в своєму складі пожежну безпеку, що включає в себе не тільки установки пожежної сигналізації, але й регулярні перевірки систем протипожежної безпеки, таких як спринклерні системи, вогнегасники, виходи для евакуації та інші елементи, що забезпечують безпеку при виникненні надзвичайної ситуації. [32]

Ще однією важливою складовою є забезпечення фізичної безпеки відвідувачів. Музей повинен бути спроектований таким чином, щоб виключити можливість травмування осіб під час огляду експонатів. Це передбачає належне планування маршрутів, що дозволяють уникати скупчення людей в тісних просторах, а також забезпечити безпечний доступ до всіх зон музею, включаючи евакуаційні виходи.

Всі виставкові зали мають бути добре освітлені, з достатньою кількістю місць для відпочинку та зручних шляхів евакуації у разі необхідності. Крім того, важливим є забезпечення безпеки для осіб з обмеженими фізичними можливостями, що потребують спеціальних умов для комфортного переміщення по музею. Для цього необхідно передбачити пандуси, ліфти, спеціальні туалети та інші важливі елементи інклюзивного дизайну.

Невід'ємною частиною безпеки музею є система охорони та моніторингу. Для запобігання крадіжок або актам вандалізму музеї мають використовувати сучасні технології відеоспостереження, системи сигналізації та фізичну охорону. Камери спостереження повинні бути розміщені в найбільш важливих зонах, таких як входи, виходи, а також в місцях, де зберігаються найцінніші експонати. Інші технології безпеки можуть включати біометричні системи для доступу до особливо цінних колекцій, а також наявність персоналу, що здійснює регулярні патрулі в музеї та контролює ситуацію в режимі реального часу.

Для досягнення максимальної ефективності в збереженні музейних експонатів і забезпеченні безпеки важливо мати план дій на випадок надзвичайних ситуацій. Такий план має включати сценарії на випадок пожежі, затоплення, природних катастроф чи актів тероризму. Музеї повинні проводити регулярні навчання та тренування для персоналу, щоб всі працівники знали, як діяти в разі надзвичайної ситуації, а також розробляти плани евакуації для відвідувачів. Збереження експонатів у випадку стихійних лих є дуже складним завданням, тому важливо, щоб усі колекції були застраховані, а також щоб музеї мали необхідні ресурси для реставрації пошкоджених об'єктів.

Захист музейних колекцій також передбачає належну організацію зберігання предметів, що не виставляються на огляд. Для цього використовуються спеціальні склади, де створюються оптимальні умови для довготривалого зберігання, такі як підтримка сталого рівня вологості та температури, захист від шкідників, забезпечення правильного пакування та інші важливі заходи.

Таким чином, безпека та збереження експонатів в музеї – це комплексний процес, що включає в себе як фізичні, так і технологічні аспекти, націлені на максимальний захист колекцій та забезпечення безпеки відвідувачів. Технології, організація охорони, планування простору та регулярний моніторинг є необхідними складовими для того, щоб музей міг функціонувати ефективно і надавати своїм відвідувачам безпечний доступ до культурних і мистецьких цінностей.

Доступність для всіх категорій відвідувачів є одним із основних аспектів, які визначають ефективність функціонування музею та його здатність служити громаді у всіх її різноманітних формах. Музей, як культурна інституція, має бути доступним не тільки для загальної аудиторії, але й для всіх тих, хто має

специфічні потреби чи обмеження. Це означає створення фізичних, соціальних і технологічних умов, які дозволяють усім відвідувачам без обмежень користуватися ресурсами музею, брати участь у культурних подіях і взаємодіяти з експонатами.

Одним із основних аспектів доступності є фізична доступність для людей з обмеженими фізичними можливостями. Важливо, щоб кожен відвідувач, незалежно від того, чи має він проблеми з рухом, або використовує інвалідний візок, міг безперешкодно потрапити в музей і пересуватися по його території. Це передбачає наявність пандусів, ліфтів, спеціально облаштованих туалетних кімнат, а також широких коридорів і дверей, що дозволяють комфортно переміщатися в музеї. Важливо також продумати зручні місця для відпочинку, так як відвідування музею може бути виснажливим для людей з фізичними обмеженнями.

Доступність не обмежується лише фізичними умовами. Музей також має забезпечити інформаційну доступність для людей з різними потребами. Наприклад, для осіб з порушеннями слуху повинні бути розроблені спеціальні медіа-ресурси, такі як субтитри, відео з жестовою мовою або візуальні інструкції, що допомагають краще сприймати матеріал. Для людей з порушеннями зору можуть бути використані тактильні експонати, спеціально розроблені аудіо-гідри або голосові інтерфейси, які описують експонати.

Для забезпечення доступності для всіх відвідувачів необхідно також звернути увагу на різні соціальні групи та інтереси. Музей повинен бути відкритим для людей різних вікових категорій, соціальних груп і культурних фонів. Це включає створення програм і виставок, які враховують різноманітність суспільства, і можуть бути корисними для різних вікових і соціальних груп. Для дітей можуть бути розроблені інтерактивні експозиції, спеціальні програми з навчання, лекції чи майстер-класи, які зроблять відвідування музею цікавим і корисним. Водночас важливо розробити програми для людей похилого віку, враховуючи їхні особливості сприйняття інформації та потребу в комфортному навігаційному середовищі. [11]

Соціальна доступність музею також включає участь в інклюзивних програмах. Музей має створити можливості для інтеграції в суспільство різних категорій осіб, зокрема осіб з інвалідністю, осіб з низьким рівнем доходу або молодь з соціально незахищених верств населення. З метою забезпечення соціальної доступності багато музеїв організовують безкоштовні або знижені квитки для певних категорій відвідувачів, а також спеціальні програми для дітей, які перебувають у школах або виховуються в інтернатах. Програми для особливих груп людей мають бути доступними як у плані фінансування, так і у плані змісту, аби кожен міг знайти щось корисне і цікаве для себе.

Цифрові технології також можуть грати ключову роль у забезпеченні доступності музеїв. За допомогою онлайн-платформ та мобільних додатків можна надавати доступ до музеїв для тих, хто з якихось причин не може фізично відвідати їх. Це може бути важливим для людей з інвалідністю, людей похилого віку або тих, хто проживає в віддалених регіонах. Завдяки цифровим технологіям люди можуть відвідати музей через віртуальні тури, інтерактивні виставки, онлайн-лекції або експонати в цифровому форматі. Це також дозволяє музеям розширити свою аудиторію, залучаючи нові покоління відвідувачів, що використовують новітні технології для навчання і розваги.

Найважливіший аспект доступності музеїв полягає у створенні умов для рівного доступу всіх категорій відвідувачів до культурних і освітніх ресурсів, а також у забезпеченні комфортного і безпечного середовища для сприйняття культурних цінностей. Забезпечення доступності є не просто технічним завданням, а етичним і соціальним, яке відображає прагнення музею бути відкритим і інклюзивним для усіх, незалежно від їхнього соціального статусу, фізичних чи психологічних особливостей. Тому для досягнення цієї мети важливо враховувати не тільки технологічні аспекти, але й інклюзивний дизайн, надаючи можливість усім категоріям відвідувачів спілкуватися з мистецтвом, наукою і культурою в найбільш зручний і доступний для них спосіб.

Дизайн супутньої інфраструктури музею є невід'ємною складовою частиною проектування, що забезпечує комфортне функціонування закладу для відвідувачів і персоналу. Він охоплює всі допоміжні елементи, які супроводжують основну експозиційну частину музею, але є не менш важливими для забезпечення високого рівня обслуговування, безпеки та комфорту. Супутня інфраструктура включає в себе такі об'єкти, як вхідні та вихідні зони, зони для обслуговуючого персоналу, туалети, кафе та ресторани, магазини, парковки, а також різноманітні зони для відпочинку та рекреації відвідувачів. Ретельно спланований дизайн цих об'єктів дозволяє не лише підвищити ефективність функціонування музею, але й покращити загальний досвід відвідувачів.

Першим важливим аспектом є проектування вхідної групи. Вхід до музею має бути не лише доступним, але й візуально виразним, щоб відразу створювати у відвідувачів відчуття, що вони потрапили в особливий культурний простір. Вхід повинен бути оснащений відповідними зонами для реєстрації, прийому квитків та інформації. Це важливо для оптимізації потоку відвідувачів, а також для зручності в організації різних групових відвідувань. Вхідна зона повинна бути спроектована таким чином, щоб забезпечити безперешкодний доступ для всіх відвідувачів, включаючи людей з інвалідністю. Для цього необхідно передбачити пандуси, ліфти, спеціальні двері та відповідну інформаційну підтримку.

Зони для обслуговуючого персоналу також є важливою частиною супутньої інфраструктури. У музеї необхідно передбачити простір для складування експонатів, службових приміщень для персоналу, а також зони для прибирання і зберігання інвентарю. Це дозволить організувати робочі процеси так, щоб вони не заважали відвідувачам і не створювали додаткових труднощів для управління музеєм. Службові приміщення повинні бути розташовані так, щоб персонал міг швидко реагувати на можливі ситуації, що виникають, і не порушувати загальний естетичний вигляд музею.

Загалом, дизайн супутньої інфраструктури має забезпечувати ефективне і безпечне функціонування музею, підтримуючи при цьому його естетичні та культурні характеристики. Створення зручного та доступного середовища для відвідувачів є не менш важливим, ніж власне проектування основних експозиційних просторів. Всі ці елементи повинні органічно доповнювати один одного, щоб створити єдину систему, яка дозволяє відвідувачам комфортно орієнтуватися в музеї, а також отримувати повний спектр послуг.

Концепція сучасного художнього музею є комплексним документом, який визначає стратегічні напрямки розвитку музею, його функціональну мету, місію, основні принципи роботи, а також визначає вплив музею на культурне середовище і суспільство. Музей, як культурний інститут, має особливу роль у збереженні культурної спадщини, сприянні розвитку мистецтва, поширенні знань та залученні громадськості до глибшого осмислення значення мистецьких творів.

3.2.5 Освітлення в музейному просторі.

Освітлення в музейному просторі є одним із найбільш важливих аспектів, що визначає не тільки естетичне сприйняття експонатів, а й їхнє збереження, а також впливає на загальну атмосферу та комфорт відвідувачів. Це інтегрований елемент, який дозволяє створити відповідну атмосферу для кожної виставки, підкреслюючи емоційний настрій, концепцію чи тематику виставки, а також забезпечити оптимальні умови для сприйняття культурних та історичних об'єктів. Залежно від завдань музею та типу експозиції, освітлення має бути продуманим та багатофункціональним.

Однією з основних функцій освітлення є естетична. Воно безпосередньо впливає на те, як відвідувачі сприймають об'єкти. Правильне освітлення підкреслює деталі, контури, текстури та кольори, створюючи можливість для глибшого вивчення експонатів. Для кожного типу об'єкта – будь то картина, скульптура, старовинна книга чи артефакт – потрібні специфічні умови освітлення, які враховують його характеристики. Для живопису, наприклад, потрібно вибирати таке освітлення, яке не створює відблисків і не псує вигляд полотна, тоді як для скульптур необхідне таке освітлення, яке підкреслює форми і текстуру матеріалу. Правильне розміщення джерел світла і використання спеціальних ламп дає

можливість зробити експонати видимими з різних кутів і зберегти їх у найкращому вигляді.

Естетичний аспект освітлення тісно переплітається з функціональним. Музей повинен бути добре освітлений для того, щоб відвідувачі могли комфортно переміщатися між експозиціями. Це стосується як основних просторів музею, так і коридорів, сходів і ванних кімнат. Враховуючи необхідність забезпечити належну видимість і орієнтацію, функціональне освітлення повинно не тільки добре освітлювати простір, а й бути безпечним. Наприклад, у музеї повинні бути достатньо освітлені виходи та проходи, щоб відвідувачі могли вільно і безпечно пересуватися.

У свою чергу, роль освітлення у навігації по музею також є важливою. Правильно сплановане освітлення може допомогти відвідувачам орієнтуватися, ведучи їх з одного залу в інший, підкреслюючи напрямки руху. Для цього можуть використовуватися різні типи освітлення, починаючи від загального освітлення залу до спеціальних акцентів на важливих елементах, таких як вивіски, вказівники або ключові експонати. Це забезпечує зручність і ефективність пересування по музею, а також підвищує відчуття структури та організації простору. Освітлення може сприяти наданню видимості певним зонам, як, наприклад, для підкреслення зони каси або інфоцентру.

Ще однією важливою функцією освітлення є його здатність зберігати експонати. Багато об'єктів у музеї є вразливими до різних зовнішніх впливів, зокрема до світла. Наприклад, багато старовинних картин, тканин або манускриптів не витримують довготривалого впливу прямого сонячного світла або навіть певних типів ламп. Тому правильний вибір джерел світла, які мають низьку температуру та мінімальне ультрафіолетове випромінювання, є надзвичайно важливим для збереження об'єктів у належному стані. Ідеальним варіантом є використання світлодіодних ламп, які не тільки є енергоефективними, але й мають менше випромінювання, що дозволяє мінімізувати ризик пошкодження експонатів. Такі лампи також генерують менше тепла, що також є важливим для підтримки стабільної температури в музейному просторі.

Що стосується тимчасових експозицій, то для них освітлення має свою специфіку. Тимчасові виставки часто потребують динамічного освітлення, яке може бути змінено в залежності від теми або концепції виставки. Враховуючи, що для таких виставок часто використовуються новітні технології, освітлення може стати важливим інструментом для створення певного настрою або підкреслення інтерактивних елементів. Наприклад, можна використовувати змінне освітлення для створення драматичних ефектів, акцентуючи увагу на ключових моментах експозиції або підвищуючи залучення відвідувачів до взаємодії з експонатами.

Ще один аспект освітлення в музеї – це створення особливих ефектів, які можуть підсилити емоційний вплив експозицій. Наприклад, м'яке освітлення, яке плавно змінюється в залежності від часу доби, може допомогти створити відчуття спокою і роздумів. В іншому випадку, динамічні і яскраві світлові ефекти використовуються для підкреслення сучасних або контроверсійних виставок, де емоційний резонанс є частиною досвіду. Важливо, щоб кожне освітлення відповідало змісту виставки, підсилюючи її настрій, емоційний вплив і, зрештою, допомагаючи зрозуміти та оцінити те, що представляється в експозиціях.

У сучасних музеях активно використовуються інноваційні підходи до освітлення, такі як інтеграція віртуальної та доповненої реальності з освітлювальними системами. Це дозволяє створювати інтерактивні та мультимедійні виставки, де освітлення стає не просто фізичним, а й цифровим елементом, який реагує на дії відвідувачів або на зміну контексту експозиції. Подібні технології забезпечують не лише естетичний ефект, але й нові способи взаємодії з музеєм, розширюючи межі традиційного сприйняття.

Загалом, освітлення в музеї є не тільки практичним елементом, а й важливою частиною мистецького оформлення, яка допомагає створити гармонію між об'єктами і простором, а також підсилює емоційний досвід відвідувачів. Вибір освітлення має бути ретельно обдуманим, з урахуванням специфіки експонатів, теми виставки та мети, яку має досягти музей. [14]

Освітлення в музеях є одним із найважливіших елементів музейного дизайну, яке забезпечує не лише комфортний перегляд експонатів, але й допомагає створювати атмосферу, що відповідає концепції музею, підкреслюючи естетичні й історичні особливості експозицій. У музеях використовуються різні типи освітлення: загальне, акцентне та декоративне, кожен з яких виконує специфічні функції та взаємодіє з іншими типами для створення гармонійного простору.

Загальне освітлення є основним типом освітлення, що забезпечує рівномірне освітлення всього простору музею, надаючи можливість комфортно орієнтуватися, читати інформаційні таблички, розглядати експонати та переміщатися між різними частинами виставки. Це освітлення повинне бути яскравим, але не занадто інтенсивним, щоб не створювати відблисків або дискомфорту. Для цього використовуються люмінесцентні лампи або світлодіоди з нейтральним світлом, які рівномірно висвітлюють простір.

Акцентне освітлення, у свою чергу, підкреслює важливі елементи експозицій, зокрема картини, скульптури або окремі деталі. Це освітлення дає змогу фокусувати увагу на конкретних об'єктах, підкреслюючи їхню форму, кольори та текстуру, що важливо для художніх, археологічних і наукових виставок. Направлене світло дозволяє створювати ефект візуальної ієрархії, де основні об'єкти отримують особливу увагу. Для акцентного освітлення часто

використовують споти або точкові світильники, які дозволяють точно направити світло на необхідні об'єкти.

Декоративне освітлення має більше естетичну роль. Воно додає простору музею візуальної привабливості, підкреслюючи архітектурні елементи інтер'єру, наприклад, колони, арки або декоративні елементи стін. Таке освітлення зазвичай є менш інтенсивним, воно не спрямоване на конкретні об'єкти, а більше створює атмосферу простору в цілому, додаючи музею цілісність і гармонію. Для декоративного освітлення можуть використовуватися різноманітні світлові елементи, такі як підсвічування стін, підлоги або стелі, використовуючи кольорові або м'які відтінки світла.

Особливо важливим є вибір освітлення для художніх музеїв, де специфіка експонатів вимагає особливо ретельного підходу. Художні твори, такі як картини, графіка, скульптури, вимагають освітлення, яке не лише підкреслює їхні естетичні особливості, але й не завдає шкоди самим об'єктам. У цьому випадку особливу роль відіграє контроль за рівнем ультрафіолетового випромінювання, оскільки воно може прискорювати процеси старіння матеріалів, з яких виконані твори мистецтва. Тому для освітлення картин і скульптур зазвичай використовуються LED-лампи, які мінімізують ультрафіолетове випромінювання. Кут освітлення для картин має бути таким, щоб він не створював відблисків і не спотворював кольори, а для скульптур важливо вибрати таке освітлення, яке підкреслить форму та текстуру, не створюючи тіней, що можуть деформувати сприйняття об'єкта.

Температура кольору освітлення також має велике значення. Для картин та інших живописних творів зазвичай використовується світло з температурою кольору, що наближається до природного денного світла — близько 5000-6500 К. Це забезпечує найбільш точне відображення кольорів і деталей творів мистецтва. Для скульптур, в залежності від матеріалу, застосовуються більш теплі відтінки (3000-4000 К), щоб створити м'яке світло, яке не буде надто різким або контрастним.

Особливо важливим є також управління інтенсивністю світла. Відвідувачі музею можуть перебувати в залі в різний час доби, тому система освітлення має бути гнучкою. Більш того, експозиції можуть змінюватися, і в залежності від цього необхідно коригувати рівень освітленості. Використовувані світильники повинні мати можливість регулювання яскравості та направленості, що дозволить змінювати атмосферу музею відповідно до різних потреб виставок чи подій.

Використання безконтактних рельсових систем освітлення в художніх музеях також є дуже поширеним, оскільки вони дозволяють швидко змінювати напрямок і інтенсивність світла. Це особливо корисно для тимчасових виставок, де вимоги до освітлення можуть змінюватися залежно від конкретного контексту або концепції.

Важливим аспектом є також вибір світильників, які не лише відповідають технічним вимогам, але й гармонійно вписуються в загальний дизайн музею. Світильники повинні не тільки підкреслювати експонати, а й органічно доповнювати інтер'єр, підтримуючи архітектурну концепцію простору.

Вплив характеристик освітлення на сприйняття є важливим аспектом, який визначає не тільки фізичний комфорт людини в просторі, а й емоційну реакцію, здатність до концентрації уваги та рівень задоволення від перебування у певному середовищі. В особливості, коли мова йде про музеї, де освітлення не лише забезпечує видимість, але й активно взаємодіє з експонатами, створюючи атмосферу для відвідувачів і підкреслюючи або приховуючи певні деталі. Сприйняття простору, об'єктів і навіть самого змісту експозиції змінюється в залежності від характеристик освітлення, таких як інтенсивність, температура кольору, розподіл світла, контраст і напрямки.

Один із найважливіших факторів, що впливає на сприйняття експонатів і самого простору музею, це **інтенсивність освітлення**. Висока яскравість може створювати ефект легкості та відкритості, дозволяючи чітко розглядати деталі та контури об'єктів. Однак, надмірне освітлення може створювати дискомфорт, викликати втоми очей і знижувати здатність до концентрації. З іншого боку, м'яке, приглушене світло може створювати атмосферу спокою та інтимності, що дозволяє відвідувачам повільно занурюватися в атмосферу музею, сприймати виставку без перевантаження сенсорних систем, але може утруднити розгляд дрібних деталей. Оптимальне освітлення передбачає збалансоване використання різних рівнів яскравості для створення комфортного середовища.

Температура кольору освітлення також є суттєвим чинником, який істотно впливає на сприйняття кольорів експонатів. Освітлення з різною температурою кольору створює різні емоційні відгуки у відвідувачів музею. Холодні відтінки, як-от білі та блакитні тони, часто асоціюються з чистотою, технологічністю та нейтральністю. Вони сприяють створенню чистого та відкритого простору, проте можуть створювати відчуття холодності та відстороненості, якщо їх застосовувати без урахування контексту. Теплі відтінки світла, наприклад жовті, оранжеві або червонуваті, мають іншу емоційну забарвленість: вони можуть створювати відчуття тепла, затишку та комфорту, але при надмірному використанні можуть виглядати занадто інтенсивно або дратувати. Змішування теплого і холодного світла дозволяє досягти більшої гнучкості у створенні бажаної настрою в музеї та підкреслити різні аспекти виставки. Правильний вибір температури кольору дозволяє найкращим чином представити художні твори, скульптури або археологічні артефакти, сприяючи глибшому емоційному сприйняттю. [15]

Контраст освітлення також є важливим чинником, який формує сприйняття деталей. Високий контраст між світлом і тінню здатен створювати ефект драматичності, додаючи візуальної глибини, підкреслюючи форму та текстуру предметів. Це особливо корисно для скульптур та об'єктів, де важливо виділити рельєф, структуру та деталі. Однак, надмірний контраст може також призвести до утворення відблисків або перехідних зон, де зображення стають важкими для сприйняття. Для картин контраст між світлом і тінню може також створювати враження динамічності та руху, дозволяючи акцентувати увагу на певних елементах композиції. З іншого боку, м'який контраст створює відчуття спокою та плавності, підкреслюючи цілісність об'єкта чи сцени, без різких переходів.

Розподіл світла впливає на загальну атмосферу і організацію простору. Правильне використання розподілу світла дозволяє не тільки створювати потрібний акцент на експонатах, але й допомагає організувати рух відвідувачів через музей, задаючи напрямки їхнього руху та фокусуючи увагу на найбільш важливих елементах. Наприклад, для картинних галерей зазвичай використовують рівномірний розподіл світла, щоб забезпечити однакову видимість усіх експонатів. Однак для окремих виставок, таких як виставки скульптур або інсталяцій, більш ефективним може бути направлене освітлення, що дозволяє привертати увагу до конкретних об'єктів або груп експонатів, створюючи необхідний ефект.

Нарешті, **напрямок освітлення** безпосередньо впливає на сприйняття текстур і форм об'єктів. Направлене світло може виділити деталі та форму об'єкта, підкреслюючи його рельєфність. Для цього використовують точкові світильники або споти, які дозволяють спрямувати світло точно на потрібну ділянку, створюючи виразну тінь і контраст. Водночас, коли світло надто інтенсивно спрямоване на одну частину об'єкта, інші елементи можуть бути затемнені, що негативно позначається на загальному сприйнятті експонату.

Отже, характеристики освітлення – це не просто технічні аспекти, що визначають видимість. Вони активно впливають на спосіб сприйняття простору, експонатів і навіть на емоційний фон, що створюється під час перебування в музеї. Освітлення має бути ретельно підібрано для кожної експозиції, підкреслюючи її характер, форму та значення, і водночас забезпечуючи комфорт відвідувачів і захист експонатів.

3.3 Комфорт і естетика.

Естетика інтер'єру музею імені Олексія Шовкуненка ретельно продумана для забезпечення гармонійного поєднання художньої спадщини з комфортом сучасного відвідувача. Кожен елемент інтер'єру спрямований на створення атмосфери, що надихає, концентруючи увагу на представлених експонатах і водночас дарує відчуття затишку та спокою. Освітлення відіграє ключову роль в

інтер'єрі, ретельно підібране для підкреслення деталей художніх творів. Системи освітлення комбінують природне денне світло з м'якими, енергоефективними лампами, що мінімізують відблиски та не пошкоджують полотна. Освітлювальні прилади розташовані так, щоб уникати тіней, створюючи рівномірне і приємне освітлення. Дизайн простору орієнтований на естетичний мінімалізм із витонченим використанням нейтральної палітри кольорів, таких як бежевий, білий, сірий, ідеально доповнених акцентами у вигляді темного дерева або металу. Це не лише підкреслює роботи, а й додає приміщенням легкості й елегантності. Підлога з натурального дерева або каменю з гладкою текстурою створює відчуття стабільності й тепла. Меблі в музеї вибрані таким чином, щоб забезпечити зручність і при цьому не відволікати увагу від основного — мистецтва. Лави для відвідувачів розташовані стратегічно для зручного огляду експозицій, а зони відпочинку оформлені стримано, але затишно. Матеріали, використані у виготовленні меблів, відповідають концепції екологічності та високої якості. Звуковий фон також враховано в дизайні. Інтер'єри музею оснащені сучасними звукоізоляційними матеріалами, які зменшують рівень шуму, створюючи спокійне середовище для занурення у мистецтво. Естетика приміщень забезпечує плавний перехід між залами, дозволяючи відвідувачам безперешкодно переміщатися. Особливий акцент зроблено на поєднанні сучасності й історії. В інтер'єрі присутні декоративні елементи, що відображають стиль доби, коли творив Олексій Шовкуненко, інтегровані в сучасний простір. Наприклад, використання орнаментів або стилізованих рам для картин доповнює загальну концепцію і пов'язує інтер'єр із художньою спадщиною. Усе це разом створює унікальну атмосферу, яка сприяє глибокому емоційному контакту відвідувачів із творами мистецтва, одночасно забезпечуючи комфорт і гармонію. Естетика музею підкреслює його статус не лише як культурного, а й як надихаючого простору, що залишає тривале враження на кожного, хто його відвідує.

Комфорт інтер'єру є одним із ключових аспектів, що робить відвідування закладу приємним і незабутнім. Увага до деталей, продумана організація простору та турбота про фізичний і психологічний комфорт відвідувачів визначають високу якість внутрішнього середовища музею. Перше, що забезпечує комфорт, — це зручність навігації. Інтер'єр музею спроектований таким чином, щоб створити логічний і послідовний маршрут, який дозволяє відвідувачам легко орієнтуватися між експозиційними залами. Вказівники, інтерактивні панелі та мапи сприяють комфортному огляду колекції, а зручне зонування допомагає відчути себе вільно навіть у години пік. Простір музею вирізняється ергономічністю, що враховує потреби різних груп відвідувачів. Сидіння для відпочинку розташовані в стратегічних місцях, щоб гості могли зробити паузу та насолодитися мистецтвом у затишній атмосфері. Дивани та стільці мають м'яке оббивання і сучасний дизайн, який відповідає загальній концепції інтер'єру. Кліматичні умови також ретельно продумані. Система кондиціонування та вентиляції підтримує оптимальну температуру і рівень вологості, що важливо не лише для збереження

експонатів, але й для комфорту відвідувачів. У зимовий період приміщення добре опалюється, а влітку забезпечується приємна прохолода. Особлива увага приділяється акустичному комфорту. Завдяки використанню сучасних звукоізоляційних матеріалів у стінах і стелях зали музею позбавлені зайвого шуму, створюючи умови для тихого і зосередженого перегляду експонатів. У деяких залах використані аудіогіди, які дозволяють отримувати додаткову інформацію, не заважаючи іншим відвідувачам. Освітлення в музеї грає подвійну роль. З одного боку, воно створює необхідний акцент на експонатах, з іншого — м'яко розсіюється, забезпечуючи комфорт для очей. Продумана система освітлення дозволяє уникнути різких тіней і відблисків, які можуть відволікати глядача. Доступність для людей із обмеженими можливостями — ще один аспект комфорту. У музеї передбачені ліфти, пандуси, спеціальні місця для інвалідних візків і пристосування для слабозорих відвідувачів. Це сприяє створенню інклюзивного простору, де кожен відчуває себе бажаним гостем. Музей також має кафе або зони для перекусів, де відвідувачі можуть відпочити після огляду експозиції. Столи та сидіння оформлені в стилістиці, що гармонійно доповнює інтер'єр, створюючи єдину атмосферу. В цілому, комфорт інтер'єру музею імені Олексія Шовкуненка — це результат ретельно продуманого дизайну, який враховує потреби відвідувачів, забезпечуючи їм максимальне задоволення від перебування в просторі мистецтва. [20]

3.4 Розробка концепції.

Музей імені Олексія Шовкуненка покликаний стати важливим культурним і освітнім осередком, зберігаючи і популяризуючи творчість одного з найбільш видатних українських художників. Музей має стати місцем, де сучасна культура перетинається з традиціями, що сприяє розвитку не лише у сфері мистецтва, але й у широкому культурному контексті. Важливою частиною цього проекту є розробка концепції музею, яка включає архітектурні рішення, освітні програми та інтерактивні технології, спрямовані на залучення широкої аудиторії.

Місія музею полягає в тому, щоб зберегти та досліджувати творчість Олексія Шовкуненка, а також зробити її доступною для публіки через інтерактивні методи та освітні програми. Відповідно до цієї місії, музей має виконувати декілька основних завдань:

1. Збереження та презентація спадщини художника, його впливу на українське мистецтво.
2. Розвиток інтерактивних експозицій, які дають відвідувачам можливість взаємодіяти з мистецтвом через сучасні технології.

3. Освітні програми для різних вікових категорій: лекції, майстер-класи, дитячі заняття, що дозволяють не лише ознайомитися з творчістю Шовкуненка, а й глибше розуміти його роль у культурному розвитку країни.

4. Залучення місцевої та міжнародної аудиторії через тимчасові виставки, фестивалі та співпрацю з іншими культурними установами.

Одним із ключових аспектів концепції є архітектурне проектування музею. Будівля повинна бути адаптована як до потреб збереження мистецьких робіт, так і до забезпечення комфорту відвідувачів. Архітектура музею має поєднувати елементи сучасного дизайну з традиційними для української культури мотивами, створюючи таким чином гармонійну атмосферу. Важливо, щоб простір музею був відкритим, зручним і доступним для людей з обмеженими можливостями.

Планування простору має бути продумане таким чином, щоб кожен куточок музею виконував свою функцію: для постійних експозицій, тимчасових виставок, освітніх та інтерактивних зон. Вхідна частина має бути просторою, з добре організованим рухом, а також місцями для відпочинку відвідувачів. Особливу увагу потрібно приділити освітленню, яке має бути не тільки ефективним для збереження експонатів, а й комфортним для перегляду картин і інших робіт.

Інтер'єри музею повинні підкреслювати естетику українського мистецтва та творчість Шовкуненка. Вони мають бути продуманими з огляду на вимоги до зберігання творів, використання натуральних матеріалів та нейтральних кольорів, щоб не відволікати від самих експонатів. Особливу увагу потрібно приділити створенню атмосфери, яка буде заохочувати відвідувачів до довготривалого перебування, а також створенню таких зон, де можна насолоджуватися мистецтвом в спокійній та розслабленій обстановці.

Інтерактивні технології є важливим елементом у концепції музею, оскільки вони дозволяють значно розширити межі традиційного музею, додаючи елементи сучасного мистецтва і технічного прогресу. Музей може використовувати мультимедійні елементи, такі як інтерактивні екрани, сенсорні панелі та проекції, що дозволяють відвідувачам вивчати творчий процес Олексія Шовкуненка, а також дізнаватися більше про культурний контекст його робіт.

Крім того, аудіогіди та мобільні додатки для смартфонів нададуть можливість відвідувачам отримати більше інформації про експонати без необхідності носити з собою додаткові матеріали. Мобільні додатки можуть включати додаткові

візуальні та аудіо матеріали, які зроблять вивчення творів Шовкуненка більш захопливим та інформативним.

Музей має стати важливим культурним центром, який активно взаємодіє з громадою. Для цього необхідно створювати різноманітні освітні програми, спрямовані на різні вікові категорії. Для дітей можуть бути організовані творчі майстер-класи, які допомагають їм зрозуміти основи мистецтва, вивчити техніки малювання та створення картин.

Для дорослих передбачені лекції, де можна дізнатися більше про історію українського живопису, а також організовувати семінари та майстер-класи за участю відомих художників і мистецтвознавців. Музей має стати місцем для проведення культурних подій, таких як виставки, музичні вечори, театральні постановки та інші заходи, які сприяють розвитку культурного життя регіону та надають відвідувачам нові можливості для творчого самовираження.

Фінансування музею може здійснюватися з різних джерел: державного бюджету, приватних інвесторів, грантів і спонсорських внесків. Важливим є пошук додаткових джерел доходу через продаж сувенірної продукції, організацію платних культурних заходів та тимчасових виставок. Музей також може активно співпрацювати з іншими культурними установами, міжнародними фондами та організаціями, що фінансують культурні ініціативи, для реалізації спільних проектів і виставок. [42]

Розробка концепції музею імені Олексія Шовкуненка — це стратегічний процес, який передбачає не лише створення простору для збереження і презентації мистецької спадщини, але й побудову культурного осередку, що активно взаємодіє з сучасним суспільством. Ретельно продумана архітектурна та освітня концепція, використання інноваційних технологій та інтерактивних форм, а також активна участь у культурному житті сприятимуть створенню музею, який стане важливим етапом у розвитку української культурної спадщини.

3.5 Розробка архітектурних та дизайнерських рішень.

Музей імені Олексія Шовкуненка має стати культурним центром, який не лише презентує спадщину художника, але й інтегрується в сучасну урбаністичну та культурну ситуацію. Розробка архітектурних та дизайнерських рішень є важливою частиною концепції музею, оскільки від них залежить не лише естетика будівлі, а й комфорт відвідувачів, збереження експонатів і створення атмосфери, яка сприятиме глибшому розумінню та оцінці мистецтва.

Розробка архітектурних і дизайнерських рішень для музею імені Олексія Шовкуненка — це комплексний процес, що включає в себе створення простору, який максимально сприяє взаємодії між відвідувачем, мистецтвом і культурною спадщиною. Основні архітектурні та дизайнерські рішення мають не тільки виконувати функціональні вимоги, але й відображати дух художника та його творчість, забезпечувати комфорт та естетичний досвід для кожного, хто відвідує музей.

Музей Олексія Шовкуненка має стати архітектурним об'єктом, який органічно вписується в міський контекст і є сучасним центром культури. Важливо, щоб він поєднував функціональність і естетику, адже кожен елемент будівлі має сприяти комфортному сприйняттю експонатів, а також бути технологічно та екологічно продуманим.

Планування музею включає кілька ключових зон: вхідну зону, виставкові площі, освітні та допоміжні приміщення, адміністративні блоки та зони відпочинку. Зони для тимчасових виставок повинні бути достатньо гнучкими, щоб адаптуватися до різних виставкових форматів. Для цього пропонується використання модульних перегородок, що дозволяють змінювати конфігурацію залів без шкоди для загальної естетики інтер'єру.

Будівля музею повинна поєднувати сучасні архітектурні тенденції з елементами, що нагадують про національну спадщину, адже музей не тільки зберігає твори мистецтва, а й представляє культурні цінності українського народу. Фасад музею може бути виконаний з натуральних матеріалів, таких як камінь або дерево, які створюють відчуття зв'язку з природою і традиціями. Важливо забезпечити гармонію будівлі з навколишнім середовищем, зокрема через зелені зони і відкриті майданчики для публічних заходів та освітніх програм.

Дизайн інтер'єрів музею повинен акцентувати на мистецтві і творчості Олексія Шовкуненка, не відволікаючи увагу від експонатів. Всі дизайнерські елементи, від меблів до освітлення, повинні відповідати цій концепції.

Матеріали, використані в інтер'єрі, повинні бути не лише естетичними, але й стійкими до зносу, оскільки музей приймає численні відвідування. Найбільш підходящими є натуральні матеріали, такі як деревина, камінь і метал. Колірна палітра має бути спокійною, нейтральною, щоб не відволікати від основних експонатів. Білі, кремові, сірі відтінки створюють спокійну атмосферу, в той час як більш насичені кольори можуть використовуватись для акцентів або зон, де проводяться спеціальні виставки.

Меблі музею мають бути стильними, зручними та функціональними. Лави і стільці повинні бути розташовані таким чином, щоб не створювати перешкод для руху відвідувачів, при цьому забезпечувати комфорт для тих, хто хоче зупинитися і довше насолоджуватися творами мистецтва. Освітлення має бути продумано таким чином, щоб підкреслювати деталі картин, створюючи потрібну атмосферу для сприйняття живопису. Спеціальні світильники повинні фокусувати світло на роботах, в той час як загальне освітлення має бути м'яким і теплим.

Музей повинен впроваджувати сучасні технології для залучення відвідувачів, зокрема, інтерактивні елементи та мультимедійні ресурси. Інтерактивні екрани або аудіогіди можуть надавати додаткову інформацію про твори Шовкуненка, що дозволяє глибше зануритися в творчість художника. Важливо, щоб ці технології не нав'язувалися, а органічно доповнювали музейний простір. [53]

Для освітніх програм, лекцій або майстер-класів повинні бути передбачені спеціальні приміщення, обладнані для проведення таких заходів. Вони мають бути акустично підготовленими і мати необхідне обладнання для демонстрацій. Простори для тимчасових виставок повинні бути адаптованими для змінюваних форматів і забезпечувати гнучкість.

Розробка архітектурних та дизайнерських рішень для музею імені Олексія Шовкуненка є важливим етапом у створенні не лише фізичного простору для мистецтва, але й культурного центру, який заохочує відвідувачів до пізнання і взаємодії з творчістю художника. Архітектура і дизайн мають бути інтегровані в єдину концепцію, яка підкреслює національну спадщину, забезпечує комфорт і естетичний досвід, а також відповідає сучасним вимогам збереження культурної спадщини.

РОЗДІЛ IV. Засоби та прийоми оздоблення інтер'єру музею ім. Олексія Шовкуненка.

4.1 Вихідні данні та завдання проекту.

Музей імені Олексія Шовкуненка розташований в Україні, в місті Херсон, за адресою вулиця Соборна, 34. Це один із культурних осередків, що відображає життєвий і творчий шлях українського художника Олексія Шовкуненка. Музей є важливим місцем для збереження та популяризації культурної спадщини, а також важливою частиною культурного життя міста.

Основні факти про музей:

- Країна: Україна
- Місто: Херсон
- Адреса: вулиця Соборна, 34, Херсон, Херсонська область, 73003
- Роза вітрів: Музей розташований у центральній частині міста, що робить його зручним для відвідувачів, оскільки вулиця Соборна є однією з основних транспортних артерій Херсона. Це сприяє зручному доступу для місцевих жителів і туристів.
- Кількість поверхів: Будівля музею має 2 поверхи, що дозволяє зберігати та експонувати значну кількість творів, а також проводити культурні заходи та виставки.
- Площа будівлі: Примерна площа будівлі музею становить близько 700–900 квадратних метрів. Цього простору достатньо для розміщення постійних та тимчасових експозицій, а також для проведення культурних і освітніх програм.

Будівля музею має архітектурні риси, які нагадують стиль ратуші, з характерними елементами класичної архітектури, що надають музею відчуття величі і історичної значимості.

4.2 Композиційне просторове рішення інтер'єру, оздоблювальні матеріали.

Вибір оздоблювальних матеріалів для музею імені Олексія Шовкуненка є важливим аспектом проекту, оскільки від нього залежить не лише естетичний вигляд інтер'єру, а й його функціональність. Оздоблення має бути органічно пов'язане з концепцією музею, його призначенням і стилевим спрямуванням.

Для створення комфортного, але водночас урочистого та натхненного простору, який підкреслює велич мистецтва, вибір матеріалів повинен бути ретельно продуманий.

1. Стіни і стелі:

Для стін музею важливо використовувати матеріали, які поєднують в собі естетичність і функціональність. Одним із основних критеріїв для стінових покриттів є здатність зберігати природну текстуру і кольори, що відповідають художнім цілям музею. Найпоширенішими матеріалами для покриття стін у музеях є гіпс, декоративна штукатурка, натуральне дерево, а також камінь.

- Гіпс або декоративна штукатурка дають можливість створити гладку, рівну поверхню, що підходить для виставкових залів, де важливо, щоб фон не відволікав від експонатів. Гладкі стіни легко підтримувати в чистоті, що є важливим для музею, де відвідувачі можуть доторкатися до поверхонь.

- Натуральне дерево або дерев'яні панелі додають тепла і затишку, створюючи атмосферу класичної елегантності. Для музею, який має класичний стиль, дерево може бути використане для обробки деяких частин стін або перегородок. Водночас дерево має здатність підтримувати акустичний комфорт, що важливо для музеїв з великою кількістю відвідувачів.

- Камінь (наприклад, мармур чи граніт) є чудовим варіантом для використання в основних зонах, таких як хол або основні зали. Він надає інтер'єру урочистості, а також є довговічним матеріалом, що підходить для інтенсивної експлуатації. Камінь також має хороші тепло- і звукоізоляційні властивості, що підвищує комфорт перебування в музеї.

Для стель, як правило, використовують підвісні стелі або декоративні елементи, які не тільки приховують інженерні комунікації, а й додають естетики інтер'єру. У музеях зазвичай використовуються стелі, які можуть бути прикрашені ліпними елементами або декоративними панелями. У поєднанні з відповідним освітленням, стеля може стати важливою частиною візуального сприйняття простору.

2. Підлога:

Підлога є одним із найбільш важливих елементів інтер'єру, оскільки вона повинна витримувати великий потік відвідувачів і служити основою для всієї композиції. Для підлоги в музеї зазвичай обирають матеріали, які є стійкими до зношування, легко миються та мають високу естетичну привабливість.

- Керамічна плитка з натурального каменю або порцелянової плитки є ідеальним варіантом для підлоги в зонах з інтенсивним рухом. Вона є міцною, водо- та брудостійкою, що полегшує догляд за підлогою. Крім того, плитка може бути оформлена в класичному стилі, що буде відповідати загальній концепції музею.

- Дерев'яні покриття також можуть бути використані для підлоги, але вони мають бути оброблені спеціальними складами, що забезпечують їх довговічність та захист від пошкоджень. Дерево додає теплоту і елегантність, що є важливим для загального вигляду музею.

- Мармур або граніт є чудовим варіантом для зони лобі або виставкових залів. Ці матеріали створюють ефект величі та елегантності. Вони можуть використовуватися для частин підлоги, які підлягають високому рівню прохідності.

3. Освітлення:

Одним із ключових моментів для музею є освітлення. Воно повинно бути продуманим таким чином, щоб підкреслювати красу експонатів і створювати відповідну атмосферу для кожної експозиції.

- Місцеве освітлення: це освітлення, яке фокусується на окремих експонатах. Використовуються світильники з можливістю регулювання кута нахилу, щоб фокусувати світло безпосередньо на предметах. Такі світильники повинні бути націлені на виставкові об'єкти таким чином, щоб не створювати тіней, які можуть перешкодити повному сприйняттю мистецтва.

- Загальне освітлення в залах музею зазвичай забезпечується люстрами або вбудованими світильниками, що розміщені в стелі. Воно повинно бути м'яким і рівномірно розподіленим, щоб уникнути різких контрастів.

- Акустика освітлення: також важливо, щоб освітлення не створювало відблисків на скляних чи металевих поверхнях експонатів. Для цього використовуються спеціальні фільтри або технології, що знижують рівень відбиття світла.

4. Декоративні елементи:

Декор також є важливою частиною інтер'єру музею, адже він може підкреслити тематику експозицій, не перевантажуючи при цьому простір. Наприклад, декоративні деталі, такі як карнизи, ліпнина, різьблені елементи, повинні доповнювати загальний стиль музею, але не бути надмірно яскравими або агресивними.

- Ліпні елементи можуть бути використані для додання вишуканості і класичного вигляду. Вони підходять для холу, приміщень із високими стелями, де важливо створити ефект величі.

- Картини або плакати на стінах музею повинні гармоніювати з інтер'єром. Для цього може бути використана особлива система кріплення, яка дозволить експонатам виглядати як частина загальної композиції простору.

- Меблі та аксесуари повинні бути зручними і відповідати стилю музею. Для музеїв часто обираються класичні або модерністські варіанти меблів, які одночасно поєднують функціональність і естетику.

5. Текстиль:

Текстиль в інтер'єрі музею виконує не лише декоративну, але й практичну функцію. Для тканин, що використовуються в музеї, важливо обрати матеріали, які є довговічними, стійкими до забруднень і пошкоджень.

- Штори і фіранки можуть бути використані для обробки вікон. Вони мають бути зроблені з матеріалів, що пропускають достатню кількість природного світла, але одночасно можуть захистити від ультрафіолетових променів, що зберігає експонати.

- Килими можуть бути використані в зонах для відпочинку, вони додають комфорту і затишку. Тканини для килимів повинні бути міцними і легко чиститися.

Вибір оздоблювальних матеріалів для музею — це не лише практичне рішення, але й важлива частина художньої концепції. Вони повинні доповнювати основний стиль музею, підкреслюючи його атмосферу, а також відповідати вимогам до довговічності і зручності.

4.3 Меблі, декор, деталі інтер'єрного приміщення.

1. Стінові панелі та їх декор

Стінові панелі в темно-синьому кольорі виступають базовим фоном для експозиції. Глибокий відтінок зеленого надає приміщенню камерності, створюючи сприятливу атмосферу для перегляду мистецьких творів. Цей колір підкреслює класичну естетику, водночас залишаючи простір сучасним і стильним.

На окремих ділянках стін використано світлі відтінки, які додають приміщенню візуальної легкості. Це рішення допомагає уникнути "важкості" інтер'єру та створює зони візуального відпочинку для відвідувачів. Гладка текстура поверхонь

без зайвого декору дозволяє картинам залишатися головним акцентом, а простір сприймається як продуманий і функціональний.

2. Картини та їхні рами

Картини різних жанрів і стилів займають центральне місце в експозиції. Відчувається продуманий підхід до їх розміщення: великі роботи розташовані окремо на центральних стінах, тоді як менші твори згруповані разом у композиції. Такий підхід дозволяє кожному експонату "дихати", водночас створюючи гармонійний візуальний ритм у просторі.

Золоті рами додають мистецьким роботам класичного шику. Різьблені деталі рам підкреслюють їхню унікальність, гармоніюючи з розкішним декором залу. Відчувається, що особлива увага приділена співвідношенню розмірів рам до картин, що створює естетично збалансований вигляд.

3. Освітлення

У виставковій залі використано комбінацію природного та штучного освітлення, щоб забезпечити ідеальне сприйняття експонатів.

- Люстри: Центральний елемент освітлення — великі кришталеві люстри, які розташовані посередині залу. Вони відображають і розсіюють світло, наповнюючи простір теплом і блиском. Такий вибір є класичним акцентом, що підкреслює статусність музею.

- Точкові світильники: Додатково до люстр, кожна картина підсвічується індивідуально спрямованими світильниками. Це забезпечує максимальну видимість деталей кожного твору та створює ефект "висвітлення" картин, ніби вони парять на стінах.

- Природне світло: Великі вікна пропускають денне світло, але воно м'яко фільтрується білими напівпрозорими шторами, щоб уникнути прямих сонячних відблисків, які можуть пошкодити полотна.

4. Підлога

Паркетна підлога, викладена класичним візерунком "ялинка", створює атмосферу елегантності та стабільності. Колір деревини — насичений коричневий із теплим підтоном — додає приміщенню затишку, контрастуючи з темними стінами та чорними меблями.

Завдяки дерев'яній текстурі підлоги інтер'єр набуває природності, а також підтримується акустичний комфорт у приміщенні. Паркет служить і практичною метою: його поверхня стійка до зношення, що є важливим для простору з великою кількістю відвідувачів.

5. Меблі

Меблі представлені низькими м'якими пуфами чорного кольору, які розташовані у зручних для відпочинку зонах. Їхній мінімалістичний дизайн не відволікає увагу від експозиції, водночас забезпечуючи комфорт відвідувачам.

Пуфи оббиті текстурованою тканиною, яка додає тактильного комфорту. Вони розташовані у центрі залу та поблизу виставкових стендів, дозволяючи відвідувачам присісти й довше насолоджуватись мистецькими роботами.

6. Декор стелі

Стеля оформлена балками у формі стовбура дерева сосни а також рослинним декором, що додає елемент сучасного озеленення до класичного інтер'єру. Гілки із зеленого листя та квіткові мотиви звисають із перекриттів, створюючи атмосферу легкості та природної свіжості.

Такий декор вдало контрастує з розкішними кришталевими люстрами, створюючи гармонію між природністю та вишуканістю. Це також додає новаторського підходу до оформлення виставкових просторів, роблячи приміщення унікальним.

7. Вікна та текстиль

Великі вікна, що займають значну частину стін, створюють відкритий і просторий вигляд. Віконні рами гармонують із загальним класичним стилем залу. Білий текстиль із легкої напівпрозорої тканини забезпечує елегантний вигляд вікон і допомагає контролювати потік природного світла.

Завдяки такому рішенню денне освітлення залишається м'яким, додаючи об'ємності приміщенню та не порушуючи сприйняття кольорів на полотнах.

8. Переносні виставкові стенди

Серед експозиційного обладнання помітні мобільні виставкові конструкції, що пофарбовані у темно-зелений колір, як і основні стіни. Вони дозволяють ефективно використовувати простір залу, створюючи окремі зони для перегляду творів.

Стенди мають лаконічний дизайн із вбудованими освітлювальними елементами. Завдяки їхній мобільності музей може легко адаптувати експозицію до різних заходів або змінювати композицію робіт.

Весь простір музею імені Олексія Шовкуненка є прикладом вишуканого поєднання класики та сучасних інтер'єрних тенденцій. Усі елементи — від кольорової палітри до меблів і освітлення — спрямовані на створення комфортного та естетичного середовища, яке підкреслює значущість мистецтва. Інтер'єр передає ідею гармонії між людиною, природою та мистецтвом, водночас забезпечуючи зручність для відвідувачів і відповідний фон для експонатів.

РОЗДІЛ V. Творча робота.

5.1 Осінній сільський український пейзаж – концепція

Осінній український пейзаж для мене – це більше, ніж просто зміна сезону. Це час, коли природа демонструє свою досконалість у найвишуканішій формі, завершуючи річний цикл. Кожна деталь цього періоду наповнена гармонією, красою і глибоким змістом, що відображає мудрість життя. Осінь завжди пробуджує в мені особливі відчуття: сум за літом, насолоду теплими осінніми барвами і вдячність за те, що я можу споглядати цю природну велич. В українській культурі осінь є періодом підсумків, роздумів і підготовки до нового етапу життя – і це чудово простежується в пейзажах, які я бачу навколо.

Найперше, що завжди вражає мене в осінньому пейзажі, – це неймовірна палітра кольорів. Листя дерев починає змінювати своє забарвлення, утворюючи фантастичний мікс відтінків жовтого, помаранчевого, червоного та багряного. Берези зі своїми золотистими кронами, клени, що ніби палахкотять полум'ям, дуби з темними бурштиновими листками – усе це створює відчуття тепла навіть у прохолодний осінній день. Ці кольори особливо яскраво виділяються на фоні ясного блакитного неба, яке стає глибшим і прозорішим у цю пору року. А коли надходить вечір, і сонце починає ховатися за горизонт, небо переливається багряно-червоними, рожевими й оранжевими відтінками, надаючи пейзажу драматичності.

Окремо хочеться сказати про осінні ранки. Вони для мене – справжня магія. У цей час природа виглядає тихою, ніби застиглою в очікуванні нового дня. Річки, озера і ставки в цей час укриті легким серпанком туману. Вода стає схожою на дзеркало, у якому відображається небо й дерева. Лісові стежки й поля здаються оповитими м'якою білою ковдрою, що додає пейзажу загадковості. У ранковій тиші можна почути, як шелестить листя під ногами, як десь далеко перегукуються птахи, що готуються до відльоту. У такі моменти відчувається нерозривний зв'язок із природою, із землею, яка годує й оберігає нас.

Сільські осінні пейзажі завжди були для мене особливими. Українське село восени – це місце, де оживають картини з народних пісень і віршів. Білені хати під солом'яними дахами виглядають особливо затишно на фоні золотистих дерев. Дим, що в'ється з коминів, нагадує про тепло домашнього вогнища. На подвір'ях стоять гарбузи, дозрілі яблука й груші. У садах можна побачити кущі калини з червоними гронами ягід – цей символ української культури не лише додає барв осінньому пейзажу, але й нагадує про зв'язок із традиціями.

Сільське життя восени наповнене працею, але ця праця має особливий спокій і мудрість. Люди збирають останній урожай, складають дрова на зиму, готуються до холодів. Осінь у селі – це час підбиття підсумків, коли вся робота року завершується і можна насолодитися плодами своєї праці. Я люблю спостерігати, як у садах працюють люди: збирають яблука, складають їх у ящики або просто сидять на лавці біля хати, вдихаючи свіже осіннє повітря. Усе це випромінює спокій і гармонію, які так властиві українському осінньому пейзажу.

Окреме місце в осінньому пейзажі займає ліс. Для мене осінній ліс – це простір, де панує тиша й магія. Я люблю гуляти серед дерев, які ніби застигли в золотому світлі осіннього сонця. Під ногами м'яко шарудить опале листя, а в повітрі стоїть особливий запах – суміш вологого листя, землі й грибів. У таких прогулянках я завжди знаходжу спокій і натхнення. Ліс восени стає місцем, де можна втекти від шуму світу, залишитися наодинці з природою і своїми думками.

Однак осінній український пейзаж – це не лише краса природи, а й символи, які нагадують про наші традиції, культуру та історію. Наприклад, калина – це більше, ніж просто рослина. Вона символізує родючість, красу й життєву силу. Її червоні ягоди виділяються на фоні жовтого та золотистого листя, додаючи пейзажу яскравих акцентів. Інший символ осені – журавлиний клин. Дивлячись, як птахи летять у небі, я завжди відчуваю легкий сум. Їхні крики нагадують про те, що літо минуло, але водночас дають надію на те, що вони повернуться навесні. У цьому прощанні є щось дуже зворушливе й водночас життєтвердне.

Осінній вечір теж має свою неповторну атмосферу. Коли сонце сідає, а небо набуває глибоких червоних і оранжевих відтінків, пейзаж виглядає ніби з картини художника. Дерев на фоні вечірнього неба стають схожими на темні силуети, які обрамляють цей природний шедевр. А коли настає ніч, і на небі з'являються зорі, осінній пейзаж наповнюється тишею і спокоєм. У такі моменти можна чути лише легкий шурхіт вітру чи шарудіння листя, і це наповнює серце умиротворенням.

Для мене осінній український пейзаж – це щось більше, ніж просто краса природи. Це символ циклічності життя, гармонії між людиною та її землею. Він говорить про завершення, але не про кінець – про перехід до нового етапу, до нового початку. Осінь вчить цінувати мить, помічати красу навіть у найменших деталях і знаходити радість у простому спогляданні світу. Українська осінь завжди залишається зі мною, у моєму серці, як нагадування про те, що справжня краса завжди поруч – варто лише зупинитися й подивитися.

5.2 Творчість Олексія Шовкуненка

Олексій Олексійович Шовкуненко (1884-1974)— видатний український художник ХХ століття, чия творчість стала важливою частиною національної художньої спадщини. Його роботи демонструють унікальне поєднання академічного малярства, чуттєвого сприйняття природи та тонкого відчуття людського характеру. Стиль Шовкуненка відзначається реалістичністю, гармонійною композицією та майстерним використанням кольору.

Шовкуненко працював у напрямку реалістичного живопису, з акцентом на деталі, гармонійність форм і правдивість передачі об'єктів та явищ. Його техніка вирізнялася плавними мазками, які надавали роботам м'якості, і водночас точністю в деталях. Художник часто експериментував із кольорами та світлом, створюючи контрастні й водночас атмосферні роботи.

Окрему увагу Шовкуненко приділяв передачі світла. У його картинах сонячне освітлення, сутінки чи тіні завжди відігравали важливу роль, підкреслюючи настрій сцени. Він чудово передавав багатошаровість пейзажів, відображаючи як передній, так і задній плани в їхній повноті.

Пейзажі

Шовкуненко був майстром зображення природи, особливо степів і річкових пейзажів Херсонщини, які формували його художнє бачення з дитинства. Улюбленими сюжетами художника були види Дніпра, заток, українських сіл, степів та архітектурних пам'яток регіону.

- *«Берег Дніпра»*— одна з його найвідоміших робіт, що зображає величну річку в її природній красі. Картина вражає просторовою глибиною та атмосферністю.

- *«Пейзаж із херсонськими степами»* — передає широту й спокій безкрайніх просторів, підкреслених яскравими барвами природи.

Портрети

У портретному жанрі Шовкуненко приділяв увагу індивідуальності людини, психологічній характеристиці, що відображала внутрішній світ моделі. Художник досягав цього завдяки деталізації обличчя, акцентуванню на погляді та використанню вишуканих кольорів для одягу і фону.

- *«Портрет жінки в білому»* — приклад його здатності передавати витонченість і елегантність через мінімалістичну композицію.

- «Автопортрет» — відображає його глибокий самопогляд і тонкий психологізм.

Жанрові сцени

У жанрових картинах Шовкуненко часто зображав сцени сільського життя, побут українців та працівників портів. Він умів передати тепло і простоту щоденних турбот, водночас акцентуючи увагу на красі людської праці.

Шовкуненко вдало інтегрував традиції українського живопису з сучасними йому художніми течіями. У його роботах простежуються риси академізму (точність і виваженість композиції), а також впливи соціалістичного реалізму. Проте, на відміну від багатьох його сучасників, стиль Шовкуненка залишався індивідуальним і позбавленим шаблонності.

Його пейзажі гармонійно відтворювали український дух: теплі кольори, м'які лінії, увага до простору та світла створюють відчуття спокою і щирої любові до природи рідного краю.

Олексій Шовкуненко став символом українського мистецтва ХХ століття. Його роботи глибоко вплинули на розвиток національного живопису, надихнувши ціле покоління митців. Твори художника зберігаються в численних музеях, зокрема в музеї його імені в Херсоні, який є осередком дослідження та популяризації його творчості.

Шовкуненко залишив багатогранну спадщину, яка допомагає зберігати національну ідентичність і слугує джерелом натхнення для сучасних художників та шанувальників мистецтва.

5.3 Українське селище під Херсоном восени.

Ця картина – це моє бачення тепла, затишку та краси осіннього сільського пейзажу. Я намагалася передати гармонію природи, її насиченість кольорами та спокій, які можна знайти лише в таких простих і щирих моментах. У композиції я спеціально зробила акцент на гарбузах, розташованих на передньому плані, адже вони символізують осінь, урожай і достаток. Їх я зобразила у яскравих оранжевих, жовтих і червоних відтінках, щоб створити теплий акцент і динаміку. Гарбузи я розташувала вільно, щоб усе виглядало природно, немов щойно зібране з поля, а траву навколо виписала енергійними мазками, щоб передати її рухливість і текстуру.

У центрі картини я розмістила сільські хатини із солом'яними дахами, які є головними елементами композиції. Світлі стіни хат створюють контраст із природою навколо, підкреслюючи їх затишок і спокій. Біля однієї з хат я зобразила жінку, щоб додати динаміки та зробити картину живою. Це маленька, але важлива деталь, яка створює сюжет: вона відображає звичне сільське життя, сповнене праці та відпочинку. Простір між хатами наповнений зеленими травами й жовтим листям, що символізує перехід між літом і осінню. Задній план картини прикрашає кукурудзяне поле, виписане золотистими відтінками, що додають тепла й багатства композиції. Я зобразила дерева, які обрамляють сцену, створюючи відчуття простору та глибини. Небо на задньому плані, хоч і похмуре, має переходи блакитного і сірого, які передають змінний осінній день.

Кольорова палітра картини багата й збалансована. Я поєднала теплі відтінки (жовтий, оранжевий, червоний) для переднього плану, щоб створити відчуття радості й щедрості природи, з прохолодними відтінками (зелений, блакитний, сірий) на середньому та задньому планах, які додають свіжості та спокою. Світло у картині м'яке й розсіяне, як у прохолодний осінній день, коли сонце пробивається крізь хмари. Воно підкреслює ключові деталі, як-от гарбузи чи стіни хат, додаючи їм тепла та яскравості. Я використала мазки пензля різної довжини й інтенсивності. Текстура мазків найбільш виражена в гарбузах, траві й дахах, де фарба нанесена густими шарами, щоб створити об'єм і відчуття матеріальності. У небі та задньому плані я працювала більш плавно й прозоро, щоб додати глибини.

Ця картина для мене – не просто пейзаж, а спроба передати теплі емоції й ностальгію за сільськими моментами з дитинства. Я хотіла, щоб глядач відчув цей затишок і спокій: прохолоду осіннього повітря, запах стиглих плодів і тепло оселі, де завжди чекають свої близькі. У кожній деталі я вклала любов до природи та тихої гармонії, яка так рідко зустрічається у сучасному світі.

ВИСНОВОК:

РОЗДІЛ I. Історія художньої спадщини Херсонщини

Збереження художньої спадщини Херсонщини є складною та важливою проблемою, з огляду на численні виклики, які з'являються через історичні та природні обставини. Проблеми збереження культурної спадщини цього регіону обумовлені не лише природними катастрофами, такими як повені та ерозія, а й військовими конфліктами, що мають руйнівний вплив на історичні об'єкти. Культурна спадщина Херсонщини, що охоплює як археологічні пам'ятки, так і мистецькі досягнення, займає важливе місце в історії України. Проте війна, руйнування інфраструктури та обмежений доступ до цих об'єктів сприяють їхній втраті.

Ранній період розвитку мистецтва на Херсонщині відзначався сильним впливом різних цивілізацій, що знаходилися на перехресті торгових шляхів. Проте, з огляду на сучасні загрози, археологічні та культурні пам'ятки цих періодів постійно перебувають під загрозою знищення через наближення військових дій або повені. Ці фактори стали причиною значних втрат художніх об'єктів, що не тільки погіршують стан культурної спадщини, але й ставлять під загрозу передачу знань про минуле новим поколінням.

РОЗДІЛ II. Художній музей імені Олексія Шовкуненка

Музей імені Олексія Шовкуненка є важливим культурним осередком Херсонщини, який відіграє ключову роль у збереженні та популяризації українського мистецтва. Історія його заснування, місія та цілі спрямовані на підтримку та розвиток культурної спадщини регіону. Проте, численні екстремальні події, в тому числі військові агресії, завдали значних руйнувань експозиціям і колекціям музею.

Процеси реставрації та відновлення, що здійснюються в музеї, потребують інноваційних підходів і врахування багатьох факторів, зокрема, специфіки пошкоджених елементів і доступу до ресурсів. Музей імені Олексія Шовкуненка виступає як потужний культурний центр, завдання якого — не лише зберігати і виставляти цінні твори мистецтва, а й активно працювати над їх відновленням, зокрема, через використання сучасних методів реставрації.

РОЗДІЛ III. Музей. Функції музею

Музей виконує кілька важливих функцій: освітню, культурну, наукову та соціальну. Музеї можуть мати різні типи, залежно від їхнього фокусу та задач. Музей імені Олексія Шовкуненка є прикладом музею, що має комплексний підхід до організації виставкових просторів, де концепція, функціональне зонування та проектування простору сприяють створенню комфортних умов для відвідувачів та збереженню експонатів. Важливою частиною є також безпека і збереження об'єктів, що досягається за допомогою сучасних систем охорони та кліматичного контролю.

Освітлення в музейному просторі також має велике значення: воно не лише покращує сприйняття експонатів, а й допомагає зберігати твори мистецтва. Музей імені Олексія Шовкуненка продовжує розвивати ці функції, зберігаючи свою місію як культурного осередку, що об'єднує людей через мистецтво та історію. Комфорт і естетика є важливими аспектами при розробці інтер'єрних рішень музею. Створення гармонійного простору, де зберігаються традиції, але й застосовуються сучасні дизайнерські підходи, є метою при розробці концепції музею. Архітектурні та дизайнерські рішення повинні бути направлені на забезпечення зручності для відвідувачів, а також на збереження художніх цінностей. Важливими аспектами є пропорції простору, кольорове оформлення та правильне розташування меблів та декору, що створює атмосферу спокою та зосередженості для огляду експонатів.

РОЗДІЛ IV. Засоби та прийоми оздоблення інтер'єру музею ім. Олексія Шовкуненка

Розробка композиційного просторового рішення є важливим етапом при проектуванні інтер'єру музею. Вибір оздоблювальних матеріалів, меблів і декору має на меті створення атмосфери, яка гармоніюватиме з експонатами та підкреслюватиме їхню цінність. Деталі інтер'єрного приміщення, від стін до освітлення, повинні сприяти збереженню художніх об'єктів і забезпеченню належного рівня комфорту для відвідувачів.

РОЗДІЛ V. Творча робота

Творчі роботи, які зображають осінні українські пейзажі, є важливим аспектом мистецької спадщини. Осінні сільські пейзажі, виконані в олійній техніці, відображають багатство української природи та її змінність, що є важливим для вираження національної ідентичності. Осінь як тема в живопису не тільки

відображає красу природи, а й є метафорою часу, що плине, зміни в житті, пошук гармонії та спокою.

Таким чином, усі розглянуті аспекти створення і функціонування музею, його архітектурні та інтер'єрні рішення, а також збереження культурної спадщини Херсонщини свідчать про важливість такого закладу для збереження української культурної ідентичності. Підтримка та відновлення таких музеїв, як музей імені Олексія Шовкуненка, стає ключовим елементом збереження національної спадщини для майбутніх поколінь.

Літературні джерела

1. Атлас Катеринославського намісництва, 1784 - РДВІА, Ф. 846 (ВУА), Спр. 21549, Арк. 44-45.
2. Бондарь М. М., Мезенцева Г. Р.; Ірпінь Л. М.. Нариси музейної справи / - К., 1959. - 466 с.
3. Будівлю Міськкому КПУ та Міськвиконкому у м. Херсон: індивідуал. проект [Ізоматеріал]: текст, фото, папір, фотопапір - Херсон: [Б.І.], 1977. - 15 л. + 6 фото. ДНАБЛ. – Фонд рідкісної книги
4. Varyvonchuk, Anastasia. "Роль митців та творчих майстринь у процесах художнього виробництва підприємства «Укрхудожпром» у період індустріалізації". ART-platFORM 2, № 2 (18 листопада 2020): 197.
5. Вербицька П. С., Пасічник Р. Е.; Музей як комунікативний та освітній простір: навч. посіб. / Національний університет "Львівська політехніка". - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2017. - 229 с.: табл., портр.; 22 см.
6. Відомості про поділ Херсонської губернії на дві. 1800 нар. - ЦДІА, Ф 442, Оп. 1, Сп. 228
7. Відомості про кількість робітників на цегельному та кишковому заводах, цукеркової фабрики у м. Київ Вінниця. 1901. - ЦДІА, Ф. 575, Оп. 1, Од. зб. 161, Арк. 114
8. Горчевська, Наталя. "ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ»". ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ 2, № 16 (28 листопада 2019): 122–30.
9. Гардабхадзе, Ірина Анатоліївна. "Сучасний дизайн. Синтез мистецтв, технологій, етнокультури та екології". Питання культурології, № 35 (27 грудня 2019): 21–33.
10. Головей Вікторія,. "УКРАЇНСЬКІ ХУДОЖНІ МУЗЕЇ ТА ГАЛЕРЕЇ В ЧАСИ ПАНДЕМІЇ: НОВИЙ ДОСВІД КУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ". УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА : МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ (НАПРЯМ: КУЛЬТУРОЛОГІЯ) 35 (6 лютого 2021): 169–75.

11. Гула, Є. П. "СУЧАСНИЙ ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН: СПЕЦИФІКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПРИРОДИ ТВОРЧОСТІ". Art and Design, № 3 (13 листопада 2020): 25–33.
12. Загальна музеологія: Посібник/Ф. Вайдахер; перекл. з ним. Ст. Лозінський, О. Лянґ, Х. Назаркевич]. - Л.: Літопис, 2005. - 632 с.
13. Закон України «Про музеї та музейну справу»
14. Zajchenko, Olena. "ГЕЙМІФІКАЦЯ МУЗЕЙНОГО ПРОСТОРУ В АСПЕКТІ ТИПОЛОГІЇ ПОВЕДІНКИ МУЗЕЙНОГО ВІДВІДУВАЧА". City History, Culture, Society, № 2 (23 жовтня 2017): 87–98.
15. Косата, А. "Український промисловий дизайн. Найвідоміші дизайн-студії в Україні". Thesis, НТУ "ХПІ", 2015.
16. Косенко, Данило, та Тетяна Волинець. "До питання класифікації меблевих виробів". Thesis, Київський національний університет технологій та дизайну, 2021.
17. Лачинов, С. О. "Художня складова в професії дизайнера інтер'єру та меблів". Thesis, Київський національний університет технологій та дизайну, 2019.
18. Ліварний двір у м. Херсоні [Ізоматеріал]: план, фасад: креслення, ватман. - [Б.м.: б.в., 19--]. - 1 арк; 47x19 см. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
19. Літопис. Музей: менеджмент та освітня діяльність: зб. наук. праць. - Л.:, 2009. - 224 с.
- Т. 2. - Л.: [б.в.], 2007. - 243 с.: Іл. - Бібліогр.: с. 241-242. - ISBN 978-966-96146-4-3.
20. Лосєва, Валерія Олександрівна. "Розробка дизайн-проекту графічного оформлення навчального посібника «Графічний дизайн та реклама»". Магістерська робота, Хмельницький національний університет, 2021.
20. Матеріали з управління південними губерніями, про заселення Новоросійської губернії, про будівництво міст Херсон та ін. - РДВІА. - Ф. 52. Спр.3574
21. Мезенцева Г. Р.Музеезнавство (на матеріалах музеїв Української РСР) / - К.: Вища школа, 1980. - 120 с.
22. Овчарек, В. Є., та Р. В. Хиневич. "Дизайн-проекування виставкових стендів у сучасній дизайн-освіті". Thesis, ДП "Видавничий дім "Персонал", 2016.

23. Оленковський М. П. Звіт про археологічні дослідження у Нижньому Подніпров'ї у 2004 р. (роботи Херсонської обласної охоронної археологічної експедиції) // НА ІА НАНУ. - 2004/27.
24. Перейма Л., Огоновська Я., Зобків М., Іванівська Г.; наук. ред.: О. Роман, Л.А. Перейма, О. Перелігіна; Літ. ред. Я. Тучапський; Худ.-тих. ред. Ю. Поляків; Громадські музеї Львівщини: Довідник: У 2 т. / Авт.-упоряд.: Відп. за вип. Б. Чайковський; Львівський історичний музей. - Львів: Проман, 2007. Т. 1. - Л.: [б.в.], 2007. - 243 с.: Іл. - Бібліогр.: с. 242. - ISBN 978-966-96146-4-3.
25. План р. Херсона з описом адміралтейських та інших будівель. Рукописний, підпис "Князь Потьомкін" М.10 с. - РДВІА, Ф. 846, Спр. 22748
26. План Херсонського форштадту. Рукописний підпис "Герман". М. 50 с. (Мікрофільм) - РДВІА, Ф. 846, Спр. 22744
27. План цивільного передмістя фортеці Херсон із з'ясуванням. Рукописний, підпис "Корсаків" М.30 с. (Мікрофільм) - РДВІА, Ф. 846, Спр. 22745
28. План р. Херсон (1833 р.) [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
29. План р. Херсон (1824 р.) [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
30. План р. Херсон (1855 р.) [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 2 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
31. План р. Херсон (1874 р.) [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
32. План р. Херсон, 1798 р. [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
33. Плани повітів, міст і фортець Катеринославського намісництва. - РДВІА, Ф. 846 (ВУА), Спр. 21549, Арк. 32, Зв. 33.
34. Попельницька, О. О., та О. В. Шевченко. "З досвіду побудови виставки «Зброя в колекції Національного музею історії України: від давнини до сучасності»". Воєнно-історичний вісник 38, № 4 (2 грудня 2020): 45–53
35. Рашидова, С. С. "МІСЦЕ ХУДОЖНЬОЇ ПОТРЕБИ В ФОРМУВАННІ, РОЗВИТКУ І ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ".

Духовність особистості: методологія, теорія і практика 102, № 3 (30 грудня 2021): 260–70. <http://dx.doi.org/10.33216/2220-6310-2021-102-3-260-270>.

36. Роман Микульчик, Петро Слободян, Єлизавета Діденко, Тарас Рак. Словник-довідник термінології музейництва / - Л.: Вид-во Львівської політехніки, 2012. - 128 с.

37. Рутинський М. Й., Стецюк О. С. Музеєзнавство: Навч. посіб. / - К.: Знання, 2008. - 428 с.

38. Селівачов М. Р. Лексикон Української орнаментики: Перегляд Фенікс 2013. 416 ст.

39. Селівачов М. Р. У кілі київських реставраторів: Вид-во Національна академія мистецтв України. Журнал Актуальні проблеми мистецької практики місцевознавчої науки. Номер 5. 2013. 303-315 ст.

40. Селігей, Пилип Олександрович. "ЛІНГВІСТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МУЗЕЙ: ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ ВІРТУАЛЬНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ". Information Technologies and Learning Tools 87, № 1 (1 березня 2022): 278–87..

41. Справа про зміцнення фортеці Херсона. 1779 р. - ЦДІА, Ф.246, Оп. 3, Сп. 779

42. Справа про відкриття Херсонських повітового парафіяльного та Катерининського парафіяльного духовних училищ 1818-1819 рр. - ЦДІА, Ф. 177, Сп., 1, Од. зб. 33, Арк. 1-18

43. Стрілець, В. Ф. "ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ДИЗАЙНУ МЕБЛІВ". Art and Design, № 4 (4 березня 2019): 117–28.

44. Сьомкін, В. В. "Бізнес-дизайн як сучасний напрям дизайн-діяльності та друга форма дизайну". Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, № 4 (2010): 100–104.

45. Сургай Л. Овчарова О., Яужева-Омельянчик Р., Словник-довідник музейного працівника / - К.: Кий, 2013. - 464 с., іл.

46. Тиманович Є.В., Тищенко О.І. Науково-дослідницькі роботи з реєстру пам'яток архітектури та містобудування Херсонської обл., Київ 1993 р. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги

47. Херсон: план міста [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 6 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги

48. Херсон: план фортеці [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 2 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
49. Херсон: план місцевості [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 2 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
50. Херсон: профіль [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 2 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
51. Херсон. Фортеця: план [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
52. Херсон. Фортеця та цитадель [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
53. Херсон. Житловий будинок Кобасонова: план, фасад, розріз (XIX ст.) [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
54. Херсон. Палац ім. Катерини II (дерев'яна одноповерхова будова): план складений Трофімовим у 1843 р. Фасад, розріз [Ізоматеріал]: фото. - [Б.м.: б.і., 19] - 2 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
55. Херсон. Флігель (належний до палацової будови ім. Катерини II): план, фасад, розріз [Ізоматеріал]: фото. Варіант 1 – [Б.м.: б.і., 19] – 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
56. Херсон. Флігель (належний до палацової будови ім. Катерини II): план, фасад, розріз [Ізоматеріал]: фото. Варіант 2 - [Б.м.: б.і., 19] - 1 л. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
57. Херсонська адреса-календар на 1896 рік із історичним нарисом Херсона. Одеса, 1895
58. Херсонський обласний державний архів. Ф. Р-2011, оп. 2, спр. 349, арк. 53.
59. Херсонський краєзнавчий музей. - Арх. - № 273
60. Шайкін І.М. Звіт про результати обстеження матеріальної культури колишніх єврейських землеробських поселень на Півдні України (нинішня Миколаївська та Херсонська області) // ДНАББ, КиївНДІТАГ. - До. 1991. 35 с.
61. Шевченка І.В. Звіт з творчого відрядження у мм. Миколаїв та Херсон: худож. чавун. лиття міст півдня України: Одеси, Миколаєва та Херсона // ДНАББ, Акад. архітектури УРСР, Ін-т теорії та історії архітектури. - До. 1953. - 43 с.

62. Школа на 920 місць на просп. Ушакова, 31 у м. Херсон: тип. проект [Ізоматеріал]: текст, фото, папір, фотопапір – Херсон: [Б.І., 19--] – 7 л. + 3 фото. // ДНАББ. – Фонд рідкісної книги
63. Yakovlev, Oleksandr. "Стратегії інноваційного соціокультурного проектування в Україні XXI століття." *Музичне мистецтво і культура*, № 24 (3 липня 2017): 167–74..
64. Яменко, К. О. "Дизайн інтерфейсів: тенденції проектувань". Thesis, Київський національний університет технологій та дизайну, 2019. 134-54.

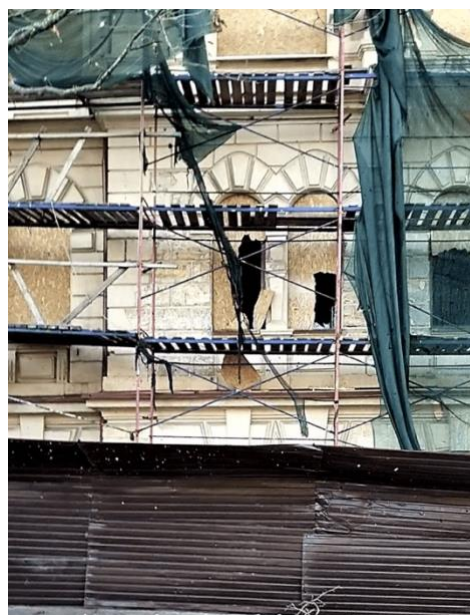
ДОДАТКИ

(Рис.1)

(Рис. 2)

(Рис. 3)

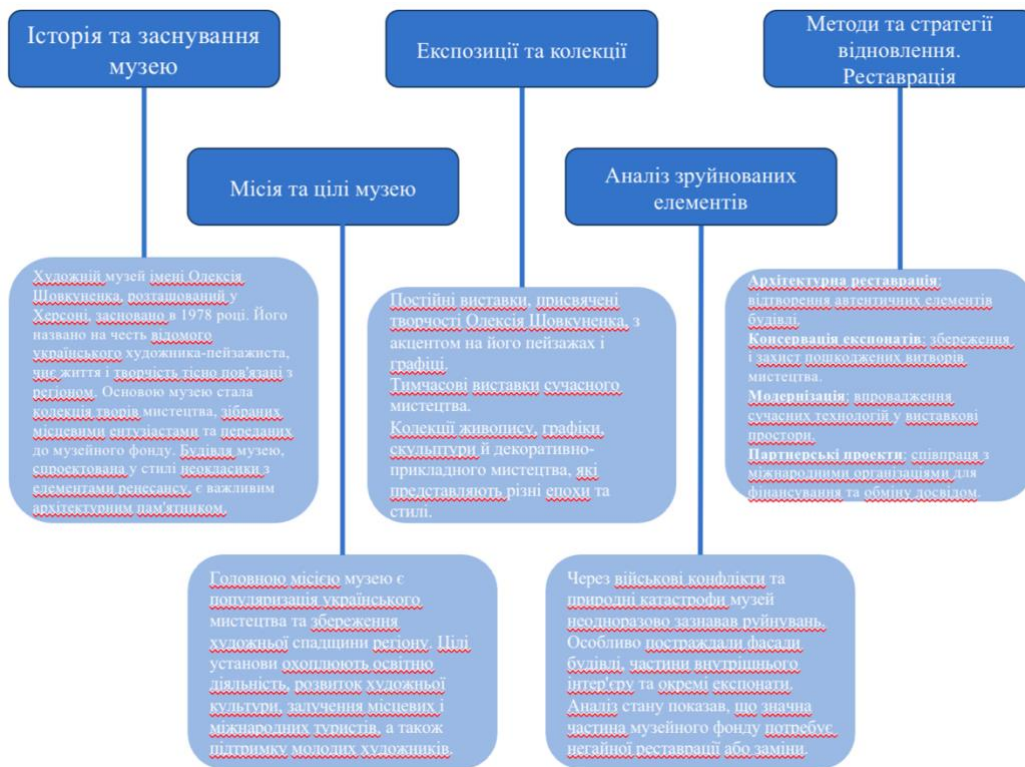
(Рис.4)

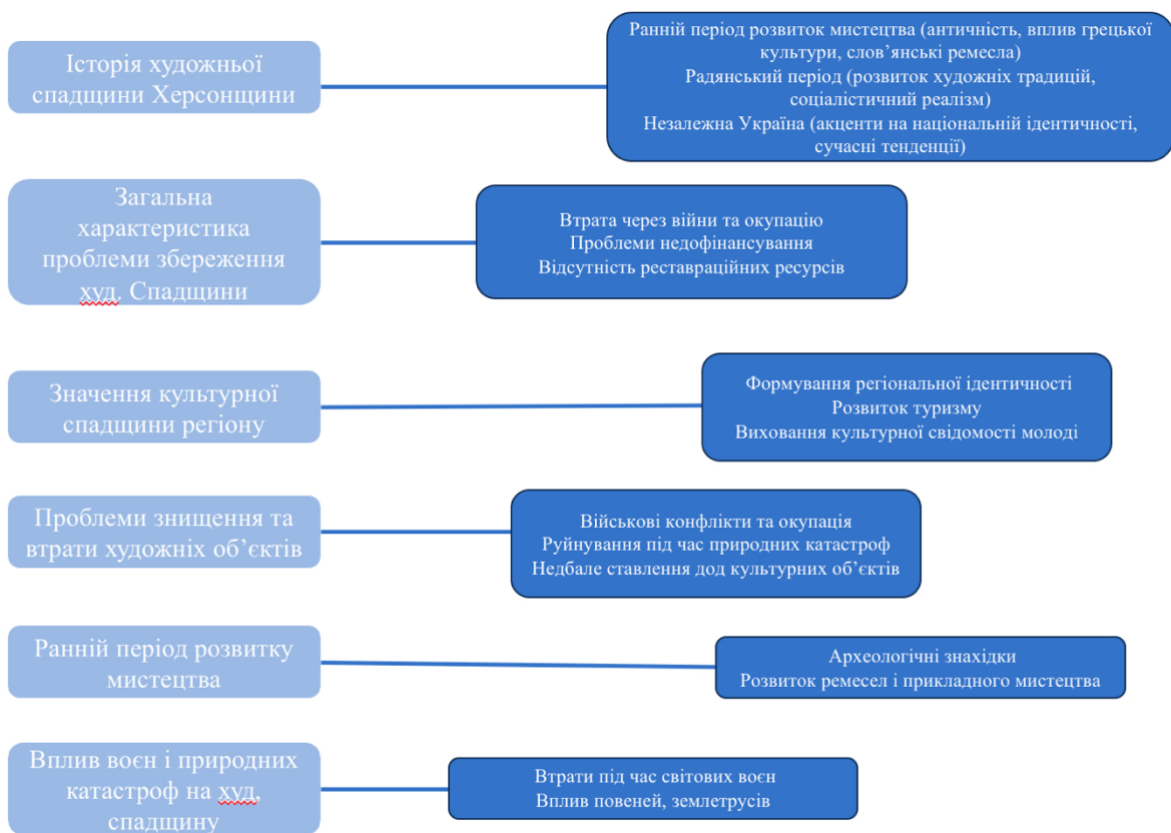
(Рис.5)

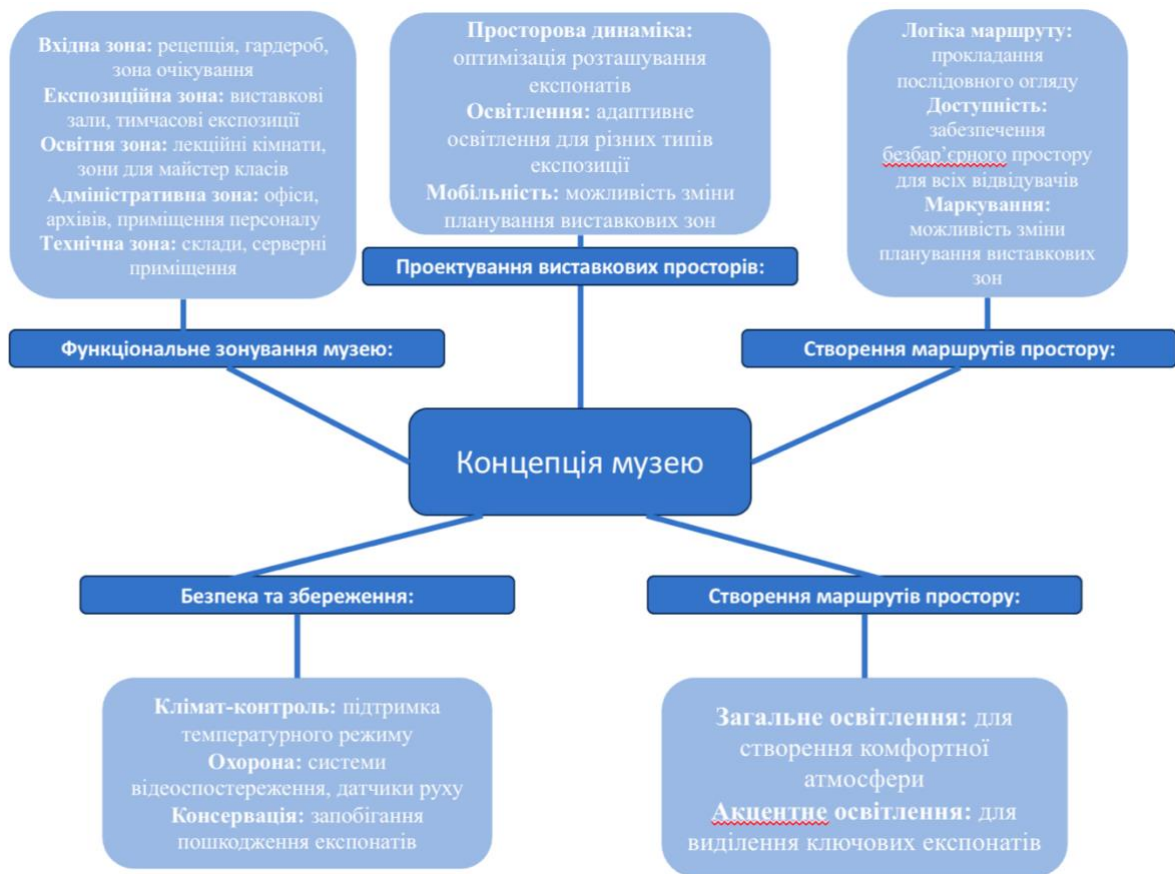

(Рис. 8)

(Рис 9. 10.)

(Рис. 11. 12.)

